

DR. RÉVÉSZ GYÖRGY

SZEXUÁLIS KÖRNYEZETSZENNYEZÉS

DR. RÉVÉSZ GYÖRGY

SZEXUÁLIS KÖRNYEZETSZENNYEZÉS

DR. RÉVÉSZ GYÖRGY

SZEXUÁLIS KÖRNYEZETSZENNYEZÉS

Kiadó: Jegyző Szolgáltató Kft.

Budapest

© dr. Révész György, 2009

Külön köszönet Szőnyi Évának, aki megkísérelte pótolni, amit a középiskolában elmulasztottam.

ISBN 978-963-06-8288-6

Kiadja a Jegyző Szolgáltató Kft.
Felelős kiadó: a kft. ügyvezetője

Nyomás: Prime Rate Kft.
Felelős vezető: a kft. ügyvezetője

*Tamásnak, aki elindította, és Máriának,
aki elviselte.*

Fogadás

Szereplők (részletes életrajzok a szöveg végén):

Anna, 26 éves.

Brigi, 31. éves.

Csaba, 37 éves.

Helyszínek

Nagyváros, lehet Budapest is. A „menedzserek” életének mindennapos helyszínei: átlagos, „A” kategóriás iroda, elegáns étterem, négy csillagos szálloda. A helyszínek „minimal art” jellegű, alapvetően fekete és fehér színeket ismételtető, nagyon kevés, de tartós és láthatóan költséges eszközt tartalmaznak.

Idő

kb. 2006. ősz

1. jelenet

Iroda, nappal

(Fehér falak, a falakon semmi, legfeljebb óra. Két méregdrága fém-üveg íróasztal egymással szembefordítva és kissé eltolva, nem tökéletesen szemben egymással. Két drága fekete forgószék, két fekete notebook, egy írásvetítő. Csaba rövidre vágott hajjal, sötét, vékony csíkos mellényes „bankár” öltönyben, vakító fehér ingben és nagyon simára borotváltan. Nyakkendője is nagyon jó minőségű, amelyet időnként feltűnően megigazít. Láthatóan annyira büszke kiváló öltözkékére, hogy az mindenki számára már nevetséges. A lányok erősen kívágott, fehér blúzban, fekete, illetve piros, nem túl rövid szoknyában, a székeiken ülnek az asztalok mögött. Az írásvetítő megy, és a falra vetíti egy előadás utolsó diáját: „Kérdés?”. Csaba fal előtt sétál fel és alá, nem törődik azzal, hogy a fény útjába áll. Merő nagyképűségből kiabál. Azt akarja mutatni, hogy ő sokkal okosabb a lányoknál)

Csaba

Nem! Nem! Nem jó! Nagyon, nagyon nem jó! Csapnivalóan rossz!

Anna

(nyafog, mert tudja, hogy mint védtelen kiscicát, nem fogják támadni)

De mi?

(Csaba enyhén szétvetett lábakkal odaáll a két íróasztal mellé, ahol tudja, hogy mind a két lány jól látja. Megigazítja a lábfejeit, hogy párhuzamosan álljanak, és a két lány felé mutassanak. Kihúzza magát, két kezét a feje mögött összekulcsolja. Lassan, szinte szótagolva beszél)

Csaba

Nincsen benne egyetlen szám sem. Nincsen benne egyetlen tény sem. Nincsenek nevek.

Anna

(duzzog)

A múltkor is így csináltam. Ugyanaz a sablon.

(Csaba hátrakulcsolt kézzel sétálni kezd. Reméli, hogy ráijeszt a lányokra. Együttal jól értesültségével próbál imponálni nekik.)

Csaba

Pierre kedden jön. Elsejétől ő a felelős az összes kelet-európai országért.

(Csaba megáll Anna háta mögött, óvatosan a vállára teszi a kezét, és a gépre néz. Lehajol, elkezd piszkálni az egeret. Megfog vele egy nyilat az ábrán, és megnöveli a méretét. Feláll, hátralép egyet, nézi az eredményt.)

Neked emlékezned kell rá. Bemutattalak neki, amikor kinn voltunk Párizsban.

(Brigi meglepődik Csaba mozdulatán, leüt két billentyűt a gépén, piszkálja azt a dít, amit Csaba módosított)

Anna

(nem néz fel, nem is mozdul, tovább duzzog)
És?

Csaba

(látszólag segítőkész, de sokkal inkább szadista.)
Szerinte egyiktöknek mennie kell.

(Hátra lép még egyet, nézi az eredményt. Anna átnéz Brigire. Csaba leguggol Anna széke mellé, ismét az egérhez nyúl, átszínezi a nyilat a zöldre.)

Olyan bemutatót kell készítenetek, amiből látszik, hogy mind a kettőtökre szükség van.

Brigi

(közömbösséget színelve kibújik a cipőjéből)
Mit parancsolsz főnök, mit tegyünk?

(Csaba feláll, elindulna, de visszalép. Lehajol, visszaszínezi a nyilat pirosra. Amikor felegyenesedik, szinte véletlenül belenéz Anna dekoltázsába. Gyorsan továbbsétál. Brigi és Anna egymásra néznek, enyhén összevihognak.)

Csaba

Tessék rendesen felépíteni az előadásokat! Feldobni egy elképzelést, megmutatni, hogy mi lesz az eredmény, mennyi lesz a bevétel, mennyi lesz a nyereség. Kik lesznek a vevők, kik a versenytársak, kik a szövetségesek. Milyen erőforrásokra van szükségetek, hogy meg is valósíthassátok.

Brigi

(maga alá húzza, és ráül a cipőtelen lábára)
Ez benne van minden tankönyvben.

Csaba

(dühöng, mert igazán értékes javaslatot nem tud adni.)
Akkor rúgassátok ki magatokat. Viszontlátásra.

(Csaba kimegy a teremből)

2. jelenet

Iroda, nappal

(Brigi becsukja a gépe tetejét)

Brigi

Nyugi. Csak blöfföl.

(Anna szintén lehajtja a gép tetejét, a kezét rajta hagyja a gépen. Meg van ijedve.)

Anna

Miért?

Brigi

(jobb lábával egyensúlyoz, a bal cipőjét szórakozottan leveszi, felveszi)

Nem hinném, hogy bárkit ki akarnak rúgni. A számok jók, dől a pénz, semmi gond. Téged egyébként is csak most vettek fel.

Anna

(szomorú)

Jó most! Két éve!

(Brigi visszaveszi a cipőjét, feláll, odasétál az ablakhoz. Tettetett könnyedség.)

Brigi

Jaj, de öregszünk! Már két éve?

(Csend)

Anna

(ferdén felnéz, pislog, keze még változatlanul a gépen)

Mi lenne, ha Csaba menne?

Brigi

(meglepődik, visszafordul)

Tíz éve dolgozik a cégnél, nem létezik, hogy elmenjen.

Anna

(kis mosollyal Brigi felé fordul)

Kivéve, ha küldik.

(Brigi gyakorlott mozdulattal felugrik mellé az asztalra. Látszik, hogy ez neki a normális tartózkodási helye. A bal cipője közben leesett, most a másikat lerúgja, nagy ívben, jó messzire)

Brigi

Küldik?

Anna

(hátradől, és a tarkóján összekulcsolja a kezét.)

Egy esetben biztosan küldik...

Brigi

(szinte nevet)

Nem vagy te egy kicsit túl szemét?

Anna

(elmosolyodik, megrántja a vállait)

(Áttűnés)

(A lányok az asztalok mellett állnak. A jelenet végéig így is maradnak. Anna még kicsit bizonytalan.)

Brigi

(nagyon jókedvű, szinte, mint egy bakfis, aki éppen a barátnőjével vihorászik.)

Pacsit rá!

Anna

(kezet nyújt)

Akkor: egy üveg pezsgő.

Brigi

(ránéz Annára, hirtelen nagyon kimért lesz)

Lófaszt! Az nem tét!

Anna

(bizonytalan, mert nem tudja, meddig kell elmennie)

Pezsgő Nizzában, négy személyre.

Brigi

(kicsit enyhébben, majdnem mosolyog, gonoszkodik)

Alakul, de az is csak pénz. Szerintem meg egy dugás. A vesztesnek azzal kell lefeküdnie, akit a nyertes megnevez.

(Anna átveszi a játékot, ő már nevet. Zseniálisnak tartja az ötletet.)

Anna

OK. Három napon belül.

Brigi

(teljes szakmaisággal, pontosan úgy, ahogy az üzleteket köti)

Akkor visszamondom: fogadtunk, hogy legalább egyikünk feljelenti Csabát Pierre-nél zaklatásért oly módon, hogy ehhez megfelelő bizonyítékokkal, de legalább két tanúval rendelkezzen. Az nyer, akivel kapcsolatban a hivatalos el-

járását megkezdik. A nyertes az első idézést követően megnevezhet egy bármilyen korú és nemű személyt, akivel a vesztesnek 72 órán belül le kell feküdnie. Az aktus megtörténtét az illetőnek kell igazolnia.

Anna

(kezet nyújt, Brigi elfogadja, jól megrázzák egymás kezét)
Done.

3. jelenet

Iroda, nappal

(Anna az asztalánál ül, Csaba mellette, enyhén mögötte áll, hogy belelásson a számítógépébe. A számítógépen Anna levelezőprogramjának „Bejövő levelek” mappája. Csaba felemeli Anna egerét, az íróasztal másik végén elkezd vele egerészni. Anna nagyon nőiesen felfelé pislog.)

Anna

Megnézted? Mikor?

Csaba

Még az éjjel.

Anna

(kicsit mesterkélte)

Éjfélkor küldtem el. Akkor még gép előtt ültél? Miért nem alszol éjszaka? Nincs jobb ötleted?

Csaba

(pár másodpercig a lányra bámul, de megőrzi komolyságát)

Minden éjjel szoktam a gép előtt ülni. Amikor a család elalszik, én még játszom. Közben megnézem a leveleimet, és még válaszolok is rájuk. Ez nagyon jól mutat a főnököknél. Utána alszom egy nagyot.

Anna

(nevet, talán őszinte is.)

„Utána” én is alszom egy nagyot. De most nem a munkára gondoltam.

Csaba

(nagyon büszke magára, hogy megértette a lányt)

Akkor szeretnék én sem a munkára gondolni.

Anna

(lehajtja a fejét, sunyít)

Ezt nem itt tárgyalnám ki. Vacsorázzunk együtt.

Csaba

(felcsillan a szeme)

Ma este?

Anna

(mereven, mosolytalanul ránéz a fiúra, most döntötte el, hogy átveri)

Ma este.

Csaba

Kurucvadász?

Anna

Nem, oda ügyfelekkel megyünk. A helyet kitalálom. Kilenckor SMS.

Csaba

(elégedetten mosolyog)

Várom.

4. jelenet

Étterem, este

(Sötétbordó falak, négyszögletes asztal. Két nagyon magas támlájú szék, egymással szemben. Anna és Csaba a vacsora végeztével ülnek az étteremben, előttük bor, és nagyon vékony porcelán csészében kávé. Az asztalon díszes, drága fűszer-készlet. A lány hátradől a széken, finoman nyújtózkodik, kicsit hangsúlyozza a melleit.

Anna

(gépiesen feldobja a labdát, amivel „bekapcsolja” Csabát)

Nem hiszem el, hogy unatkozol otthon.

Csaba

(őszinte, mert azt gondolja, valódi a lány érdeklődése)

Mire megjötték a kölykök, már alig törődtünk egymással. „Nincs rá időnk”.

(Anna nagy szemekkel nézi a fiút, de ez csak maszk. Százszor hallotta már mind ezt, száz férfitől)

Anna

Nincsen?

Csaba

(mint aki felfedezett valamit)

Nem akarjuk, hogy legyen.

Anna

(továbbblokdösi a beszélgetést)

És akkor?

Csaba

(úgy érzi, nagyon okosakat mond)

A gyerek ürügyén meg lehet szabadulni a másikkal való törődés terhetől. Közben pedig ész nélkül bújnánk oda bárkihez, aki hajlandó velünk foglalkozni. *(elszólja magát)* Akár egy profi kurvához is.

Anna

(nem zavarja, hogy „lekurválták”, közömbösséget színlel)

Ezért vagy most itt velem.

Csaba

(ráébred, hogy mit mondott, de beismeri)

Ezért.

Anna

(csendes beletörődéssel)

Legalább tudom.

(kis szemrehányással)

De miért nézegeted a mellemet folyamatosan? Unalomból? *(A fiú szemébe néz, de az ő szemében nincsen érzelem, ezt a kérdést sokat gyakorolta)* Megmutassam?

Csaba

(viccel próbálja elvenni a szituáció életét, de rosszul sül el.)

He-he. Azért, mert gyönyörű melled van.

(Csaba az asztalon keresztül próbálja megsimogatni Anna kezét, de a lány a sótarót teszi a fiú kezébe. Csaba esetenül elfogadja, és játszani kezd vele.)

Anna

(nem néz a fiúra, elnéz mellette.)

Közben pedig azt várod, hogy az ágyamba hívjalak. A főnök úr még azt sem meri megkockáztatni, hogy ő kezdeményezzen.

(Hallgat és ráemeli tekintetét a férfira. A vallomás tárgyilagos, mindez mintha nem is vele történt volna meg.)

Akár hiszed, akár nem, volt idő, amikor szerettelek. *(kis szünet)* Emlékszel, amikor először voltunk Párizsban, a központban? Akkor azt hittem, hogy te vagy a világ legokosabb, legismertebb menedzsere. Te mindent tudtál, én meg semmit.

Csaba

(tovább játszik a sótartóval)

Végképp nem értelek.

Anna

(keményen nézi a férfit)

Erre én is régen rájöttem.

Csaba

(kicsit lázad, megkísérel „férfi” lenni, uralkodni szeretne)

Leszaggatom rólad a ruhát, és jön majd vele együtt a szemét agresszivitásod is.

Anna

(a paprikatartót beleteszi a fiú másik kezébe.)

Egy frászt. Ez is csak mese. Azért akarod a ruhát, mert kéznél vagyok. Jó lenne egy asszony otthon, egy meg az irodában. Az olyan menedzszeres.

(Mindketten hallgatnak. A fiú nem tud mit mondani, a lány nem akar.

Váltás.

A kávéscsészék leszedve, Anna előtt üres konyakospohár, azt simogatja pótcselekvésként. Némi melegség jelenik meg Anna szemében, de ez is csak egy játszma. Cseppet sem részeg.)

Anna

Ismered a János Vitézt?

(Csaba meglepődik, egy percre felcsillan benne a remény. Felveszi a saját konyakospoharát, ami még tele van.)

Csaba

Hülye, hogy jön az ide?

Anna

(nem olyan régen Anna még hitt ezekben a dolgokban)

Kukorica Jancsi helyesen döntött, amikor kicsalogatta a patakából Iluskát. Mindent, de mindent otthagytott egy szőke kislány gömbölyű kebléért, egyetlen, fegyelem, egyetlen öleléséért. Képes lennél te bármit is feladni, hogy lefeküdjek veled?

Csaba

(jól összezavarta a lány, nem a kérdésre válaszol)

Ezt szeretném én is!

Anna

(kineveti a fiút, de van ebben keserűség is)

Nem, te nem adsz fel semmit önként. Legfeljebb kényszerből.

(picit sóhajt, megrántja a melltartója pántját, „összerendezi magát”).

Köszönöm szépen, kaptam én már gyorsan elvégzett ölelést eleget.

5. jelenet

Iroda, nappal

(Brigi és Csaba egymás mellett ülnek Brigi íróasztala mellett. A kivetítőn egy bemutató első képe: „Üdvözljük vendégeinket”. Csaba az egérrel matat Brigi számítógépén.)

Brigi

(becsukja a laptop tetejét, játszma indul: anyáskodás és műmosoly)

Megigazíthatom a nyakkendődet mielőtt Attila megérkezik?

Csaba

(semmit nem vesz észre, nagyon örül a szokatlan hangnak)

Persze. Hatévi házasság után már senkit nem izgat igazán, hogy a nyakkendőm csomója tökéletes legyen.

Brigi

(megigazítja a nyakkendőt, közben kicsit tapizza is a fiút, de nem néz rá)

Tökéletes vagy te a nélkül is?

Csaba

(öntelten szellemeskedik)

Nyakkendő nélkül?

Brigi

(visszafogja magát, nem akarja nagyon lehűteni Csabát)

Ezt nem itt tárgyalnám ki. Vacsorázzunk együtt.

Csaba

(felcsillan a szeme, ugyanúgy, mint Anna esetében)

Ma este?

Brigi

Ma este.

Csaba

Kurucvadász?

Brigi

(tárgyilagos)

Nem, oda ügyfelekkel megyünk. A helyet kitalálom. Kilenckor SMS.

Csaba

(szárnyal: nagyon nem számított erre a randira)

Várom!

6. jelenet

Étterem, este

(Csaba már az asztalnál ül, amikor Brigi, nagyon elegáns ruhában, de szinte félmeztelenül odalép az asztalhoz. Brigi kezét nyújt. Csaba feláll, megkerüli az asztalt, kihúzza a másik széket és igazi régi úriember módra segít Briginek leülni. Brigi kicsit tolláskodik, rendezgeti magát. Az egész jelenet alatt a „tükörnek játszik”, alig figyel Csabára. A fiú még Brigi háta mögött áll, mindkét kezével a szék támláját fogja.)

Csaba

Ha itt kikapcsolom, leesik?

(Csaba nagyon meg van elégedve saját szellemességével)

Brigi

(szeme sem rebben a tolláskodásban)

Nem, szépen áll az magától, de felpofozlak.

Csaba

(leforrázva visszamegy a helyére)

Ez a cucc valóban nekem szól?

(Brigi felveszi az étlapot, unottal nézegeti. Az egészet tudja kívülről: az étlapot is, a szöveget is. Jól begyakorolt szerep.)

Brigi

Addig kell az adottságaimat mutogatni, amíg le nem jár a szavatosságuk.

Csaba

(szintén játszani próbál, úgy tesz, mint aki nagyon „laza”)

És csak nézni szabad? Mi van, ha ettől egy férfi beindul?

Brigi

(rutin)

Majd akkor indulj be, amikor én akarom!

Csaba

(egy kicsit felháborodik)

Switch on, switch off. Mint a telefonod. És mit veszel fel, vagy mit veszel le, ha tényleg akarsz valamit?

Brigi

(kicsit pikírt, kicsit közömbös)

Ezt nem most fogod megtudni.

Csaba

(megsértődik, felveszi az étlapot és nézegetni kezd)

Ezt a pofátlanságot csak a végtelen biztonság teszi lehetővé.

Brigi

(leteszi az étlapot, és ránéz a fiúra, mert ez érdekli)

Biztonság? Miféle biztonság?

(Csaba az étlap mögé menekül és sajnálatja magát. Nagyon béna. Régóta gerjed a lánya, de mindig tartott tőle.)

Csaba

A főnököd még rád nézni is alig mer, nemhogy tapizni. Normális férfiak között mernél így mutatkozni?

(Felveszi az étlapot. Bal lábát felhúzza a székre, és leveti a cipőjét; csupasz lábát elrejtí a feneke alá. Ettől az egekbe felcsúszik a szoknyája, fél feneke kilátszik. De semmi fehérnemű, semmi intim, csak a csupasz combja, tangában.)

Brigi

Strandon is így mutatkozom.

Csaba

(leteszi az étlapot mert szeretne valami nagyon szépet mondani, de egy merő görcs)

Ha nem lennél a beosztottam, most rögtön összecsomagolnálak, és ölben hazavinnélek.

Brigi

(könyörtelenül cukkolja a fiút)

Valóban?

Csaba

(tudatában van saját gyávaságának)

Valóban.

Brigi

(nagyon álszent)

És miért nem teszed?

Csaba

(megfutamodik)

Ne szemétkedj! Nem tehetek semmit. A főnököd vagyok.

Brigi

(kicsit kockáztat, kíváncsi, meddig mehet el)

Szabad vagy. Például, holnap nem engedélyezed a jutalékomat. Egyedül rajtad múlik, mennyit keresek.

(Brigi ártatlan szemekkel néz a fiúra)

Csaba

(felnevet, mert erre a kérdésre tudja a választ: „Minden nő kurva”, ő pedig egy Grálovag.)

Szóval az üzletasszony pénzre hajt. De tudod nagyon jól, hogy ami jár, azt megadom. Akár szétdobod a lábad, akár nem.

Brigi

(elkezdi enni az asztalra előkészített falatkákat)

Tisztességes vagy. De akkor miért kefélnék veled? Mi előnyöm származna belőle?

Csaba

(ekkora szemtelenségre nem számított)

Még szórakozol is. A kis lúzer, aki bedől neked, megérdemli.

Brigi

(szemtelenkedik, mert tökéletesen ura a helyzetnek: újrakezdi a tollázkodást)

Pontosan. De pár másodpercig érdekes voltál. Az nagy szó!

(Patthelyzet)

Csaba

(fél a csöndtől)

Nem válaszoltál.

Brigi

(a melltartója kosarát igazgatja, kicsit feljebb passzírozza a melleit, hátha sikerül még jobban zavarba hoznia a fiút)

Mi volt a kérdés?

Csaba

(túl jó nő neki Brigi, ezért inkább provokálja, mint amikor a kisleányok copfját tépik)

Kinek szól ez az öltözék? Vagy inkább „vetkőzék”.

Brigi

(most lett elege ebből a randevúból, Csabát ma este egyáltalán nem lehet komolyan venni)

Bármiknek. Mindenkinek.

Csaba

Szól-e valaha egy top nekem, vagy mindig csak valamilyen előnyt szeretne kapni az a top?

Brigi

(sokat ígérően, amit Csaba megpróbál komolyan venni)
A remény hal meg utoljára.

6. jelenet

Iroda, nappal

(A két lány egymással szemben ül a gépeiknél.)

Brigi

(felnéz a gépből, nagyon lelkes, nagyon hangos, nagyon műanyag)
Gratulálok!

Anna

(szintén felnéz a gépből, csodálkozik)
Nekem? Mihez?

Brigi

(felveszi az asztalról a telefonját, és ki-be nyitogatja.)
Óh, te szende szűz, kérlek, ne rejtegesd igaz érzéseidet! Jól is esett legalább?

(szünet)

Kifeküdted Csabánál a kinevezésedet!

Anna

(nagyon csodálkozik)
Mi van?

Brigi

(tárgyilagos, de még mindig enyhén gúnyos)
Most kaptam meg a HR levelét, amiben közli, hogy Pierre tetszését kiemelkedő módon megnyerte Anna kisasszony bemutatója.

(előveszi a fülhallgatóját, beilleszti a telefonba, és elkezd zenét hallgatni)

Ma reggeltől kineveztek témavezető menedzsernek. Én is csak az vagyok.

Anna

(felugrik, át akar menni az asztal túloldalára, valóban kíváncsi)

Mutasd!

Brigi

(lehajtja a gépe tetejét: nem illik más gépébe belenézni)

Te is meg fogod kapni.

(Anna visszaül a helyére. Csend. A két nő meredt szemmel bámul egymásra, pislogás nélkül. Az érkező levél hangja, egy Amorfi Ördögök szám. Anna lenéz a gépre)

Anna

Valóban megjött.

Brigi

(tovább piszkálja a másikat: dúdolja a hallott dallamot.)

És az esküvő mikor lesz? Vagy előbb még el kellene válnia a fiúnak? Neked az sem probléma.

Anna

(valóban dühös, mert ezúttal ártatlan.)

Dögölj meg!

7. jelenet

Étterem előcsarnoka, éjjel

(Brigi és Csaba egy kanapé két végében ülnek, illetve csak Csaba ül, Brigi félig fekszik, félig már alszik. Anna érkezik. Egy állólámpa fénye világítja meg őket. Halk nyüzsi érzékelteti, hogy egy nagyobb terem sarka ez. Mind a két lány sokat ivott.)

Anna

(odavet egy szót a fiúnak)

És te? Miért vagy egyedül hajnalok hajnalán?

Csaba

(színjózan, és nagyon morcos)

Valakinek azokat az ügyfeleket is kellett szórakoztatni, akiket ti le sem fűtültök! Nem vettétek észre, hogy mekkora majomsziget közepén ültem mostanáig?

Brigi

(nagyon be van csípve, de küzd ellene, felül, belenevet a fiú képébe)

De. Csak éppen nem értettem, mi a jó neked ebben.

Csaba

(nagyon fáradt, de azért most is főnökösdit játszik)

Egy céges buli nem csak arra jó, hogy kipróbáljátok az összes férfikollégát.

(Anna már menne tovább, de visszafordul: Csaba nagyon kioktató.)

Illett volna kicsit kapcsolatot építeni azokkal is, akiket éppen nem volt kedvetek az ágyatokba hívni.

Brigi

(megigazítja a fiú nyakkendőjét)

Hú, de dühös vagy! Neked egy menet se jött össze?

Csaba

(előki a lány kezét)

Melyik recepciós lánnyal kellett volna összejöjtek? Vagy talán valamelyik tanácsadónővel... Némelyik úgy viselkedett, mint egy utolsó recepciós lány.

Anna

(őszintén felháborodik)

Ne légy undorító. Van néhány nagyon-nagyon rendes recis csajszi.

Csaba

(egyre otrombább)

Nem foghatom fel, hogy miért játsszátok el a világraszóló kurvát.

Anna

(tárgyilagos, szinte józanul)

Mert ti jobban szeretitek, ha nincs kockázat. Egy hivatásos soha nem állít be két bőrönddel a családi fészekbe.

Csaba

(rápróbálkozik a lányokra, hátha összejön még valami búcsúzóul)

Kezd kihalt lenni a terem. De ez érdekel engem. Nem ülnénk le valahol?

Brigi

(leginkább csak aludni szeretne, ásítózik.)

Menjünk be hozzád! Az legalább ciki.

Anna

(kapva kap az ötleten)

És nézzük meg reggel a többiek pofáját! Vállalod?

Csaba

(nevetgél)

Miért ne? Csak nem fogtok feljelenteni zaklatásért?

8. jelenet

Szállodai szoba, éjjel

(Csaba enyhén szétvetett lábakkal odaáll a két lány elé. Megigazítja a lábfejeit, hogy párhuzamosan álljanak, és a két lány felé mutassanak. Kihúzza magát, két kezét a feje mögött összekulcsolja.)

Brigi

(jéghideg, de azt Csaba még nem veszi észre)

Nos, eddig eljutottunk.

Csaba

Mit isztok? Hozassak valamit?

(A két lány egymásra néz, hirtelen kijózanodtak)

Brigi

(közömbösséget színlel)

Iszunk valamit?

(Innentől kezdve Anna irányít. Brigi csak a „fogadás” miatt van itt, Annának azonban többről van szó. Nincs a fejében kész forgatókönyv, sok múlik Csaba reakción.)

Anna

Még egy Jameson?

Brigi

(elkezd fel és alá sétálni)

Jöhet.

Csaba

(telefonál a szállodai vonalason)

Három Jamesont kérünk, külön jéggel.

(Csend. A lányok nézik Csabát, kívárnak.)

Csaba

(tovább vidámkodik)

És most? Levetköztök?

(A lányok összenéznek.)

Brigi

(kicsit elhúzza a száját, ismét alig láthatóan elnyom egy ásítást)

Miért ne?

(A lányok szépen lassan, természetes módon vetkőzni kezdenek, mintha csak otthon, egyedül készülnének aludni térni.)

Anna

(elfordul, megdörzsöli az arcát, nagyon kicsit zavarban van)

Tudsz valami zenét varázsolni?

(Csaba a szállodai tévével matat. Meg van döbbenve, ilyen gyors sikerre nem számított. Ledobja az ingét, a cipőjét, de aztán nem tudja, mit tegyen. Mivel a lányok elég távol állnak egymástól, nem tudja hogyan „kezdjen hozzájuk”. Annához lép, aki még csak a blúzáat vette le, megpróbálja hátul kikapcsolni a melltartóját.)

Csaba

Segíthetek?

Anna

(nevet)

Próbálkozz csak!

(Csaba ügyetlenkedik, végül egészen közel hajol a lány hátához, aki egyre jobban előregömyed, lehajol, hogy kibújjon a szoknyájából. A fiú kapcsolatot keres, de nem talál.)

Csaba

Ennyire hülye vagyok?

(Brigi közben már majdnem meztelen, és próbálja felhívni magára a fiú figyelmét. Nem sikertelenül.)

Brigi

(búgó hangon, lassan)

Ennyire.

(Anna lehajol, és egy nagyon gyors mozdulattal kifordul a fiú alól. Felegyenesedés közben egy mozdulattal lehúzza a kapocs nélküli sport-melltartóját, és a fiú képébe vágja. Felemeli a kezeit, és kényelmesen, lassan, hátrahajol hídba. Nagyon provokatív, nagyon vonzó, de ezt ő is tudja. Hangjával felveszi a hivatalos modorát, miközben továbbra is égne a mellei.)

Anna

És most beszéljünk komolyan: ha szorgalmas leszel, lehetsz az asszisztensünk.

(Csaba már nem igazán vidám. Érti, hogy égetik, és egyáltalán nem érti, mi történik, hogy jön ez ide.)

Csaba

Én? Egy Nobel díjas professzornak sem lennék az asszisztense, nem hogy nektek!

(Brigi hátul összekulcsolja a kezeit, hogy ő se nézzen ki kevésbé vonzóan, mint Anna. Odalép egészen közel Csaba mellé, mellei szinte érintik a fiú testét, és „üt”).

Brigi

Vagy mész a börtönbe.

Csaba

(megdermed)

Hova?

Anna

(kinyírja)

Börtönbe.

Csaba

(csodálkozik, Annától nem várt támadást: semmit sem ért)

Hülye vagy?

(Brigi ismét sétálni kezd, bár kissé imbolyog. Hivatalos hangot erőltetve magára, magyaráz. Majd páros lábbal ráugrik az ágyra, jó sokat fészkelődik, hogy az ágy használt legyen, azután maga alá húzza a lábát, és kicsit hátradől.)

Brigi

Te vagy a hülye. Na, gondolkodj egy kicsit! Az egész cég látta, amikor ide bejöttünk. Azt is látni fogja, amikor csupaszon kimegyünk. Rendeltél három italt szobára, amit ráírnak a számlára. Ki sem tudod onnan törölni, a szálloda szolgáltatja az írásos bűnjelet.

(Anna szép nyugodtan gimnasztikázni kezd, mintha csak otthon lenne. Közben Brigi próbál megágyazni magának.)

Csaba

Egy kis zaklatásért még senki sem ment börtönbe.

Anna

Lehetsz te az első. De ha nem mész börtönbe, akkor amint feljelentünk, azonnal kirúgnak. És soha, de soha, semelyik multinál nem kapsz állást. Ez az egyetlen, amit a nemzetközi cégek komolyan vesznek.

(Csaba zavartan néz egyik nőről a másikra. Brigi kényelmesen elhelyezkedett az ágyon, igen jól érzi magát, Anna nyugodtan edzést tart.)

Brigi

(Nevet)

Nagyon megszoktad a kényelmet, kisfiú. A kiscégeknek nincs korlátlan autóhasználat, havonta utazás Amerikába, nincs első osztályú repülőjegy, luxusszálloda, de még a telefonszámlával is el kell majd számolni.

(Csaba még mindig alig érti, mi történik. Annához fordul, oda szeretne bújni hozzá.)

Csaba

Te tudtál erről?

Anna

(jéghidegen)

Természetesen.

Csaba

(Majdnem elbőgi magát, már beszélni sem tud rendesen, inkább vinnyog, mint beszélni)

És nem szóltál egy árva szót sem? Miközben szerelemről szónokoltál? Miféle szerelem az ilyen? Hol volt itt a szerelem?

Anna

(nyugodtan folytatja)

Meg kell tanulnod: a szerelem, és az üzlet, az két külön dolog. Én soha nem kevertem össze, egyetlen másodpercre sem.

(Brigi annyira meglepődik, hogy megpróbál fölkelni az ágyról, ami másodszorra sikerül is neki. Kifakad, vinnyog, üvölt, kapkodva öltözködni kezdene, de semmi nem marad meg rajta. Hirtelen lesz nagyon részeg. Beleesik egy fotelbe.)

Brigi

Te képes lettél volna bármire ezzel a pocccsal? Rohadt élet! Mindenki át akar verni! Nincs egyetlen rendes ember sem ebben a mocskos szakmában!

Csaba

(lezd összetörni, leül a földre, Annához fordul)

Te is tudatosan akartál kinyírni.

Anna

(leguggol hozzá és kedvesen, nyugodtan, mint egy óvodáshoz)

Amikor ember voltál, nem akartalak kinyírni. Vagy eltartottalak volna, ha kinyírlak.

Csaba

(megadta magát, összegörnyed, magzati pózt vesz fel)

Mint egy ölebet.

Anna

(leül a fiú mellé és nagyon kedvesen beszél vele, miközben folyamatosan simogatja, de nem csak az arcát)

A férfi ma már önálló táplálékszerzésre alkalmatlan, túlháziasított állatfaj.

(Olyan ez, mint valami jó megoldás.)

Vissza kell vadítani a természetbe.

(Mivel egyértelmű, hogy ő az erősebb, most még le is feküdne a fiúval, ha annak lenne ereje hozzá. De Csaba teljesen ki van ütve.)

Menj, küzdj meg az életedért.

Brigi

(Elmosolyodik, majd látszólag teljesen józanul fölkászálódik a fotelból)

Ez tetszik. Gyönyörű filozófia hajnali ötkor. Gyere Anna, menjünk innen! Viszontlátásra, „fönök”!

(Melltartók repülnek Csaba arcába. A lányok, ahogy vannak, félmeztelenül kitáncolnak a szobából.)

Életrajzok

Anna

1980-ban született Sárkeresztesen, egy kis Fejér megyei faluban, Székesfehérvártól nem messze. Édesapja épületasztalos, aki már az elsők között, 1982-ben vállalkozó lett. A szüleivel, különösen édesanyjával kiváló a kapcsolata: még huszonhat évesen is mindig megkérdi anyját, hogy egy adott fiúval szabad-e komolyabb kapcsolatot létesítenie. Egyetlen nővére van, aki öt évvel idősebb nála. Az általános iskola felső tagozatát már Fehérváron járta, utána az ország egyik legjobb gimnáziumában érettségizett, kitűnő eredménnyel. Szegeden, a legszabadabb egyetemi városban, spanyol-német szakon végzett „cum laude” minősítéssel, de azonnal tudta, hogy tanítani nem fog. A spanyol és a német mellett még angol felsőfokú nyelvvizsgálója is van. Két évig dolgozott egy nagy nemzetközi tanácsadó cégnél, mint junior tanácsadó, onnan csábította el mostani munkahelye egy fejtárgyszakos keresztl, jóval magasabb fizetéssel.

Rengeteget dolgozik. A feladatainak ellátása sok idejét elviszi, mert nagyon alapos, megfontolt. Mindenben maximalista. A kollégiumban kevés kapcsolata volt, még a bulizásokban sem vett részt. Idejét leginkább otthon, a szüleineél töltötte, a Szeged – Székesfehérvár utazás rengeteg időt elrabolt az ifjúkori hétvégéiből. Hobbija alig van. Tisztaságmániás, lakása is, ruhája is, fürdőszobája is makulátlan. Állandó partner és állandó lakhely híján keveset jár színházba, inkább moziba szokott menni, oda is csak barátokkal. A komoly zenét nem szereti, de énekelni szépen és jól énekel, előszeretettel szerepel a megszokott haverok között karaoke műsorával. Jelenleg Budapesten lakik, egy Moszkva tér közeli, új építésű 53 négyzetméteres, sok IKEA bútorttal berendezett lakásban.

Öltözködése, amennyire csak pozíciója engedi, visszafogott. Felvesz mélyen kivágott felsőket, de ezek dekoltázsa rendkívül keskeny, „biztonságos”. Alig jár szoknyában, szinte csak a munkahelyi hétköznapi kiskosztümhöz viseli, az is a klasszikus combközépig érő. Nadrágjai viszont igazítottak, pici fenekét erősen hangsúlyozzák, amikor csak lehet, nem vesz hozzájuk blézert. Sminkje pasztell, rengeteg időt és pénzt költ arra, hogy olyan sminket használjon, ami alig látszik. Bőrt nem ápolja eléggé szakszerűen, ezért sok apró bőrhibája van.

Szabad idejét nővérével és barátjával tölti, de mind a nővérének, mind a barátjának külön lakása van. Minden különösebb zavar nélkül kibírja, ha hetekig nem találkozik a férfival. Képtelen szexelni hosszú előzetes zuhanyzás és gumi nélkül, de azért szed tablettát is. Céges autója van, és jól is vezet, csak nagyon agresszíven. Alig bírja elviselni az idősebbeket az úton. Hobbija a hőlégballonozás, szabadidejének jelentős részét annak szenteli. Barátja is repül, de soha nem szállnak be egy kosárba, képtelenek elviselni egymást repülés közben. A hétvégéken sokszor kiugrik Prágába is egyik facér barátnőjével, akinek ott már állandó kapcsolata is van. Ő inkább a vezetést élvez, de ott azért pasizni, egyéjszakás szexelni is szokott néha, inkább csak unalomból.

Brigi

Vecsésen született, 1975-ben. Általános és középiskolát is ott végez a helyi 12 osztályos iskolában. Amint leérettségizett, még a nyáron elköltözött otthonról. Azóta Pesten él, de sokszor még saját albérlete sem volt, fiúknál lakott hetekig. Közgázt végzett, vállalatgazdaság szakon. Öt nyelven beszél. Még középiskolában egy EU-s pénzből idetelepített anyanyelvi tanártól megtanult kiválóan angolul (le is fektét a tanárral), az egyetemen olaszul, spanyolul és franciául, mostanában pedig, mivel sok a szabadideje, oroszul tanul. Alig kellett tanulnia, amint tehette, szinte minden este járta az éjszakát, mégis nagyon jó eredményei lettek, komoly ösztöndíjat kapott. Dolgozott is, idegenvezetett, hostesskedett külföldiek számára, néha escortozott is, jó pénzért. Első munkahelye a Magyar Posta volt, ott hatalmas karriert futott be: a pályakezdőből öt év alatt területi igazgató lett. Bár elég sok férfi megfordult az ágyában, a Postán volt eddigi egyetlen igazán komoly kapcsolata, ami négy évig tartott. Amikor jobb ajánlatot kapott, és eljött a Postáról, kiderült, hogy ha nem dolgoznak együtt, akkor semmi nem köti össze expárjával a közös hétfégi időtöltéseken kívül. A lakását is abban az időben vette, és amióta a férfi két éve elköltözött, azóta egyedül él a 85 négyzetméteren. Mindig is szerette a társaságot. Amíg tartott az állandó kapcsolata, hetente háromszor-négyszer is voltak este étteremben, társaságban. Jelenlegi munkahelyén rengeteget jár az anyacéghez Párizsba. Bár ő itthon csak középvezetőnek számít, a franciák nagyon megbíznak benne, kicsit őt tekintik titkos helytartójuknak. Ezt kihasználva szövetkezik magyar főnökével, és az üzlet érdekében sokszor átverik a kintieket. Néha meg a főnökét súgja be kinn. Munkájában borzasztóan sikeres, mert komolyan veszi, és nagy gyakorlata révén jól és gyorsan el is tudja látni a feladatait. Igazi karrier-ambíciója ennek ellenére nincs, a munka untatja, de amikor egy-egy lépcsőt előléptetik, mert jól dolgozik, azt elfogadja, még ha nem is tesz érte semmit.

Sokat keres, és sokat költ. Megtakarított pénze nincs, sőt a hitelkerete is mindig ki van merítve. Ma is aktív, sokat mozog. tavasztól őszig siklóernyőzik, télen Ausztriában bobozik. De úszik, síel, korcsolyázik, és ha van kivel, még futni is jár. Minden hétféjéjét a lakásán kívül tölti, de nem mindig ugyanabban a társaságban. Hét közben legalább háromszor lejár az edzőterembe, állandó helye és saját bérelt öltöző-székénye van. Sokszor hagyja magát felszedni egy-egy jobb alakú férfi által, de mindig ő megy a másik lakására. Főzni nem tud, soha nem is tett ilyen irányú kísérletet. Ugyanakkor kifejezetten inycen, szórakoztatja, ha egy férfi főz neki valami különlegeset, mielőtt lefeket. Kultúrával keveset foglalkozik, de van egy „művész” társasága is, azokkal megy el néha egy-egy sajtóvetítésre, bemutatóra. Ott is inkább a társaságot keresi, kifejezetten szórakoztatja, hogy más rétegből származó embereket lát maga körül. Ebben a társaságban nem kedvelik, nagyképűnek tartják, mert a „celebeket” látványosan kineveti, ugyanis gyakran lát Párizsban és a cég másik telephelyén, Sophia Antipolisban igazi gazdagságot. Néha kiugrik egy Milánóban élő régi szerelméhez is, vele eljárnak ottani színházakba. De a vezetés miatt is szeret odamenni: a Budapest-Milánó távolság neki nyolc óra, és legalább egyszer minden úton megbüntetik. Feltűnő, erős, de nem drága autója van, abszolút nem tekint fontosnak sem a márkáját, sem a karbantartását.

Igen jellemző tulajdonsága, hogy játékfüggő. Elsősorban munkahelyén játszik, minden üres másodpercben, de otthon is előfordul, hogy fél éjszakáját a gép előtt

tölti. Kedvence egy klasszikus „Nintendo-Mario” játék, természetesen a legmodernebb változata. A játékszenvedélyének hála hihetetlenül gyorsan kezeli a számítógépet, billentési képességével mindenkit elkápráztat.

Öltözködése csapnivaló, leginkább eklektikusnak, kevésbé udvariasan trehánynak nevezhető. Mivel súlya folyamatosan mozog pár kilót fel és le, de soha nem figyel igazán arra, hogy éppen melyik ruháját veszi fel, sokszor kerül kissé nevetséges helyzetbe egy éppen kihízott melltartó vagy egy nem eléggé feszlő szoknya miatt. Amikor viszont eltalálja a saját méretét, akkor rendkívül vonzó, mert alakja kiváló, teste rugalmas. Hétköznapi a nyolc, szinte teljesen egyforma kiskosztüm egyikét hordja, csak szoknyával, az is az etikai kódex által megszabott legrövidebbre szabva. Esténként mindig az utolsó divat szerint öltözik. Sminkje erős, de nem zavaró, viszont gyakran elnagyolt. Szeme már reggel is erősen kihúzva, szája, szemhéja hangsúlyos. Fontosnak tartja, hogy a férfiak észrevegyék, de soha nem ízléstelen, csak túlzó, erőszakos, többször mondták már rá, hogy „sok”. Ennek viszont ő nagyon örül.

Csaba

Debrecenben született, 1969-ben. Szülei vasutasok, édesapja a debreceni állomásfőnök. Anyja pénztárosként kezdte, ma a megyei teherfuvarozási vezető. Egy szem gyerek. Miskolcra járt egyetemre, mert olyan kevés felvételi pontja volt, hogy máshova nem vették fel. Az egyetem alatt a hallgatói önkormányzatban dolgozott, a diákmunkát szervezte, magának is jó jutaléka volt belőle. Pár évig benn is maradt az egyetem pénzügy tanszékén, tanársegédnek. Nem ment jól a tanítás, nagyon kevesellte a fizetését, és nem volt tekintélye a hallgatók előtt sem. Zavarta a hallgatófőnök öltözeke, viselkedése, nem tudott függetlenedni a vonzó látványtól, de ahhoz viszont nem volt elég tekintélye, hogy a lányok a nagy tudású tanárt tiszteljék benne. A diplomázás után nem sokkal megnősült, felesége egri tanárnő. A házasság sem változtatott ezen a helyzeten, egy idő után már szenvedett az oktatástól. Ez megjelent a viselkedésében, kapcsolata a hallgatókkal egyre ellenségesebb lett, nyilvánvalóvá vált, hogy előbb-utóbb új foglalkozást kell keresnie magának.

Budapestre az asszony miatt költöztek fel, mert a felesége itt kapott komoly lehetőséget: egy külvárosi iskolában lett igazgató. Csaba Budapesten először az egyik kerületi önkormányzatnál helyezkedett el, ahol a beszerzésekkel foglalkozott. Onnan csábította át az egyik szállítója államigazgatási szektor értékesítési munkatársnak, de az a munkakör végképp nem volt neki való. Két év szenvedés után élet-rajza éppen megfelelő volt ahhoz, hogy - mint több publikációval rendelkező egyetemi oktató és igazgatási gyakorlattal is rendelkező, éppen a legjobb korban lévő munkaerő - kapjon egy jó tanácsadói állást. Nagy lendülettel vetette bele magát a neki nagyon tetsző, első ránézésre kellemesen mozgalmas életbe. Tetszett az elegáns iroda, a fényes recepció, a sok utazás, a céges autó, szeretett öltönyben járni dolgozni. De Budapestet egyikük sem szokta meg soha. Csabát ugyan már nem zavarja a nagyvárosi élet, de Pest éppen olyan idegen neki, mint Párizs vagy London. Sok problémát okoz az is, hogy nyelvtudása nem olyan gördülékeny, mint a környezetében dolgozó kollégáké, ennek következtében a nemzetközi kapcsolatok terén háttérbe szorul. Ez nagymértékben gátolja karrierjét, ami végül is nem lett olyan látványosan meredek, mint azt szeretette volna.

Két gyerekük van, ikrek. Elég későn és elég nehezen, de azért spontán módon jött össze a terhesség. Már mindketten elmúltak 35 évesek, amikor a lányok megszülettek. Az asszonyt megviselte a változás, addigra már nem volt képes az életmódján megfelelően változtatni. Még ma is szinte zavarják a kölykök. Csaba azonban sokat foglalkozik a lányokkal, akik nemsokára iskolába mennek, nagyon értelmes, csapzott kis vadócok.

Igen sokat költ öltözködésre. Öltönye mind márkás, ingei csináltatottak, de még fehérneműje is méregdrága. Egyszer még a férfikozmetikumokkal is kísérletezett, de aztán amikor elfogyott egy készlet, elhagyta. Dezodora erős illatú, de ez szükséges is, mert kicsit izzad. Egy nem túl nagy, kertes házban laknak Ráckevén, onnan járnak be mindennap két kocsival dolgozni. Hobbija is ennek megfelelő, van egy motorcsónakja, és vízisítudományával próbálja meg elkápráztatni a környezetét.

Sukoró, 2006.

Helycsere

**Tisztelettel adózva G. B. Shaw „Pygmalion”
című művének.**

Szereplők (részletes életrajzok a szöveg után):

Homen Heni: 30 év körüli

Plomberg Patrícia: közel 40 éves

Dorman Mórió: 24 éves

Igazgató: 55 körüli

Fanny: 20 év körüli

Fordné: 45 körüli

Panna 25 év körüli

Biztonsági őr: 35 év körüli

Fontos: minden szereplő egyedülálló (szingli vagy elvált)!

Idő:

Valamikor az ezredforduló környékén. Pontos napot, hónapot, de még napszakot sem lehet sehol megadni. Mivel az egész cselekmény egyetlen irodaház épületén belül zajlik, és az épületben éjjel-nappal azonos a mesterséges megvilágítás, soha nem lehet tudni, hogy a külvilágban (a „normális” emberek világában) éppen hány óra van. Bármelyik jelenet játszódhat bármikor. Vannak persze bizonyos jelenetek, amelyek inkább délelőtti, vagy amelyek azért inkább éjszaka játszódnak, de még ez sem bizonyos. Elvégre szeretkezni nappal is lehet.

Helyszínek:

Budapest valamelyik „A+” kategóriás (luxus) irodaháza, olyan, melyben egy kisebb luxuspanzió is üzemel. Az egész darab ebben az egyetlen épületben játszódik. Valamennyi iroda és Heni lakása is azonos, „bio-minimal-art” stílusban van berendezve. Csak fa és üveg, lenvászon esetleg bőrkárpitok, rengeteg növény, az ülőbútorok szinte csak színükben térnek el egymástól. Gyakorlatilag a falakon lógó plakátokból, képekből lehet következtetni arra, hogy melyik helyiségben vagyunk. Az irodák falai a „corporate identity” erősítése érdekében tele vannak aggatva plakátokkal, Heni lakásának falán Vasarely-nyomatok lógnak.

Előcsarnok

Balra ajtó az előadóterembe. Középen hátul egy utazási irodának a bejárata, kirakatában két hatalmas kivetítő, rajta folyamatosan reklám- illetve PR filmek mennek. Jobboldalt utcai bejárat, az ajtó mellett biztonsági őr áll. Jobbra a bejárat mellett az irodaház liftjei. Középen óra, körülötte fotelok, pici asztal, várakozóhely.

Heni irodája

Balra design íróasztal, rajta laptop, mögötte átlagos forgószték. Az asztalon a számítógépen kívül minimális holmi: ceruzatartó grafitceruzákkal, lámpa. Jobbra azonos stílusú design tárgyalóasztal, rajta gyümölcstál, gyümölcsökkel és fényesre tisztított zöldségekkel, körülötte székek, esetleg fotelek. Semmi szekrény, sehol sem látható egyetlen darab papír sem. Egyetlen bejárat a jobb oldalon, az íróasztallal szemben.

Az igazgató irodája

Szinte azonos Heni irodájával, de nincsen benne tárgyalóasztal. Helyét a jobb oldalon egy dohányzóasztal foglalja el négy hatalmas világos színű bőrfotellel. Ennek a bejárata is a jobb oldalon van, az íróasztallal szemben. A fenéken a nyitott kétszárnyú ajtón látszik a nagy tárgyalóterem.

Heni nappalija

Kevés bútorral berendezett, rendkívül elegáns szoba. Balra elöl a falon egy hatalmas monitor, előtte kis asztalka, rajta Heni számítógépe, média-PC, előtte egy design szék. A szobában hatalmas hangfalrendszer. Balra hátul konyhasarok, étkezőpult, picike bárszekrény. Jobbra ugyanolyan bőrgarnitúra, mint az igazgató irodájában, de csak két fotellel és fehér színben. Hátul a hálószoobaajtó, általában félig nyitva. Hatalmas rendetlenség, mindenhol ruhanemű (de nem fehérnemű) és cipő, szétszórva.

Előadóterem

Ugyanolyan iroda, mint az igazgatóé, csak a földszinten van és a hátsó terembe vezető ajtó egészen ki van nyitva. Jobb oldalon a bejárat mellett picike íróasztal, a regisztráció. Baloldalon, a nyílásra merőlegesen hosszú asztal, rajta berendezések, köztük egy számítógép, aminek a képe a falon lévő vászonra van vetítve. Körben plakátok, cégismertető. A szőnyeg közepén hátul a másik terembe vezető ajtó előtt két magas koktélasztal.

1. jelenet

Előcsarnok: „Burleszk”

Jobbra, a bejárati ajtónál biztonsági őr. Fordné magába fordultan ücsörög az egyik jobb szélső karosszékekben. Heni érkezik balról, nagyot sóhajt, nyújtózkodik, lazít, picit gimnasztikázik. Éppen befejezte az előadását, és menni készül jobbra kifelé. (Patricia érkezik szintén balról, keres valamit. Kicsit toporog, körülnéz, lassan menne kifelé jobbra. A biztonsági őrhöz fordulna, amikor Heni megszólítja.)

Heni

(izgatottan és nagyon gyorsan) Bocsánat... Ne haragudj... Nem Patricia Plomberg vagy, a „Hogyan adjunk el azonnal bármit, ami eladhatatlan” szerzője? Már ezerszer elhatároztam, hogy írok neked, vagy meglátogatlak New Yorkban. Itt voltál az előadáson? Tudod, ...

Patricia

Plomberg Patricia. Igen, az vagyok.

Heni

Itt voltál az előadásomon? Tudod...

Patricia

(a szavába vág) Nagyon jó volt az előadásod. Az a Homen Heni-féle párhuzam a...

Heni

(ő is a szavába vág) Valóban egyetértesz vele? Eddig senki nem volt hajlandó komolyan venni. Mindenki csak egy szexmániás libának tekintett, de...

(Nyílik a jobboldali ajtó, belép rajta Fanny. Kicsit nehezen kerül meg a két nőt, anyjához lép.)

Fordné

(epésen) Na, csakhogy megjöttél, lányom! Már egy órája, hogy kiugrottál pár forintért az automatához.

Fanny

(kifejezetten boldog, hogy ismét kudarc érte.) És képzeled, sehol sem találtam!

Fordné

(hitetlenkedik) Ilyen nincs, Fanny, biztos meg se próbáltad!

Patricia

(szavába vág, de nagyon óvatos) Azt nem mondanám, hogy egyetérték vele.

De régóta nagyra tartom a munkádat. Az írásaid alapján határoztam el, hogy megnézzek, és...

Heni

(ismét a szavába vág) És ahhoz mit szólsz, hogy...

(Megszólal Patrícia telefonja, előkapja a táskájából, kinyitja, nézi.)

Patrícia

Bocs,... ezt el kell intéznem...

Fanny

(most már nyafog, mert látja, hogy nem fog sikerülni nyertesén kijönni ebből a játékból) De mondom, hogy sehol sem találtam! Mindenütt megnéztem: lekutagoltam egészen a pályaudvarig.

Fordné

(türelmetlenül) Valóban élehetetlen vagy, Fanny. Eredj újra, de vissza ne gyere pénz nélkül!

Fanny

(tovább nyafog, és a jobb oldali ajtó felé távolodik) Loholok össze-vissza, és semmi értelme!

(Márió lép be az ajtón, akit a kifelé lépő Fanny fellök. Pár másodpercig egymáson kavarognak. Először Márió szedi össze magát, felülre keveredik, aztán feláll. Heni előkapja telefonját, és felveszi a jelet.)

Márió

Hé, gizda Gizi! Nézd mán meg, micsinálsz!

Fanny

(feláll, nem zavaratatja magát, kilép a jobb oldali ajtón, távolodóban) Bocsi-bocsi-bocsi!

Márió

A francba, ennek a két pizzának annyi! Hé, te tyúk, gyere csak vissza!

Heni

(Patríciahoz, miközben a telefonjával tovább filmezi Máriót) Mennyi ideig maradsz Európában?

Patrícia

(miközben gépel a telefonján) Arra gondoltam, hogy már az esti géppel visszamegyek, de az előadásod hallva mindenképpen szeretnék veled együttműködni.

Heni

(abbahagyja Márió fotózását, elrakja a telefont) Kapok valami megbízást tőletek? Komoly presztízssértéke volna, ha nektek dolgozhatnánk...

Fordné

(izgágáskodik) Mit képzelsz maga, fiatalember? Hogy beszél a lányommal?

Márió

(ácsorog, még nem tért magához a meglepetéstől) Az a fényesre gyalult deszka a maga lánya? Mondhatom, osztályos mutter. Csak lesi, hogy az a liba lezúzza a pizzákat! Azt mondom, fizess meg, amit a csaj letiprott!

Fordné

(elfordul, megpróbál menekülni) Maga a hibás, ha nem vigyázott az árujára. Szó sem lehet semmilyen kártérítésről.

Márió

(leül Fordné mellé, de nem fordul felé, és megadólag mondja, mert érzi, hogy Fordnének nincs egy vasa sem) Rohadj meg!

Patrícia

(elrakja a telefont, a biztonsági őr felé ballag, és minden érdeklődés nélkül kérdezi Henit) Tartasz tanfolyamokat is?

Heni

(követi Patríciát) Persze. Kiscsoportos, ... egyéni... Itt, ebben az épületben van az irodám, itt fogadom a tanítványaimat is. Amellett még itt is lakom.

Fordné

(tovább izgágáskodik) Mit mondott, maga kis senki pizzafutár? Tudja maga, ki-vel beszél? Szólok a biztonsági őrnek, és elvezettetem! *(Henire mutat)* Ezt a kis nőt kérem meg tanúskodni. (odalép *Henihez*) Aranyom! Legalább jóváteszed, amit a garázsban műveltél! Nem akarsz észrevenni, aranybogar?!

Heni

(szinte észre sem veszi, hogy róla beszélnek, de azért megfordul) Márminthogy én? Ez a nő most hozzám beszél? Miről tanúskodjak? Mit műveltél én a garázsban?

Patrícia

(tanult udvariassággal fordul Fordnéhoz) Kedves hölgyem, miben segíthetünk önnek?

Fordné

(megpróbál gunyoros lenni, de leginkább csak közönséges) Köszönöm drágám, magán látom, hogy úrinő. Ennek a csinoskának maga mellett, valami na-

gyon különleges fekete sportkocsija van tűzpiros ajtóval és fehér ülésekkel, nem? Olyan közel parkoltál hozzám, kicsim, hogy alig bírtam kiszállni. Aztán amikor szóltam, úgy tettél, mint aki meg se hallja.

Heni

(kicsit magyarázkodik, kicsit védekezik, de alapvetően nem érdekli ez az egész ügy) Mert valóban nem hallottam. De az valóban én autóm lehet. Nem sok van belőle szép hazánkban.

Fordné

(látja, hogy ellenfele védekezik, tehát támad) De nem is az eszeddel kerested meg, fogadni mernék.

Heni

(ez már neki is sok, visszatámad) Mondja hölgyem, mikor volt utoljára igazgatótanácsi ülés az önök kencefice cégénél?

Fordné

(teljesen megdöbben a látszólag oda nem illő kérdésen, és gyanakodszik) De kérlek! Ki vagy te, kislány, és ki mondta neked, hogy én igazgatósági tag vagyok bárhol is? És honnan vetted, hogy a szépségiparban dolgozom?

Heni

(csendesesen, talányosan, igazán szívből mosolyogva, mint egy gyerek, aki nek a szülei jól nevetnek egy tréfáján) Nem fontos. Tudom.

Fordné

(duzzog) Kikérem magamnak! Biztos a konkurencia állított rám, hogy kicsinálj.

Heni

(lendületbe jön, már tetszik neki a játék) Patrícia, elhiszed, hogy ennek a nőnek jelentős részvénycsomagja van a kozmetikai iparban, és egy kb. hatszáz-negyven négyzetméteres házban él egyetlen gyerekével? A vagyonát a férje után örökölte, aki úgy két éve halt meg. De a végrendelet szerint el nem adhat egy darabot sem a részvényekből, tehát pénze alig van, és ezért irigykedik mindenkire, akinek több jutott.

Fordné

Elegem van ebből, megyek és megkeresem azt a mulya lányomat. (elviharzik)

Patrícia

(kicsit már érdekli) Hogy csinálod ezt, ha szabad kérdeznem?

Heni

(tényszerűen, mint aki már ezerszer elmondta ugyanezt) Etológia - semmi más. A viselkedés tudománya. Az állatok egészen apró jeleiből tökéletes pon-

tossággal meg tudják állapítani a fajtatársuk szándékait. Egy madár soha nem téveszti el, hogy párja felszállni vagy maradni szeretne.

Patrícia

Na jó, azért a... human behavior sokkal, de sokkal összetettebb!

Heni

A tánctanárt és a politikust mindenki nagy biztonsággal felismeri a beszédéről, gesztusairól. Nos, én pedig bárkiről meg tudom állapítani, mivel keresi a kenyérét, és mit készül tenni a következő percben, ha csak öt percig megfigyelhetem.

Patrícia

És ebből meg lehet élni itt?

Heni

Hogyne. Mégpedig egész jól. A kereskedők korát éljük. Mindenki eladni akar. Vannak született tehetségek, de van, akit szülei mulyának nevelnek. Brókernek, kereskedelmi igazgatónak lenni divat. Az emberek a nagy lehetőséget látják benne. És én kiképezem őket.

Márió

(gyorsan, begyakorlott hangsúllyal) Szép hölgyek, ez a vasorrú bába szót se érdemel; vegyenek inkább tőlem egy üveg pompás vizet. Első osztályú biovíz.

Patrícia

(megdöbben, ezért némi érdeklődéssel) Mi az, hogy biovíz?

Márió

(lendületesen hazudik, ami eszébe jut) Azt írja itt, hogy tisztítsa a beleket.

Patrícia

(megütközve) Az ásványvíz?

Márió

Ja, az ásványvíz. Gyógyvíz. Rá van írva.

(Márió Patrícia felé nyújtja az üveget, és elengedi. Patrícia reflexmozdulattal elkapja a felé nyújtott üveget, és forgatni kezdi. Közel tartja a szeméhez, kicsit hunyorg.)

Patrícia

(motyog) Nem látok rajta semmi ilyesmit.

Biztonsági őr

(jobb oldalon hátulról Márióhoz közelít, halkan szól neki) Figyelj, futi, most már állisd meg magadat, ez nem a kőbányai bazár! Én felelek érte, hogy mi tör-

ténik az épületben. Minden kamera ezt gukkolja. Ha meglátják, mit művelsz, engem is kirúgnak.

Márió

Bocsika főnök, pakolok, és tűnök máris.

Heni

(ha már egyszer lendületbe jött, nem lehet leállítani) Te, Patrícia, ez érdekes! Mit akartál eladni az elnökhelyettes asszonynak, fiúcska? Megmutatnád nekem is?

Márió

(védekezik, mert nem tudja, mire megy ki a kérdés) Nem csináltam semmit, csak megszólítottam... Csak szabad... Az a lökött csirke vágott hanyatt ... A saját piskótájába' bukott fel... Nem én voltam... Nem csináltam én kérem, semmit. *(morog)* És két pizza stornó. Mintha nem szívatnák az embert amúgy is eleget...

Heni

Patrícia, figyeled ezt a fiút a hajmeresztő szövegével?

Patrícia

(kezd belefáradni az egész kalamajkába, kifelé indul) Persze. Elég nevelés-
ges ez az egész.

Heni

(követi, és hideg szakmaisággal) A fiút figyeld! Hihetetlenül tehetséges. Meg meri szólítani a számára teljesen ismeretlen embereket. Csaknem eladott nekem egy flakon csapvizet biovízként, mert a megjelenésed alapján bioőrültnak nézett. És azt is meglátta, hogy nem hordod sem a szemüveget, sem a kon-
taktlencsédet, bár erősen rövidlátó vagy.

Patrícia

(bizonytalanul, mert nem érti, Heni mire akar kilyukadni) Ez már megint a hí-
res Hóman-recept?

Heni

A fiú fantasztikus tehetsége ellenére élete végéig az utcán fog maradni. Én há-
rom hónap alatt olyan kereskedelmi menedzsert faragnék belőle a tréningeken,
hogy megállná a helyét bármelyik nemzetközi cégnél.

Márió

*(eddig csak fél füllel hallgatta a két nő beszélgetését, mint valami magas
röptű örölséget, de erre már felkapja a fejét)* Mi a rízsa, kisanyám? Rólam van
szó?

Heni

(gúnyosan, de nagyon határozottan) Jól hallottad, te szerencsétlen bugris: ha akarnám, csodát tehetnék veled! Patrícia, elhiszed?

Patrícia

Miért ne hinném! De gyere, menjünk innen! Guruljunk át a szállodámba, és folytassuk vacsora közben! Úgy döntöttem, itt maradok még pár napig.

Heni

Nagyszerű!

Márió

(Patríciahoz, és ezinte hibátlanul szólítja meg) Vegyen már egy vizet, vezérigazgató asszony! Nincs egy vasam se kajára.

Heni

(megérti a fiú reakcióját) A hölgy nem vezérigazgató, hanem elnökhelyettes asszony. De majdnem eltaláltad, pedig csak egyszer hallottad. *(kivesz a táskájából egy marék pénzt.)* Nesze fiú, ennyi készpénz van nálam, „kajára”. Ámbár biztosan tudom, hogy vastagabb vagy, mint az előbbi hölgy, aki alakjára nézve... *(a két nő nevet)*

(mind ki)

2. jelenet

Heni irodája: „Én bármit meg tudok oldani”

Heni a bal oldalon álló íróasztal mögött ül a közönséggel szemben, és nagy sebességgel veri a számítógépét. Patrícia a tárgyalóasztaltól odagurított hatalmas bőrfotelben, vele szemben, őlében a notebook-já, és ugyancsak örült tempóban gépel. Patrícia meg sem rezdül az első mondatáig, folyamatosan dolgozik. Panna érkezik jobbról, megáll, nézi a két lázasan gépelő nőt.

Heni

Mi az Panna? Mi történt?

Panna

Egy fiatal pasi keres.

Heni

Fiatal pasi?! *(viccelődne)* Munkaidőben? Mit akar?

Panna

(kicsit tanácstalan) Azt mondja, hogy nagyon fogsz örülni, ha megtudod, miért jött. Elég bunkónak tűnik... Kidobattam volna, de aztán arra gondoltam, sosem

lehet tudni.... *(Patrícia felé)* Tudod Patrícia, Heni néha olyan fura darabokat enged magához...

Heni

(le akarja zárni a beszélgetést mielőtt valami kényes témára terelődne a szó)
Oké, Panna, rendben van, ezt tudjuk. Érdekes a viselkedése?

Panna

Katasztrófa!

Heni

Hozd be!

Panna

(csak félig-meddig törődött bele) Te vagy a főnök... *(EI)*

Heni

Ez kapóra jött! Most megmutatom, hogyan készítem a felvételeket. Kicsit ugráltatjuk, és rögzítem mindazt, amit művel.

(Heni bekapcsol néhány lámpát a szobában, és egy keveset gépel a számítógépén. Márió lép be)

Panna

(jön) Heni... Ez az a fiú.

Márió

Csókolom a kezét, tanárnő.

Heni

(hirtelen felismerve a fiút, cseppet sem leplezi csalódását, és gyerek módjára hisztizni kezd) De hisz ez az a pizzafutár, akiről a tegnapi est a cirkusz alatt már mindent rögzítettem! Nem kell. *(A fiúhoz)* Nincs szükségem rád, elmehetsz.

Márió

(komolyan, nagy mellénnyel) De még nem is tudhatod, mit akarok! Mostan én vagyok a vevő.

Heni

Vevő? És mit veszel, kedvesem?

Márió

Leckéket. Azért jöttem, hogy leckéket vegyek.

Patricia

(hidegen hátrafordul, de inkább csak félvállról, miközben tovább veri a gépet) De hát mit akar ön tulajdonképpen?

Márió

(szabatosan tudja, hogy mit akar, és azt elő is tudja adni) Tiszteletem, elnökhelyettes asszony. Kereskedő akarok lenni egy autószalonban. Nem akarok hóttig a kőrúton futkorászni a pizzákkal. De nem tudok lépni, merthogy nincsenek papírjaim. Ő tegnap olyat szolt, hogy ki tud tanítani. Hát jó. Itt vagyok. Nem akarok én potyázni, minek cikiz engemet?

Panna

Te hülye vagy! Azt hiszed, meg tudod fizetni a Heni féle szuperior kereskedelmi kommunikációs tréninget?

Márió

(valóban csodálkozik) Mér' ne tudnám? Tudom én, hogy az óraker' fizetni kell, ha nem állami.

Heni

(őszinte érdeklődéssel) Mennyit fizetsz?

Márió

(diadalmasan) No, csakhogy megszólaltál! Bármibe lefogadtam volna, hogy megörölsz, ha visszakapsz valamit abból a lovettából, amit tegnap hozzám vág-tál. *(bizalmaskodva)* Be voltál tépve egy kicsit?

(Heni feláll, átmegy az tárgyalasztalhoz. Közben egy széket kiemel a tárgyalóasztal mellől és az iroda közepére teszi.)

Heni

Ülj le!

Márió

(elbizonytalanodik) De... Ha csak úgy pusztára adtad...

Heni

(ráüvölt) Ülj le!

Panna

(szigorúan) Ülj le, fiú, fogadj szót.

(Patricia is feláll, és odamegy a középre készített székhez.)

Patricia

(tanult udvariassággal) Legyen szíves helyet foglalni.

(A székét kicsit közelebb viszi a fiú felé, távolabb az íróasztaltól. Visszaül, de már a fiú felé fordulva.)

Márió

(félénken) Jól van, no. *(Leül.)*

(Heni kinyitja a számítógépét. „Ha játék, hát játsszuk komolyan”, ezért elkezd valatni a fiút. Az adatokat veri be a gépbe. Amikor nem ő beszél türelmetlenül játszik a telefonjával)

Heni

Neved?

Márió

(határozottan válaszol) Márió. Dorman Márió.

Heni

Hány éves vagy?

Márió

Huszonnégy.

Heni

Legmagasabb végzettséged?

Márió

Kijártam a sulit.

Heni

(kicsit pattogósan, mert máris elkezd unni) Jelenlegi foglalkozása: pizzafutár. Térjünk az üzletre. Mennyit akarsz fizetni?

Márió

(most ő is üzletiesen beszél) Ne félj, tudom, mi jár. Ötszáz forintot adok egy óráért, zsebbe. Ha kell, jó, ha nem kell, hát, akkor ezt is megkóstoltuk....

Heni

(mindenki megdöbbenésére kis szünet után komolyan veszi a fiú ajánlatát) Tudod-e, Patrícia, hogy ha ezt az ötszáz forintot úgy tekintjük, mint a napi jövedelmének tíz százalékát, akkor ez pontosan annyi, mintha egy milliomos ötszáz eurót ajánlana.

Patrícia

(valójában nem figyel Henire, még megdöbbenően nézi a fiút) Hogyan?

Heni

(mosolyog, mert érzi, hogy logikus a gondolatmenete, és Patrícának ez soha eszébe sem jutna) Számítsd ki! A milliomos jövedelme, mondjuk, ötezer euró naponta. Ez a hülye pasi nem kereshet többet ötezer forintnál. Ő a napi keresete egy tizedét kínálja fel nekem egy óráért. Egy milliomos napi jövedelmének egy tizede, az ötszáz euro. Óránként. Szép pénz. Soha ennél keményebb ajánlatot nem kaptam.

Márió

(rémülten áll fel) Ötszáz euro? Mit szívat? Sose kínáltam én neked ötszáz eurót egy óráért! Hunnét vennék én...

Heni

(szinte üvölt, mert megzavarták a játékát) Csend legyen!

Márió

(Henihez beszél, mert látja, hogy ő a főnök) Assz'ihetné az ember, hogy te vagy az anyám.

Heni

(komolyan mondja, mert a fiú éppen rátalált az oktatási módszerének a lényegére) Ha elvállalak tanítványnak, rosszabb leszek, mint két anya együttvéve.

Patricia

(hátradől a széken és mosolyog, mint egy gyerek, akinek egy jó csíny jutott az eszébe) No, erre kíváncsi vagyok! Emlékszel, mit mondtál tegnap? „Olyan kereskedelmi menedzsert faragok belőle, hogy megállja a helyét akár melyik nemzetközi cég tárgyalásán...” Ha megcsinálod, azt mondom: le a kappal, te vagy a legnagyobb élő pedagógus a Föld kerekén! Vállalok minden költséget, ötszáz eurót, ha nem is óránként, de naponta, fél éven át, és fogadok, hogy nem sikerül.

(Márió megdöbben. Egy szót sem ért az egészből, ami körülötte történik.)

Márió

(egészen halkan szólal meg) Nagyon rendes az elnökhelyettes asszony. Köszönöm szépen.

Heni

(nézi a fiút, elfogja a feladat kísértése, és közelebb sétál) Nehéz ellenállni... Olyan elragadóan suttyó, olyan hátborzongatóan reménytelen...

Márió

(felháborodva tiltakozik) Még hogy suttyó vónék?

Panna

(komolykodva) Remélem, Heni, nem keveredsz valami örütségbe?

Heni

(*egyre izgatottabb*) Mi egyéb az élet, mint egy csomó, kínálkozó, izgalmas örütség? Ne szalasszunk el egyetlen egyet se! Ha az ember nem követne el örütségeket, akkor nem létezne szerelem, és kihalna az emberi faj. (*akaratosan, mint egy gyerek*) Azért is kereskedelmi menedzsert faragok ebből a hülyéből!

Márió

(*méltatlankodva*) Idefigyelj! ... (*folytatná, de Heni beléfojtja a szót*)

Heni

(*elkapja a láz*) Igenis: hat hónap múlva - de ha ügyes, akkor három hónap múlva - oda viszem, ahova akarom, és annak adom ki, aminek akarom! Még ma munkához látunk - sőt: most azonnal! Panna, kérlek, vidd ki és öltöztess át ember ruhába!

Panna

(*méltatlankodik, mert már megint dolgoznia kell*) Azt se tudom, hogy fog bejárni!

Heni

(*egy másodperc alatt dönt*) Bérelj neki egy lakosztályt alattunk a panzióban! Én is ott lakom! Ha nekem jó, neki is jó lesz.

Patricia

(*felháborodik, mert veszélyt szimatol*) Heni, csitulj! Térj észre!

Panna

(*elszántan*) Gondolkozz már, az ördög vigyen el! Nem lehet csak úgy átgázolni mindenkin!

(*Heni leül, elcsöndesedik. A forgószelet váratlanul lágy szellő váltja fel.*)

Heni

(*hűvösen, szakszerűen*) Én gázolok át mindenkin? Kedves Panna, drága Patricia, soha eszem ágában sem volt bárkin is átgázolni. Minden erőmmel azon vagyok, hogy felkaroljuk ezt a szegény fiút. (*türelmesen*) Mi a gond?

Panna

Az, hogy nem szedhetsz fel csak úgy egy pasit fél évre, mint valami kavicsot a vízparton.

Heni

(*megjátszott őszinte érdeklődéssel provokál, nagyon halkan, udvariasan*) Miért nem?

Panna

(közelebb jön Henrihez, Henri és a fiú közé lép) Nem, Henri, ebből semmi sem lesz! Mi lenne ezzel a szegény fiúval? Fizetést adjunk neki? Milyen alapon? Mi lesz a munkaköre? Térj már észre!

Henri

(nem adja fel) Adj neki a fekete pénzből, amennyi kell, és ird be a pepita füzetbe. *(türelmetlenül)* De mi szüksége pénzre? Szállása, kosztja, ruhája, telefonja, kocsija meglesz. Ha pénzt kap, csak elissza vagy elkurvázza!

Márió

(feláll, és határozottan Henri felé fordul.) Ne szemétkedj! Sose tintáztam, és sose kellett nekem ribik. *(Patríciahoz)* Maga komoly nő, ne hagyja, hogy így mocskoljon engem!

Patrícia

(barátságos szemrehányással) Henri, nem tűnt fel neked, hogy a fiúnak érzelmei is vannak?

Henri

(játszik) Nem, nem hinném... semmi olyan érzelem, amivel törődni érdemes. *(Kedvesen)* Vannak érzelmeid, Márió?

(Panna már Henri sok örütségét kiszolgálta.)

Panna

(igen szigorúan) Ne beszélj mindig másról, Henri. Szeretném végre tudni, milyen alkalmazásban lesz itt ez a pasi? Havibért akarsz neki fizetni? És mi lesz vele, ha befejezted a tanítást?

Henri

(türelmetlenül) És mi lesz vele, ha otthagynom az utcán? Ezt mondd meg, Panna!

Panna

(határozottan, szinte kiabálva) Az az ő dolga, nem a tied!

Henri

(nevetve, mert a titkárnőjét egy mondattal betelerelte abba az utcába, amibe akarta) Nagyszerű! Akkor, ha befejeztem a tanítást, visszapottyantom az utcára. És ez akkor már megint az ő dolga lesz. Rendben van?

Márió

(ez már sok neki) Nincs neked szíved! Te nem törödsz senkivel, csak magaddal! *(felkel és indul)* Nekem ebből elég vót, kösz szépen! *(az ajtó felé indul)* Szégyellhetnéd magad, annyit mondok!

Heni

(egy slusszkulcsot vesz ki az íróasztala fiókjából, megcsörgeti) Szeretnél cégautót, Márió? *(felveszi az asztalról a hordozható számítógépét, és megmutatja)* Kapsz saját gépet is. Erre gondolj!

Panna

Heni, ne vidd a kísértésbe! A fiúnak gondolnia kell a jövőjére!

Heni

Ebben a korban?! Bolondság! Az ember ráér a jövőjére gondolni, amikor már nincs jövője. Nem, nem, Márió, tegyél csak úgy, mint ez a tiszteletre méltó ifjú hölgy: mások jövőjével törődj, és soha ne törődj a magadéval! Ne gondolj másra, csak kocsira, mobiltelefonra, számítógépre és az esti csajokra!

Patricia

Figyelj, Heni, Pannának teljesen igaza van! Ha ez a fiú hat havi tanulásra a kezébe adja magát, akkor pontosan tudnia kell, hogy ezzel mit cselekszik. Korrekt megállapodás nélkül nem tehetsz ilyet!

Heni

(őszintén csodálkozik) De hogy foghatná fel? Hisz nem ért meg semmit a világon! Különben is: melyikünk képes felfogni azt, hogy mit cselekszik? Ha felfog-nánk, vajon cselekednénk-e bármit valaha?

Patricia

Ez valóban nagyon így van, Heni, de nem tartozik a tárgyhoz. *(Márióhoz)* Kérem, Dorman úr...

Márió

(óriási meglepetéssel, hogy leaurzták) Izé, *(szünet)* asszonyom....!

Heni

(közbevág) Na, tessék! Ennél többet nem szedhetsz ki belőle! *(utánozza a fiú hangját)* Izé, asszonyom...! *(lezárja a beszélgetést)* Kár itt magyarázni! Ezt te, mint nagyfőnök tudhatnád a legjobban. Parancsolni kell és kész. *(határozottan, pattogósan)* Márió! A következő a megállapodásunk: Itt fogsz lakni hat hónapig az első emeleten a panzióban, ahol én is lakom, és megtanulsz úgy viselkedni, mint egy kereskedő az autószalonban. Ha mindenben engedelmeskedsz, akkor lesz mobiltelefonod, számítógéped, és cégautód. De ha haszontalan és lusta leszel, akkor azonnal kidoblak. *(lezár)* Ennyi.

(Panna és Márió leforrázva el.)

3. jelenet

Heni irodája: „Dugunk vagy nem dugunk?”

(Heni fel-alá sétál, „leereszt”. Elvesz egy gyümölcsöt a tárgyalóasztalról, és majszolni kezd. Patrícia követi példáját egy répaszelettel, de ő leül egy fotelba, és szalvétát is terít az ölébe.)

Patrícia

(enyhén teli szájjal, zavarban) Heni, engedj még meg egy ciki kérdést. *(kis szünet)* Lefekszel vele?

Heni

(megdöbben) Kivel? *(nehezen érti meg a kérdést)* Ezzel a fiúval? Megbolondultál? Fekszik le valaki is a tanítványaival?

Patrícia

Sajnos sokan.

(Panna visszasomfordál. A tárgyalóasztalon lévő géppel kezd el csendben babrálni, és félfüllel hallgatja a beszélgetést. Kiteszi a nagy kivetítőre az első részben felvett képeket, és azokat vágja.)

Heni

(határozottan) Én soha. De miért kérdezed? Le kell feküdjek vele? *(kis szünet, mert valójában most érti meg a kérdést)* Vagy meg akarod tiltani?

Panna

(halkan) Ne tégy úgy, mintha nem értenéd!

Heni

(nagyon keményen, pattogósan) Panna, tudod jól, hogy én a saját cégemben dolgozom, és a saját szabályaim szerint élek. Nem vagyok semelyik nemzetközi cég alkalmazottja, rám a szűkre szabott szabályok nem vonatkoznak. Nekem senki nem írhatja elő, hogy mikor vegyek fel szoknyát és mikor nadrágot, mikor mosolyogjak és mikor ne, kivel feküdjek le és kivel ne!

Patrícia

(megsértődik) Tudod jól, hogy ezt nálunk is csak a beosztottnak írják elő!

Heni

(csendesebben) Igen, tudom. Én is dolgoztam pár évig multinál. Csakhogy nálatok mindenki beosztott. Még te is.

Patricia

(felháborodik, és ezzel belesétál Heni csapdájába) Nem igaz! Nekem még maga az elnök sem adhat közvetlen utasítást!

(Patricia visszamenekül az íróasztalhoz és leül a gépéhez, háttal a közönségnek. Heni is odamegy a gépéhez, az asztal túloldalára, de állva marad.)

Heni

(nagyon keményen, nagyon tagoltan) Te is csak abban dönthetsz, amit a részvényesek képviselői megengednek neked. Rád is vonatkoznak a szabályok, és te sem mered áthágni még a beosztottaidra érvényes előírásokat sem! Tudod jól, hogy akkor ők is át fogják hágni azokat.

(Részéről le van zárva az ügy, leül, és elkezd gépelni. De látszik, hogy nem dolgozik igazán, mert bár a jobb kezével egerészik, a bal kezével idegesen játszik az asztalon lévő ceruzahegyezővel.)

Patricia

(feláll, kihúzza magát, lassan egészen közel sétál Henihez) Én elfogadom a beosztottjaimra vonatkozó utasításokat! A nagy részét én írtam! Nincs a cégemenél egyetlen egy előírás sem, aminek a tartalmával ne értenék a legteljesebb mértékben egyet.

Heni

(nagyon gúnyosan) Pompás. Tökéletes önszuggeszció, tökéletes agymosás. Mire a beosztottból elnökhelyettes asszony lettél, már betéve tudod az összes szabályzatot, hiszel bennük, mint a Bibliában, és eszedbe sem jut megszegni azokat. De próbáld meg végigolvasni őket kívülállóként: halálra kacagod magad rajtuk.

(Heni is feláll, és ismét fel és alá kezd sétálni.)

Patricia

(egyre jobban haragszik) Cikizni akarsz? *(ellentámadásba megy át)* De most nem erről volt szó. *(Henihez megy, és egészen közelhajolva kérdezi)* Te pontosan tudod, miről beszéltem. Ha én is részt veszek ebben a vállalkozásban, akkor tudnom kell, mi fog történni!

Heni

(szemtelenül) Te persze soha nem kockáztatasz semmit, és soha nem tévedsz el a beosztottaidal, igaz?

Patricia

(felháborodik már a feltételezésen is, szinte ugrik egyet, akkorát fordul) Ne bolondozz! Megmondtam. Soha!

Heni

(lazán, vállvonogatva) Én viszont igen. Miért ne? Ki tilthatja meg nekem? A ti álszent etikai kódexetek?

Panna

(nem érti, hogy Heni miért hazudik, hiszen pontosan tudja, hogy amit Heni állít, az nem igaz) Ne bolondozz Heni. Itt élek melletted, soha életemben nem láttam, hogy valaha is kikezdtél volna tanítvánnyal.

Heni

Természetesen. Mert soha nem akadt egyetlen egy sem, aki csak kicsit is megértett volna. *(akaratosan)* De megtehettem volna, ha akarom! Ha volna egy is akár, aki fontos lehetne, azonnal elmennék vele a világ végére is!

Panna

(újra nagyon halkan) Nem tudnád megtenni. Folyamatosan ott él a te fejedben is a tiltás: „nem szabad”.

Heni

(szaval, mert ezt már sokszor átgondolta) A nagy cégek erkölcsi rendszere semmivel sem kevésbé képmutató, mint a kispolgároké. Mindent szabad, csak meg ne lássák. Mindent szabad, csak senki ne beszéljen róla. Lehetnek a legmocskosabb gondolataim, de ki nem mutathatom még a legtisztább érzéseimet sem.

Panna

(látja, hogy Heni játszik, de egyáltalában nem érti, hogy miért) Nem ismerlek rád! Mi bajod?

Patricia

(közbevág) Az én üzleti jó hírnevem ezerszer fontosabb egy örültségnél. *(már csaknem kiabál)* Tessék határozottan válaszolni, mire kell neked ez a pasi?

Heni

(enyhíteni akarja a feszültséget) Ugyan már! Semmire. Még hogy ezzel a fiúval! Esküszöm, tabu lesz! *(megmagyarázza)* Én megrögzött szingli vagyok, és az is maradok.

Panna

(kuncog) Na, azért esténként nem szoktál nagyon sokat egyedül lenni...

Heni

(dühödten) De nagyon magányos igen! Teljesen reménytelen, hidd el. Patricia, te nem így vagy vele? *(komoly érdeklődéssel)* Neked miért nincs senkid?

Patricia

(őszintén zavarba jön, most „igazból”, nem megjártssza. Maga elé motyog)
Nem igaz, hogy nincs senkim. Alex igazán rendes gyerek.

Panna

(liba módra fellelkesül) Milyen a pasi? Mesélj róla!

Patricia

(mintha leckét mondana fel, de azért szinte védekezően) Okosakat mond a színházban, minden péntek éjjel szabályosan megölel, a reggelinél nem csámcsog. *(elneveti magát)* És imádom, mert munkanapokon otthon alszik. *(összeszedi magát)* De ez nem érdekes.

Heni

(felháborodik) Mi az, hogy nem érdekes? Nem lehetsz ennyire besavanyodva.

Patricia

(halkan) Dolgozom, Heni.

Heni

(nagyon fel van háborodva) Nem igaz, hogy ennyire leköt a munkád! Ennyi év gyakorlattal a te pozíciódban a munka már csak rutin. Te mindent tudsz az üzletről, neked napi két óra alatt el kell végezned minden fontos feladatodat. A többi protokoll.

Panna

Ezt te mondod, aki minden nap este tízig itt kuksol?

Heni

Én tíz évvel vagyok fiatalabb, a saját céget vezetem, mégsem dolgozom annyit, mint Patricia. Pedig az egész cég az enyém, sőt ez a cég az összes vagyonom.

Panna

Sokszor nem is értem, miért nem teszel félre valamit. Nekem fix fizetésem van, mégis minden hónapban rakok be pénzt a bankba.

Heni

(támadóan) Mert hülye vagy. Férjhez mentél egy senkihez, csak azért, hogy anyád boldog legyen.

Panna

(most ő háborodik fel, mert Heni nagyon az elevenjére tapintott) Ne kezd már megint! Péter nem senki! Nagyon okos fiú.

Heni

(Meg sem hallja Panna mondatát) Patrícia, szoktál te még pasizni egyáltalán? Vagy azt is tiltják a szabályaitok, mint a túl feszes nadrágot? Mersz te pasizni egyáltalán? Vagy csak az a halálosan unalmas ... Alex létezik neked?

Patrícia

(korrektül, magyarázólag) Nekem nincs semmi, de semmi lehetőségem pasizni. Az elnökhelyettes asszony nem molesztálhatja sem az ügyfeleket, sem a beosztottakat.

Panna

Nem szoktál elmenni otthonról? Táncolni, vacsorákra, bulizni? Nem hív meg senki?

Patrícia

Ha engem valaki vacsorára hív, az csak üzleti vacsora lehet. Én bárba, diszkóba, csehóba nem járhatok, az éjszaka nekem tiltva van, mert nem kompromitálhatom a céget. Az éjszakában a beosztottaim játsszák a nagymenőt, ők támogatják a magasabb művészetet a kis kurvák között, és ők szórják a cég pénzét a szépfiúknak a csehókban.

Panna

De akkor Heninek van igaza: mit szabad neked?

Patrícia

A sport, az teljesen szabad. Csak tudod, a kicsit is normális férfiak már mind a gyerekeiket tanítják korizni. *(elgondolkodik egy új ötleten)* Esetleg még lepotyhanhatok a lóról, és akkor megmenthet az időlagútban eltévedt herceg.

Heni

(megrázza a fejét, kivételesen valóban nagyon szomorú) A pasikat használni kell, és nem időlagútban eltévedt hercegekre várni. Eltévedt hercegek éppúgy nincsenek, mint ahogy időlagút sincsen.

Panna

Heni, biztos vagy te ebben?

(Panna elindul kifelé, amikor Máriaó lép be teljesen átöltöztetve: öltöny, ing, nyakendő, fekete fényes cipő.)

4. jelenet

Heni irodája: „Első lecke”

(Panna megáll egy másodpercre, megnézi, de nem csodálkozik. A két másik nő megdöbben a változáson.)

Panna

Égészen jó a méret. Hiába, fogtam már pasit kezemben. *(kimegy)*

Heni

Nem lehet igaz! Pedig én már igazán sok mindent láttam.

Patrícia

Foglaljon helyet, uram! *(Márió megdöbben a magázódáson)* Heni, hogy szoktatok elhelyezkedni az órákon?

Heni

Teljesen kötetlen. Én képtelen vagyok ülve tanítani, tehát folyamatosan mászkálni fogok.

Patrícia

Akkor foglaljon helyet itt mellettem, Márió!

(Patrícia és Márió elhelyezkednek a tárgyalóasztal mellett, Heni pedig a gépéhez megy. Egy keveset matat rajta, és elindít egy hétköznapi képekből álló bemutatósorozatot, aminek látszólag szinte semmi köze a mondandójához. A képeken általában két-két, egymással kommunikáló ember látható, a legszokványosabb helyzetekben. A képek pontosan öt másodpercenként váltják egymást.)

Heni

(nekilát, abszolút professzionálisan) Első és legfontosabb lecke. Bármennyire is hihetetlen, vagy bármennyire is kellemetlen tudomásul venni, de az értékesítési kapcsolatok kialakításának menete jelentős mértékben hasonlít a szerelmi kapcsolatok kialakításának menetére. Mint ahogy vannak viharos gyorsasággal kialakuló párkapcsolatok, vannak viharos gyorsasággal kialakuló üzleti kapcsolatok is. Amiképpen elvétve ugyan, de léteznek tartós házasságok, hasonlóképpen vannak hosszú távon kiváló és kölcsönös előnnyel járó üzleti kapcsolatok is.

Patrícia

(közbevág) Te már teljesen megbolondultál. Nem engedem Dorman úr fejét teletömni az általad kitalált és soha senki más által nem bizonyított gondolatokkal.

Heni

(élesen) Most ki tanítja Máriót, te vagy én?

Patrícia

(nagyon iskolásan) Természetesen te. De megmondtam, hogy ha részt veszek ebben az játékban, akkor akár akarom, akár nem, felelősséggel tartozom az oktatás tartalmáért is. Légy szíves, maradj meg az elfogadott véleményeknél!

Heni

(már dühös, mert nem ilyennek képzelte Patríciát) Az elfogadott vélemények szerint tevékenykedve még egy gombostűt sem adtak el soha. Tessék végighallgatni a mondókámat! Utána lehet kritizálni.

Patrícia

Egyelőre feltételesen elfogadom az álláspontodat, de nem ígérem meg, hogy nem fogok többet közbeszólni.

Heni

(továbbra is abszolút komolyan) Akkor folytassuk. A kapcsolatok létrejötte, legyen szó bármilyen kapcsolatáról, minden esetben több fázisból áll. A fázisok persze, mint már említettem volt, igen gyorsan is követhetik egymást: ilyenkor könnyen egymásba folyhatnak. Vannak aztán nagyon lassan kiépülő kapcsolatok, mert léteznek gyenge képességű kereskedők, akik ugyanúgy évekig eredménytelenül járnak potenciális partnerük nyakára, mint az úgynevezett reménytelen szeretők. *(oktatólag mondja, mintha valami újdonságot sorolna)* A szerelmi kapcsolat esetén tipikusak a meglátni, megérinteni, megcsókolni, beteljesíteni fázisok. Történhet persze mindez két másodperc, vagy húsz év alatt.

Patrícia

(még mindig kicsit ellenségesen) Egyszerűbben fogalmazva: A szeretkezést mindig megelőzi a partner meglátása. Ez egy nagyon nyilvánvaló, nagyon közönséges, de valóban igaz állítás. *(élesen)* Mit szeretnénk ez alapján megtanítani?

Heni

(változatlan professzoros stílusban folytatja) Az üzleti kapcsolatok jellemző fázisai: az üzleti partner keresése, megtalálása, a problémájának megismerése, az ajánlatadás. A megegyezés, a szerződészkötés, a szállítás, majd végül a fizetés csak követheti ezeket. De soha nem felejtethetjük el, hogy az üzlet a pénzről szól. Jó esetben ez különbözteti meg a szerelemtől.

Márió

(ebben a témában otthon van) Pedig én már elég sok nagymenő üzletasszonnyal találkoztam, aki nagyobb ribanc volt, mint egy sarki maca. A pizzás fiút mindenki le akarja teperni, ugyanúgy, mint a presszóslányt.

Heni

(nem veszi figyelembe Márió közbeszólását) De a legnagyobb hasonlóság, hogy az üzletben is, a szerelemben is fontos a nyereség. Ez lehet tisztán materiális, vagy lehet egzisztenciális. Ideális esetben mindkét fél azonos mennyiségű előnyhöz jut a kapcsolat által: az eladó megkapja a pénzét és vele egy kis tisztas hasznót, a vevő pedig a portékát, amire nagyon vágyott. Avagy a szerelmesek mindegyike boldog lesz. Az átverés nem lehet célja sem az üzletnek, sem a párkapcsolatnak! És mégis: hány nő és hány férfi bánta meg utólag ezer-

szer, hogy belement egy korrektnek gondolt polgári kapcsolatba? Hány friss házastárs nyújtott be utólag sokkal, de sokkal nagyobb számlát, mint amire élete párja előre számított?

Patricia

(megdöbben) Nem gondoltam volna, hogy ide fogsz kilyukadni.

Márió

(mélységesen helyesel) Furi vagy te nekem. Miért mondasz ilyeneket?

Heni

(kivesz egy szál vörös rózsát a tárgyalóasztal közepén álló vázából, és igen határozottan, felszólító módon) Márió, próbáld meg nekem eladni ezt a rózsát!

Márió

(eddig tátott szájjal hallgatta, most megsértődik) Még hogy a rózsát! Assziszted, még asse tudom? Ne úgy taníts, mint valami zoknifejűt.

Patricia

(szelíden, mert már bízik Heni módszerében) Tegye meg Dorman úr, legyen szíves, amit Heni mond! Mindjárt meg fogja érteni, miről van szó. Engedje, hogy Heni a maga módján tanítsa. Én folyamatos jelen leszek és felügyelem a módszerét, Még ha a saját munkámat csak éjszaka fogom is elvégezni, akkor is.

Márió

(a hétköznapi beszédben nem tud magázódni) Hát, ha olyan nagyon akarod: *(odanyújtja a virágot)* Nesze. Ötven forintér' odadom.

Heni

(úgy hördül fel, mint egy sebzett oroszlán) Állj! Hallod ezt, Patricia? Erre költik az oktatás céljára beszédett adónkat! Ezt a szerencsétlen állatot tíz évre bebörtönözték iskolába a mi költségünkre, hogy felkészítsék az életre, megtanítsák sikeres ember módra viselkedni. Beszámoltatták szóban és írásban. Legalább ezerszer kellett volna önállóan elmondania egypár mondatot szóbeli számonkérés címén. S itt az eredmény: „Nesze. Ötven forintér' odadom” *(Márióhoz, de szelíden, kivételesen megértve, hogy a fiú nem hibás)* Könyörgöm, beszélj róla. Milyen ez a rózsza, miért van nekem erre szükségem, milyen hatalmas baj ér engem, ha nem veszem meg, mennyivel olcsóbban tudod nekem adni csak most, és csak nekem, ha itt és most rögtön fizetek érte. Ilyeneket.

Márió

Ja, ha nektek esz kell! *(pózba vágja magát, elváltoztatja a hangját, minden erőlködés nélkül folyékonyan mondja, és észre sem veszi, hogy eközben magázza a lányt)* Kedves hölgyem! Itt látható a világ legkülönlegesebb rózsája.

Ha most megveszi tőlem ezt a gyönyörű szál virágot, akkor még ma találkozik egy olyan férfival, aki egy óra alatt háromszor dugja meg önt, anélkül hogy közben levegőt venne. A rózsza közepében briliánsokkal kirakott aranylánc van, melynek értéke csaknem egymillió forint. Sajnos nekem rohannom kell, de ez az utolsó szál, ezért ezt az egy darabot oda tudom magának adni mindössze egy lepedőért.

Patricia

(önkéntelenül közbevág) Bravó! Nagyszerű, Márió!

Márió

(megállás nélkül folytatja) Asszonyom, ez egy különleges alkalom. Most ön is megengedheti magának azt a luxust, hogy vörös rózsát vesz, pedig máskor ez az ön számára elérhetetlen.

Patricia

Zseniális Márió! Tökéletesen ráérezte, még ha Heninél nem is jönne be ez a módszer. Ebben a szép országban mindenki többet szeretne birtokolni, mint amit a képességei elfogadható áron lehetővé tesznek számára. Ettől lesznek az emberek elégedetlenek, depressziósak, és ezért lehet számukra eladni bármit a hiúságuk vakargatásával. Ősrégi trükk, de nálunk még mindig működik.

Heni

(ő is lelkesedik) Istenemre mondom, Márió, telibe találtad! Patricia! Vezérigazgatót faragunk belőle!

(mind ki)

5. jelenet

Igazgató irodája: „Minden félreérthető”

A cég igazgatótanácsi ülése kezdődik fél óra múlva. A fenéken a nyitott kétszárnyú ajtón át látszik a nagy tárgyalóterem, ahol az ülés már elő van készítve. Még egy igazgatósági tag sem érkezett. Az igazgató az íróasztala mögött ül, és veri a gépet, Heni fel és alá sétál és a telefonjával játszik.

Igazgató

(határozottan, de fel sem nézve) Beszélj a fiúról, Heni!

Heni

(óvatosan, mert tudja, hogy ki fog törni a vihar) Mindjárt itt lesz.

Igazgató

(úgy tesz, mintha nem látná át Heni trükkjét) Nem emlékszem rá, hogy meghívtam volna. Ma igazgatósági ülésünk van.

Heni

Nem hívtad meg. Én hívtam meg. Ha ismernéd, nem hívtad volna meg.

Igazgató

(felnéz, játszik) Csakugyan? Miért?

Heni

(kicsit zavarba jön) Szóval: ő egy közönséges pizzafutár. A pizzás-dobozai mellől szedtem fel.

Igazgató

(most már valóban megdöbben) És idehívtad az igazgatósági ülés napján! Te is azonnal menj haza! Minden partneremet halálra sérted. Ha veled találkozna, többet felém se néznek.

(Elteszi a telefont a táskájába, de ugyanaazt a mozdulattal elveszi az igazgató asztaláról a tollat, és azzal játszik tovább.)

Heni

(határozottan, szinte toporzékolva) Maradok. Dolgom van veled. Te vagy az egyetlen élő rokonom, és amióta apa meghalt, csak rád számíthatok. *(egészen közelmegy az igazgatóhoz, leguggol elé és megsimogatja)* Ne félj, minden rendben lesz! A fiúnak két témára kell szorítkoznia: a tőzsdére és a valutaárfolyamokra. „Sokat javult az Általános Olaj”, és „ma kicsit erősebb a dollár” - pont. Semmi egyébéről nem szabad beszélnie. Ez biztonságos lesz.

Igazgató

(elképed) Biztonságos?! Ha a valutaárfolyamról beszél? Az határozza meg az egész cég helyzetét! Heni, hogy lehettél ilyen örült?!

Heni

(fel sem veszi, amit az igazgató mond) Emlékszel még Plomberg Patrícia-ra? Ha jól tudom, nálad kezdte a szakmát. Azt állítja, hogy mindent tőled tanult. *(szemtelenkedik)* Persze ő nagyon udvarias. Egy hónapja fogadtam vele, hogy a fiút fél év elteltével úgy mutathatom be az üzletben, mint kereskedelmi menedzsert. Örült iramban halad a gyerek. Meg fogom nyerni a fogadást. Már majdnem úgy tud tárgyalni, mint te.

Igazgató

(gúnyosan) Ez általában elég szokott lenni.

Heni

(komolyan maga elé motyog, mert nem figyel eléggé és nem veszi észre a gúnyt) Elég is, meg nem is.

6. jelenet

Igazgató irodája: „Minden kimagyarázható.”

(Fanny és Márió közelednek jobb oldalon. Márió udvariasan kitárja Fanny előtt az ajtót.)

Márió

Parancsoljon hölgyem! Engedje meg, hogy segítsék!

Fanny

(a nyitott ajtón átsétálva is képes kétszer nekimenni Máriónak) Nagyon köszönöm, uram. Igazán kedves.

Márió

(az igazgatóhoz ér) Jó napot kívánok, uram! Heni bátorított fel, hogy eljöjjek, és mutatkozzak be önnek. Dorman Márió vagyok.

Heni

(suttogva az igazgatóhoz) Ő az.

Igazgató

(szívélyesen, előveszi a hivatalos modorát) Nagyon örülök, hogy megismerhetlek, fiam. Az unokahugom már említette látogatásodat. *(hűvösen, de azért nagyon udvariasan)* Ford kisasszony, milyen kedves meglepetés. Önt már nagyon régen láttuk igazgatósági ülésen, pedig éppen olyan jelentős részvény-csomaggal rendelkezik, mint kedves édesanyja. Engedje meg, hogy bemutassam unokahúgomat, Homen Henit.

Fanny

(Henihez lép) Fanny.

Heni

Doktor Homen. Szervusz. Téged láttalak már valahol...

Fanny

(hidegen, azt hiszi Heni mindössze az igazgató rokona, fogalma sincs a nő pozíciójáról) Nem hinném.

(Fordné érkezik)

Igazgató

Kedves Fordné asszony, engedje meg, hogy bemutassam Heni felfedezettjét... *(kis szünet)*

Heni

Dorman Márió.

Fordné

Úgy rémlik, mi már találkoztunk valahol, Dorman úr. Emlékszem a szemére. Fordné.

Márió

Jó napot kívánok, asszonyom!

(Mindenki leül, ki-ki ahol tud. Az Igazgató visszamegy az íróasztala mögé. Hosszú szünet.)

Fordné

(könnyedén, társalgási hangon szólal meg) Mit gondolnak, fognak esni a részvényeink New Yorkban?

Márió

(nagyon szabatosan, kissé lassan) Úgy tetszik, egy enyhe nyugati recesszió terjed keleti irányba. De a szakértők szerint aligha várható jelentősebb változás.

Fanny

Haha, ez jópofa!

Márió

Mi lelte, hölgyem? Fogadni mernék, hogy hibátlanul mondtam.

Fordné

(zavartalanul folytatja) Szeretném hinni, hogy a részvényeink árfolyama nem csökken. *(aggódva, anélkül, hogy egy szót is értene abból, amit beszél)* Visszont a munkanélküliség oly rohamosan terjed! Az emberek pénzért szinte mindenre kaphatóak, teljesen prostituálják magukat.

Márió

(lelkesen, mert végre egy téma, ahol otthon van) Nagyon jól tetszik mondani. A nagynéném is büdös nagy kurva volt, de nagyon rendes spiné! *(büszkén körülnéz)* És hát valóban szerette a jó kefélest. Mindig sokkal kezesebb volt, ha valaki rendesen betett neki. *(lelkesen mesél, nem figyel arra, hogy körülötte nő a döbbenet)* Mert higgyék el: ha egy embernek nincsen elég jó szeretője, akkor a vére nem hagyja nyugodni, Attól aztán kiállhatatlan lesz. De egy-két jó menet csodát tesz.

Fordné

Ó?! *(Henihez, félhangosan)* Mit jelent az itt, hogy „kefélés”?

Heni

(gyorsan, hadarva, némi gúnnyal) Ó, ez az eufemizmus tagadása, az úgynevezett „új viselkedési stílus”... A vezető köröknek is alkalmazkodni kell a médiumok által irányított társalgási módhoz. Nem tartható, hogy a gazdasági élet vezetői ne azonosuljanak beszédmodorukban azokkal, akiket vezetnek. Kefélni annyit tesz, mint megölelni valakit.

Fordné

(képmutatóan) Nincs is szebb annál, mint amikor az egész család egy közös cél érdekében vállelve dolgozik az üzleti életben. A családon belül könnyedén meg lehet oldani mindazon problémákat, amik idegenek között feloldhatatlannak. Egy őszinte, szerelmes hitvesi mondat sok üzleti konfliktust képes elsimítani.

Márió

(Fannyhoz, aki visszafojtott nevetéssel küszködik) Ford kisasszony, maga min röhög?

Fanny

Az új viselkedési stíluson. Remekül csinálja, Márió.

Márió

Ha remekül csinálom, akkor mit röhög? Vétettem valami hibát?

Igazgató

(az íróasztala mögül kiabál) Szó sincs róla, Dorman úr.

Márió

Na, hál' istennek! *(nekihevülve, de immáron nagyon szabatosan)* Én mindig is azt láttam, hogy a legmenőbb üzletemberek legtöbbször nagy pasizók-csajizók is egyben. Az emberek azt gondolják, azért van sok szeretőjük, mert mindenki a pénzükre utazik. Azt is feltételezik, hogy ők azért szereznek meg, vagy próbálnak sportból megszerezni maguknak újabb és újabb szeretőket, mert ilyen gonosz a természetük. Pedig a jó üzletember egyszerűen nem képes másféleképpen viselkedni. Ha valóban igazán jó, akkor éppen úgy, ahogyan nem képes elmenni egyetlen kínáló üzleti lehetőség mellett sem, nem lesz képes kihagyni egyetlen kínáló szexuális játszmát sem. Ezek a játszmák lehetnek életre-halálra szóló szerelmek és lehetnek pusztán ujjgyakorlatok. Soha nem lehet tudni, hogy mikor kell ezeket komolyan venni.

Fanny

(teljesen összezavarodott) Ez elképesztő. *(valóban elgondolkodik a kérdésen)* Márió, te most hülye vagy, vagy nem vagy hülye?

(rövid csend)

Heni

(hirtelen felugrik és nagyon hangosan felkiált) Megvan! Rémlik már!... *(mindenki meredten néz rá, amikor Fannyhoz fordul)* Ti már feküdtetek egymáson Márióval! *(általános megdöbbenés, pár másodperces teljes csend)*

(Az Igazgató nem érti Heni szándékát és úgy gondolja, hogy ha a többiek megértik, amit Heni mondott, akkor nekik végük. Feláll és elindul Heni felé, hogy leállítsa.)

Igazgató

Heni kérlek, gondold meg, mit beszélsz!

Fanny

(azt gondolja, hogy Heni le akarja járatni, ezért tökéletesen értelmetlen és használhatatlan műfelháborodással) No, de kérlek! Én nem szoktam csak úgy lefeküdni akárkivel. *(megjátszott enyhüléssel, tökéletesen hülyét csinálva magából)* Persze, ez esetben ...

Heni

(fokozza a döbbenetet) A fene se törődik azzal, hogy kivel és hányszor fekszel le! *(kívágja az adut)* Máriót te lökted fel az irodaház bejáratánál éppen egy hónapja.

(Általános zűrzavar. Valójában a Fordok még abban sem biztosak, hogy ki is az a „Márió”. A két Ford egyszerre kezd el beszélni.)

Fanny

De hát én akkor nem is vettem észre, hogy...

Fordné

Ezért emlékeztem a szemére!

Heni

(gondolkodás nélkül szabadon hazudik) Dorman úr akkor egy egészen különleges megbízatást teljesített cégünk érdekében: éppen szakmai anyagot gyűjtött az új viselkedési stílus elemzéséhez. Ezért volt szüksége annak a nagyon közönséges szerepnek az eljátszására. Dorman úrban éppen az a csodálatos, hogy feltétel nélkül támogatja cégünket, és igen gyorsan képes alkalmazkodni a legkülönbözőbb helyzetekhez.

Fordné

(ész nélkül helyesel) Valóban ez a két tulajdonság az üzleti siker legfőbb titka.

Heni

(hergei Fanny) Ha jól emlékszem te sem vetted észre, hogy nem egy valódi pizzafutárral van dolgod.

Fanny

Igen, meg kell mondanom, tökéletes játék volt. *(Márióhoz)* Azóta sem vagyok képes elfelejteni azt az esést, úgy fáj a ... hátam.

Márió

(morog, mert azért Heni szövege még neki is sok) Szerintem teljesen megérdemelted.

Fanny

(őszintén) Én akkor sajnos észre sem vettem Dorman urat. Most viszont nem venném zaklatásnak, ha ismét rámfeküdne.

Fordné

De Fanny!

Heni

(hangosan, mert a csel tökéletesen sikerült) Kiváló! Már te is hibátlanul alkalmazod az új viselkedési stílust. Már majdnem olyan tökéletes, mint egy igazi kurva.

Fanny

(hirtelen nem tudja, hogy most valóban megdícsérték-e, kicsit gyanakszik, hátha csak „lekurvázták”) De...

Márió

(teljesen összezavarodott, nem tudja, hogy most mi a feladata) Szerintem...

Heni

(feláll, és az órájára néz) Azt hiszem, hogy az új viselkedési stílus kérdését elég alaposan kiértékeltek.

Márió

(megérti a jelzést, összekapja magát és felkel) Sajnos, nekem is mennem kell.

(Mindnyájan felkelnek, Fanny az ajtóhoz sompolyog)

Márió

Nagyon örvendek, hogy itt lehettem, a viszontlátásra. *(kezet fog az igazgatóval)*

Igazgató

Szervusztok. Kikísérlek benneteket.

(Heni, Marió és az Igazgató ki.)

7. jelenet

Igazgató irodája: „Szülői aggodalmak”

(Fanny úgy néz a fiú után, hogy szinte átesik az anyján.)

Fanny

Miért cibálsz anya? Még úgy elnézegettem volna azt a lökött pasit.

Fordné

Szeretnék beszélni veled, mielőtt elkezdődik az ülés.

Fanny

Már megint meg akarod szabni, hogy mikor hogyan szavazzak? Érték annyit az üzlethez, mint te!

Fordné

Egyszer és mindenkorra megtiltom, hogy találkozz ezzel a fickóval! Nekem ez a fiú bűdös.

Fanny

(megkönnyebbül, mert valóban azt hitte, hogy üzleti ügyről lesz szó, miből ő egy kukkot sem ért) Anya nevetséges vagy. Mi az, hogy bűdös? Milyen joga tiltnál meg nekem bármit is? Mit fogsz tenni, ha most rögtön kikezdek vele? *(elneveti magát)* Megmondom: semmit, mert mérhetetlenül gyáva vagy. Közben úgy dirigálsz, mintha még mindig hároméves lennék.

Fordné

Mert úgy viselkedsz, mint egy hároméves. Nem látod, hogy ez a fiú egy senki? Ha nem Homan kisasszony vezette volna be, akkor soha be nem teszi a lábát ebbe az irodába. Nem tudom ki ez, és honnan jött, de meg fogom tudni, ha addig élek is.

Fanny

Kit érdekel, hogy honnan jött? Végre egy ember. Messziről látszik, hogy ez egy igazi, hús-vér férfi, aki nem játszik nevetséges szerepeket. A körülöttem ténfergő összes pasas összes mozdulatát annyira ismerem, hogy két hétre előre meg tudom mondani, ki, mikor, mit fog tenni. Ez a fiú legalább él. És ha egy kicsit segítenek neki, akkor élni is fog.

Fordné

Igen, élni fog. Huszonkilencedik senkiként a huszonkilencedik nevenincs cégben. Nem lesz belőle soha semmi. Én tudom. Az én ítéletemben nem csalódhatsz.

Fanny

Nem érdekel az ítéleted. Akikkel én képes vagyok szóba állni, azok a te számodra senkik, mert nincsen hatalmas villájuk hatalmas jelzőloggal terhelt, és még hatalmasabb kocsijuk, lízingelve. A te számodra csak a kamu vagyon az egyetlen értékmérő. Ennyi milliárd meg annyi milliárd, közben a cég döglődik és az alkalmazottak éhen halnak.

Fordné

Szédült tyúk! El tudod képzelni ezt a fiút, amint bemutatod a családnak?

Fanny

Nem érdekel a család! Mindenki megjátssza magát, nincs egy őszinte mozdulatuk, nincs egy saját gondolatuk sem.

Fordné

Te játszod meg magad. Te játszod meg a hős lázadót. De ha nem lenne pénzed a részvények osztalékából, amit apádtól örököltél, akkor nem lennél olyan nagyszájú.

Fanny

Elegem van belőled. Ez a fiú lesz a gyermekeim apja, és addig nem nyugszom, amíg el nem vesz feleségül! Amit mondtam, megmondtam. Mehetünk befelé „tanácskozni”.

(mind ki)

8. jelenet

Heni nappalija: „Minden pasi dögunalom”

Heni és Patrícia Heni nappalijában ülnek a fotelekben és vacsoráznak. Előttük elegáns étkészletben tea, bor, szendvicses és gyümölcsös tál. Az Igazgató érkezik, jókedvűen.

Heni

(feláll, és az igazgató elé szalad) Nos? Mondjad igazgató úr-bácsi! Eladható a fiú?

Igazgató

(nyugodtan leül Heni helyére, és kissé gúnyosan, de melegen nevetve válaszol) Szervusz, Heni! Szervusz, te ostoba liba! Hogy volna ez a fiú eladható? Lehet ő az idomításotok büszkesége, de ha csak egy percig is komolyan azt hiszed, hogy nem árulja el magát minden mozdulatában, akkor azt kell mondanom, hogy édes fiam, te elvesztetted a fejedet.

Heni

(csalódottan) De...

Igazgató

(szomorúan folytatja) Egyetértek veled abban, hogy ez a fiú hihetetlen gyors és szép karriert fog befutni. Egyetértek veled abban is, hogy ő azt a tudást hozta otthonról, amit a Ford-félék, akiket délután láttunk, soha nem fognak tudni összeszedni. Az a pár mondat a menedzserek viselkedéséről, az hihetetlenül jó megfigyelésen alapult.

Patricia

(lelkesen) De hát akkor ön is úgy látja, hogy sikerülni fog megoldani a feladatunkat!

Igazgató

(határozottan, mert zavarja, hogy a legjobb tanítvány nem érti, amit mond) Patricia, figyeljen jobban, most maga veszítette el az eszét. És ha nem vigyáz, akkor e miatt a játék miatt az állását is el fogja veszíteni. Gondolkodjon csak egy cseppet! Maga kiváló neveltetést kapott a szüleitől. Utána hat évig tanult nálunk az egyetemen, hat évig dolgozott az egyik legjobb cégnél, ahol kijárt számos méregdrága, különleges tanfolyamot. Ezt a tudást ön szerint sikerülni fog átadnia hat hónap alatt?

Heni

(felháborodva) De a fiút nem Patricia székébe szánjuk!

Igazgató

(kissé szomorkásan, bár még nem adja fel, hogy meg tudja győzni a lányokat) Helyesen. Én azonban azt is mondom, hogy a kísérletek aligha lehet sikeres.

(Heni fel-alá kezd mászkálni a szobában. és egy almával játszik. Patricia hátradől a fotelban, egészen beleolvad.)

Patricia

(megrettent attól, hogy elvesztheti az állását, ezért kicsit visszavesz a lelkesedésből) Nem értem önt uram. Egyszer elfogadja, hogy a fiú östehetség, másszor meggyőz minket arról, hogy kudarcra vagyunk ítélve. Miért?

Heni

(nagyon komolyan mondja) Most kivételesen én sem értek. Amikor leültünk, azt mondtad, hogy a fiú olyan tudást hozott otthonról, amivel védve van az elit üzleti élet idiotizmusai szemben. Ha ez igaz, akkor biztos a sikerem. A szakmai tudást különösebb probléma nélkül a fejébe verem hetek alatt.

(Az Igazgató lassan átvált tanárba. Tulajdonképpen élvezi, hogy még ma is oktathatja a lányokat. Az ő számára ezek nem tiszteletre méltó üzletasszonyok, hanem két nagyon kedves tanítvány. Ő is fel-alá sétál, és egy almával labdázna Henivel)

Igazgató

Persze, de hogyan leszel képes nem hetek, de akár hónapok alatt belesulykolni a gyermekéveid alatt otthon naponta gyakorolt rituálék precízre csiszolt forgatókönyveit? Hogyan leszel képes elmagyarázni az üzleti világban elfogadott időtöltések értelmét? *(kicsit kívár, aztán kívágja az adu ász)* Mivel tölti ez a fiú az idejét, amikor nincsen feladata?

Heni

(azonnal válaszol, őszintén, bár már pontosan tudja, hogy vesztett) TV-t néz, vagy a telefonjával játszik.

Igazgató

(tovább oktat) És mit csináltok ti, ha van pár perc szabad időtök?

(Szünet, a lányok hallgatnak. Heni leül.)

Igazgató

Ismer-e Mária olyan tevékenységeket, amikről normális, nem úgazdag társaságban beszélni lehet? Tud-e könnyedén csevegni másról, mint nőkről és autókról? Milyen sportokat ismer? Ült-e már lovon, tud-e sielni, teniszezni? Ír-e verset? Hallgat-e zenét? Olvas-e egyáltalán könyvet?

Heni

(nagyon halkan) Te is nagyon jól tudod, hogy egyiket sem teszi. De a fiú pontosan ismeri azokat a helyzeteket és szerepeket, amelyekről én azt gondolom, hogy csak most kezdek neki tanítani. Ez a fiú nyolc éve nap mint nap járja az utcákat. Több mint húszezer órát, több mint egymillió percet töltött emberek között. Találkozott és kapcsolatot létesített sok ezer emberrel. Ezeket a pár perces szituációkat csodálatos módon elraktározta és feldolgozta. Amint szembetalálkozik egy emberrel, azonnal tudja, hogyan kell vele bánni.

Igazgató

Akkor viszont a te tanításod teljesen felesleges. Ha kicsit is reménykednék benne, hogy hallgatsz rám, akkor most azonnal megtiltanám, hogy folytasd ezt az örült játékot. Tönkreteszed magad egy idióta fogadás kedvéért. Akár sikerül, amit vállaltál, akár nem, csak azt bizonyítod be, hogy mennyire mesterkelt a világod. Ha megbuksz, akkor egy életre megbuksz, mint pedagógus, ha sikeres leszel, akkor mindenki utánozni fog, és elárasztja a világot még a jelenleginél is silányabbul képzett, bunkó menedzserekkel. *(csend, kis szünet)* Egy dologra lennék még kíváncsi: mi a helyzet Heni irodájában?

(Patrícia nagyon vidám lesz, mert azt hiszi, végre más témáról beszélnek. Most ő kap fel egy almát, és játszani kezd vele, bele-bele harap.)

Patrícia

(hadarni kezd) Hát azt bizonyára tudja, hogy most én is ott dolgozom. Mindket-
tőnknek sokkal kényelmesebb így...

Igazgató

(Nem engedi félresiklani a kérdést) Rendben van, ezt tudom. Remek megoldás. *(oktató provokációval, de komolyan)* És milyen minőségben dolgozik Heni-
ninél a fiú? Alkalmazott? Vagy ha nem, akkor mi?

Patrícia

(lassan) Azt hiszem, kezdem érteni, mire céloz, uram.

Igazgató

(jéghidegen, mert most már az irodai énje szól belőle) És akkor azt is kezdi érteni Patrícia, miért mondtam, hogy maga kedvesem, akár az állását is elvesztheti.

Heni

(közbevág, mert neki túl elméleti az igazgató eszmefuttatása) Vesszek meg, ha értem. Egy hónapon keresztül mindennap veszködtem a fiúval, míg elértük a mai színvonalat.

Igazgató

(feláll, indulni készül, és félig már mozgásban morogja, enyhe malíciával) Két kislány játszik egy élő babával.

Heni

(felfortyan) Babával? Soha keményebb munkám nem volt!

Patrícia

Ez a fiú nagyon boldog, uram. Élvezi a cégautót, a saját számítógépet, az ingyen telefont. Ne tessék aggódni miatta! *(hidegen, szinte kidobja az igazgatót)* Viszontlátásra, uram.

(Heni is hidegen csókolja meg a nagybátyját)

Igazgató

(türelmetlenül elindul, menet közben dühösen megragadja és félrelöki az útjába kerülő széket: kitör) Ó, ti komoly üzletasszonyok! Isten óvja a cégeiteket!

Heni

Ákárhogy is, kár ezen törni a fejünket. Most már benne vagyunk, és én nem adom fel. Isten veled, igazgató úr!

Igazgató

Isten veled, Heni.

(Igazgató kimegy)

Patrícia

Tudod, Heni, még kimondani is szégyenlem, de a nagybátyád csúnyán megöregedett.

Heni

Végérvényesen és visszavonhatatlanul.

(sötét)

MÁSODIK RÉSZ

9. jelenet

Előadóterem: „Kavarás”

Márió a bal oldalon áll, és előadást tart. Heni, Patrícia, Fordné és Fanny középen ülnek a székeken, és hallgatják. Ugyancsak a bal oldalon elől a regisztrációs asztal mögött Panna. Az előadásra valójában senki nem figyel. Patrícia folyamatosan levelezik a számítógépén, Heni hintázik a székén, és félpercenként hanyatt készül esni. Fordné alszik, Fanny pedig amúgy sem sokat takaró ruházatát rendezgeti. De Máriót nem lehet kizökkenteni.

Márió

Mint önök is ismerik a gyakorlatból, a kapcsolatok felépítése során igen fontos a pontos időzítés. Egyértelmű, hogy a kapcsolat kezdeményezőjének akkor kell a legintenzívebb tevékenységet kifejtienie, amikor a megtámadott elfogadási szándéka csúcspontján van, amikor az együttműködés a számára a legkívánatosabb. A kezdeményező nyilvánvalóan ekkor lesz képes a legjobb feltételeket rögzíteni.

Fordné

(megkövülten hallgatja, félálomban suttog és tudatosan bosszantja a lányát) Te Fanny, amit ez a fiú mond, az nekem szimplán úgy hangzik, mint egy férfi-nő kapcsolat kialakulása. Mi köze ennek az üzleti élethez? Hogy mer idejönni ezzel egy ilyen fontos konferenciára? Úgy látom, Heninél továbbra is minden kereskedelmi kapcsolatot a szerelmi játszmák mintájára elemeznek.

Fanny

(szintén suttog) Anya, legalább ne zavarj az előadást, ha továbbra sem értesz semmit a világból!

Márió

Kérem, figyeljék meg ezt a két görbét! Matematikailag mind a kezdeményező eladási, mind a befogadó vételi szándéka azonos alakban jelenik meg. Mindkét szándék fokozatosan, általában kisebb-nagyobb lépésenként lépcsősen növekszik, eléri a maximumát, majd, ha a megfelelő időben nem jön létre a megállapodás, akkor csökkenni kezd. Ha a kezdeményező nem képes elcsipni azt a pillanatot, amikor a befogadó szándéka maximális, akkor nem lesz képes a számára legjobb feltételeket elérni. A befogadó vételi szándékának maximuma előtt még nem, a maximuma után már nem adja meg a legjobb ellenszolgáltatást.

Fanny

(feláll, háttal az előadónak a nem létező harisnyaát igazgatja) Mindjárt kimegyek, és letépek róla azt a jól szabott öltönyt.

Fordné

(suttog) Neked teljesen elment az eszed, lányom.

Fanny

(visszaül, de inkább visszahever a helyére) Emlékszel mit mondtam pár hónappal ezelőtt? Ez a pasi lesz a gyermekeim apja, és ebben most már nagyon biztos lehetsz.

Fordné

Megtudom, hogy ki ez a fiú, ha addig élek is.

Márió

Az elfogadási szándék minden esetben diszkrét lépésekben növekszik. Egy-egy ilyen rendezvény, persze csak ha jól sikerül, éppen egy-egy lépcsőt jelent. Hóman Henrietta professzor-asszony zseniális elmélete szerint ezek a lépések az üzleti életben valóban igen nagy hasonlóságot mutatnak a szerelmi játszmák során megtett lépésekhez. Tudni kell azt is, hogy a legjobb, legképzettebb értékesítési szakemberek a saját szándék-görbájüket igen gyorsan és igen erősen képesek befolyásolni, és ezáltal jól tudnak alkalmazkodni a befogadó szándékaihoz. Egy tehetséges kezdeményező eladási-szándék görbéje pontosan a befogadó szándékgörbéjéhez igazodik, annak érdekében, hogy maximumuk egybeessen. Ennek következtében sokszor torzul az alakja, ugrások, szakadékok lehetnek benne. Persze, ezeknek a hirtelen változtatásoknak a kezelése nem csekély pszichikai terhelést jelent a kezdeményezőre nézve. Ezért is égen ki olyan gyorsan a legjobb munkatársak.

Patricia

(abbahagyja a gépelést, és suttog, igazi aggódással) Heni, láttad, hogy az a hülye tyúk, az a Fordné, aki már az első alkalommal kiszúrta magának Máriót, le sem szállt róla? Mit akarhat? Figyelted, hogyan kérdezte tőlem: „Valóban ez a nagyon jó pasi a leendő európai igazgatójuk, elnökhelyettes asszony? *(utánozza a gúnyos hangsúlyt)* Nagy sikert jósolok.” *(aggódva)* Nagy siker, no hiszen! Már körbetelefonálta a fejedáaszokat, de egyik sem vállalta, hogy ő közvetítette volna ki nekünk. Félmilliót ajánlott a fiú hiteles életrajzáért, zsebbe. Mit akarhat?

Heni

(tökéletes nyugalommal) Majd meglátjuk. Ha leleplezi a fiút, elvesztettem a fogadást. *(csodálkozva)* De nem értem, miért aggódsz, minden a legnagyobb rendben van. Márió pompásan megtartotta az előadást, úgy mozog az emberek között, mintha ide született volna. Vigyázz, te jössz!

Patricia

(hangosan) Tisztelt uraim és hölgyeim! Nagyon szépen köszönjük a lehetőséget, hogy megismerkedhettünk önökkel, a termékeikkel, és nagyon szépen köszönjük Dorman úr igen jól felépített elméleti előadását. Most egyeztetnem kell

cégem vezetőségével. Mint tudják, nálunk éppen ezekben az percekben kezdődik a munkaidő, tehát itteni idő szerint holnap reggelre bizonyosan ki tudjuk alakítani véleményünket. Az érdemi megbeszélést holnap 14 órakor kezdhetik a irodánkban, Dorman igazgató úr vezetésével.

(mindenki feláll, kavarog. Panna a jobb oldali asztalon pakolgat, Mária a számítógépen babrál. Fanny odasüندörög hozzá, körbesétálja, meg-megérinti, aztán kiballag. Heni és Patrícia feláll, nyújtózkodnak, Fordné megy oda hozzájuk.)

Fordné

(hangosan, agresszíven) Heni, azonnal mondj el mindent erről a csodálatos emberről!

Heni

(morózusan) Milyen csodálatos emberről?

Fordné

(azt hiszi, ugratják) Ó, hiszen nagyon jól tudod. Akit múltkor mutattatok be. Ki ez az ember valójában, ez a „Dorman igazgató úr”? *(Nem engedi Henit megszólalni, azonnal válaszol magának)* Szerintem csaló. Engem nem szed rá. Kizárt dolog, hogy Plombergék leendő európai igazgatója!

Heni

Miért?

Fordné

Mert Plombergék nem csak kereskednek. Akkor pedig nem létezik, hogy ez a fiú náluk dolgozzon. Tökéletesen tud mindent az értékesítésről. Túlságosan tökéletesen. Tudsz mutatni kedvesem, egyetlen használható kereskedőt, aki akárcsak felületesen is ismeri az értékesítés elméletét?

Patrícia

De ha nem kereskedő, akkor micsoda?

Fordné

(büszkén kivágja) Elnök és egyetemi tanár.

Patrícia

(azért ez egy kicsit még neki is sok) Elnök és egyetemi tanár?

Fordné

(már ő is elhiszi a saját blöffjét) Huszonévesen már elnök. Még hozzá egy nagy pénzügyi befektető cégnél. És közben még tanítja is.

Heni

(gyanakszik, mert nem bízik Márióban) Megkérdezted?

Fordné

Meg. De nagyon okosan viselkedett. Azt felelte: „Kérem, beszéljünk inkább az értékesítésről. A pénzügyekhez nem értek”. Ehhez mit szólsz, Heni drágám?

Heni

Azt, hogy közönséges prolifiú, akit az alvilágból kapart ki valami jó szimatú tanácsadó. Szerintem azelőtt pizzafutár lehetett.

Fordné

Bolondság! Megyek, megkérdezem a többieket is.

(Fordné jobbra el. Útközben elkapja Pannát és magával cipeli.)

Heni

(utánakiált) Fenntartom a véleményemet.

(Márió befejezte a pakolást, de megvárja amíg Fordné elmegy. Akkor csatlakozik Heniékhez.)

Márió

(nagyon lágyan, nagyon kedvesen) Heni, nem bírom tovább. Mindenki úgy néz. Az elébb egy hölgy azt mondta, hogy szakasztott úgy viselkedek, mint egy olajmágnás. Bocsáss meg, ha elvesztem a fogadást... a fogadásodat... Én mindent megtettem, de képtelen vagyok olyanra válni, mint ezek.

Patricia

(lelkesen, lágyan) Nem vesztetted el: megnyerted a fogadást Márió. Tízszere-sen megnyerted!

(Heni nem figyel a másik kettőre. Mivel egészen bizonyos a tudásában, szinte egy percig sem érdekelte az egész rendezvény.)

Heni

Patricia, hagyjuk itt az egészet. Elegem volt ebből a sok ökörségből.

Patricia

Márió is elfáradt. *(halkan, maguknak, nagyon lágyan)* Menjünk, gyerekek.

Heni

(ásít és tovább nyafog) Jaj, istenem! Micsoda gyenge előadások! Ennyi tökéletűtött majmot egy rakáson!

Patricia

(nyújtózkodva) No, én is jól elfáradtam. Hanem te megnyerted a fogadást, Heni! Márió alaposan kiállta a próbát!

(Mindhárman átsétálnak az előcsarnokba.)

10. jelenet

Előcsarnok: „Hálaadás”

Heni

(igazi megkönnyebbüléssel egy fűrt szólót csipeget, és teli szájjal beszél)
Hála istennek Patrícia! Túl vagyunk rajta!

(Márió miközben mögöttük ballagva cipeli a számítógépet meg a nyomtatványokat, megáll egy pillanatra, rájuk mered, de a nők észre sem veszik. Összeszedi magát, és sétál tovább.)

Patrícia

Izgultál? Én nagyon. De Márió, úgy láttam, egy cseppet sem volt ideges. *(némi szentimentalizmussal hátranéz)* Emlékszel Márió, itt az előcsarnokban találkoztunk először, éppen fél éve. Te most valóban nem féltél?

Márió

Valóban nem.

Patrícia

Én éppen úgy éreztem magam, mint életem első önálló tárgyalása előtt. Mindig az első a legnehezebb.

Márió

Nekem ez nem az első volt. Százszor végigéltem már, otthon, a számárfészkenben álmodozva. Félek, hogy most is csak álmodtam.

Heni

(kötetlenül, oda sem figyel a másik kettő hangulatára) Én tudtam, hogy rendben lesz. Engem csak ez a hat hónapi robot fárasztott ki. *(nyafog)* Eleinte még érdekes volt, mikor a viselkedési formák elméleténél tartottunk; de a végére már torkig lettem az egésszel. Ha a fogadás nem köt, már két hónappal ezelőtt hagytam volna a fenébe. Hülye ötlet volt. Halál unalom...

Patrícia

Ugyan már! Ez a bemutató veszettül izgalmas volt. Csak úgy kalapált a szívem. Kész adrenalinfröccs.

Heni

Az első három perc még ért valamit. De mikor már láttam, hogy minden megy, mint a karikacsapás, ennek is vége lett... Nekem ebből elég volt. Több vezérigazgatót nem állítok elő laboratóriumban. Ez az egész játék maga volt a pokol.

Patrícia

(kicsit lenézi Henit.) Te sohasem bírtad a társaságot. Én élvezem. Úgy érzem, ez a pörgés megfiatalít.

(Márió jelezni szeretné, hogy ő is itt van, nem sok sikerrel.)

Márió

Félelmetes nyüzsi volt.

Patrícia

(őszinte lelkesedéssel) De hallod-e, Heni, nagy siker volt ez, óriási siker! Egyszer-kétszer már megrémültem, hogy Márió túl jó a szerepében. Tudod, egy valódi menedzser megközelítőleg sem lehet ilyen tökéletes. A legtöbb főnök azt hiszi, hogy a pozícióval már együtt jár az megfelelő stílus is, ezért sohasem szánja rá magát, hogy tanuljon. Mindig kell valami hamisnak lenni abban, ami tökéletes.

Heni

(eldobja a szőlő csutkját és a szoknyáját kezdi igazgatni, mert valami nem stimmel rajta) Egyetértek! Ez az egész üres fejű banda még a saját „mesterségét” sem képes megtanulni. Az a fő, hogy túl vagyunk rajta. Mehetek aludni, anélkül, hogy rettegnem kellene attól, hogy mi lesz holnap.

Patrícia

Jó móka volt ez a fél év. No, mindegy ennek is vége, megyek a szállodába, pénteken meg indulok haza. Gratulálok Heni, büszke lehetsz a diadalodra.

(Patrícia elindul a kijáratí ajtó felé)

Heni

Köszönöm, Pat. *(a vállán keresztül hátraszól)* Gyere fel egy kávéra, Márió, már nem vagy tanítvány.

(Heni megy, hátra sem néz. Márió próbál magán uralkodni miközben elindul Heni után. De amikor kilép az ajtón, iszonyatos nagyot ver még belül a falra. Mind ki.)

11. jelenet

Heni nappalija: „Van itt valami gond?”

(Heni lakásának a nappalija egy órával később. Márió félmeztelenül, az öltönye nadrágjában és mezítláb az egyik fotelben ül, teljesen magába roskadva. Hátra a hálószobaajtó, félig nyitva.)

Heni

(elkeseredve kiabál kintről) Hova a fenébe tettem a hálóingemet? Amikor egy órája feljöttünk arról az idióta bemutatóról, még láttam.

(Heni jól láthatóan egy szál rövid selyemköntösben megjelenik az ajtóban.)

Márió

(nyomkodja a telefonja billentyűit, valami játékot játszik) A francba... elgurult ... fogd már meg... na végre, ... kapd el...! *(kiveszi a feneke alól a hálóinget, és Henihez vágja)* Itt a hálóinged! *(szünet)* Dögölj meg benne!

Heni

(döbbenet) Márió, mi történt?... *(odamegy hozzá, leguggol mellé, és lassan, nyugodtan, kedvesen, szinte hízeleg)* Mi bajod? Valami baj van?

Márió

(alig kap levegőt, egészen halkan mondja) Semmi bajom. Megnyertem neked a fogadást, és jó voltam az ágyban. *(kis szünet)* Ez elég neked, ha jól gondolom.

Heni

(feláll, felkiált, rettenetesen dühös lesz) Te nyerted meg nekem a fogadást? Te? *(diadalmasan)* Én nyertem meg! *(őszinte csodálkozással)* Mit képzelte, hogy hozzám vágta a hálóingemet?

Márió

(még mindig halkan) Meg tudnák fojtani vele, önző barom! Mért nem hagyta engem ott, ahol voltam, mért nem? Most hálát adsz istennek, hogy túl vagy az egészen, és lökhetsz megint vissza, ugye?!

Heni

(hideg csodálkozással néz rá, szinte csak magának motyog) Ideges a pasi.

(Márió nekiugrik Heninek, mint aki meg akarja fojtani.)

Heni

(elkapja a csuklóját és egyetlen gyakorlott védekező mozdulattal földhöz vágja hátracsavart kézzel) Azt nem! Hogy mersz velem szembeszállni!? Ül le, és egy mukkanást se halljak! *(Felemeli, még mindig hátrafeszített kézzel, és belöki a karosszékekbe. A fiú nem áll ellen.)*

Márió

(összeroskadva) Mi lesz velem? Mondd meg, mi lesz velem? Mit fogok én reggeltől csinálni?

Heni

(kissé elgondolkodik a kérdésen, de fáradtabb annál, hogy komolyan vegye) Honnan az ördögből tudjam, hogy mit fogsz reggel csinálni? Honnan az ördögből tudjam, hogy mi lesz veled? *(szándékos durvasággal)* Mit számít az, hogy mi lesz veled?

Márió

(már kezd magához térni, ezért ágaskodó ellenségeskedéssel válaszol) Tudom, neked nem számít! Neked még a hálóinged is fontosabb, mint én!

(Szünet. Márió még mindig reménytelen, megtört. Heni kényelmetlenül érzi magát.)

Heni

(a legfölkényesebb hangon) Mi ütött beléd, hogy így viselkedsz? Megbántott valaki? Patrícia, vagy Panna esetleg?

Márió

(már egészen máson járnak a gondolatai, teljesen közönyösen, gépiesen válaszol) Nem.

Heni

(kicsit ellenségesen, mert pontosan tudja az igazi választ, de szakmai gyakorlata révén azt is pontosan tudja, hogy a fiú nem fogja merni kimondani) Remélem, nem akarsz azt mondani, hogy én bántam rosszul veled?

Márió

(továbbra is teljesen színtelenül) Nem.

(Heni megkapta azt a választ amit várt, tehát bizonyos benne, hogy tökéletesen ura a helyzetnek. Már unja az egész jelenetet, szeretné lezárni a beszélgetést.)

Heni

Örülök, hogy ezt hallom. (enyhébben) Nyilván kimerített ez a mai nap. Kérsz egy italt?

Márió

(ismét nagyon halkan, de már tökéletes udvariassággal, mert benne is elindultak a tanult folyamatok, de egyáltalán nem figyel arra, amit Heni mond) Köszönöm szépen, nem kérek.

Heni

(ismét jókedvűen) Napok óta gyűlt ez fel benned. Érthető, hogy ideges voltál a bemutató előtt. De túl vagyunk rajta. (kedvesen megveregeti a vállát, amitől Márió összerезzen) Nincs miért aggódnod.

Márió

(még mindig halkan, gépiesen) Nincs. (ráébred, hogy mit is hallott, ezen erősen megdühödik, kiabálni kezd, a „neked”-et hangsúlyozza) Neked nincs miért aggódnod. (hirtelen fölkel, odamegy a bárszekrényhez, kiveszi a whiskys üveget, és földhöz vágja) Meg tudnák ölni!

Heni

(őszinte meglepetéssel) Miért? Az isten szerelmére, miért? *(nyugodtan folytatja, hozzálép, előveszi legjobb, leghatékonyabb szakmai modorát)* Hallgass rám, Márió, és ne vagdossd földhöz a drága italaimat! Ez az egész kétségbeesés tisztára szubjektív.

Márió

(megismeri a hivatalos hangot, és most ő lesz jéghideg) Ezt én nem értem, ehhez én még képzetlen vagyok.

Heni

(nem veszi észre a változást, folytatja a szakmai kiselőadást) Úgy értem, hogy képzelődés. Rossz hangulat, semmi más. Senki sem bántott téged. Nincs semmi baj. Szeretkezés után az ember sokszor szomorú. Átmész a saját lakosztályodba, és alszol rá egyet. *(türelmetlenül, mert már nagyon unja)* Te talán nem vagy boldog? Végre szabad vagy, és azt tehetsz, amit akarsz.

Márió

(összeszedi magát, és ő is elkezd komolyan beszélni) Min vagyunk túl? A bemutatón vagy a kefélesen?

(Heni megrezzen, mert ez talált.)

Márió

Mit tehetek? Mit tanítottál nekem? Hova mehetek?

Heni

(kezdi érteni, de nem veszi komolyan) Ő, hát ez a bajod? *(úgy beszél, mint-ha merő jószágból bocsátkoznék egy jelentéktelen kérdés megtárgyalásába)* Ez engem nem sokat idegesítene a helyedben. Azt hiszem, minden nehézség nélkül el tudsz helyezkedni bárhol. Ámbár én nem is gondoltam rá, hogy el kellene menned a cégtől.

Márió

(nem dühösen) Nyugodtan ott hagyhattál volna, ahol voltam!

(Heni megérti a fiú viselkedését, rájön, hogy súlyosan hibázott, feleslegesen dolgozott. Most ő lesz rendkívül ingerült. Az almacsutkát határozott mozdulattal a szemétkosárba dobja.)

Heni

Azt azért nem mondhatod, hogy semmi sem változott. Nem hiszem el, hogy akár csak egy percre is visszavágysz pizzafutárnak.

Márió

(udvariasan, mert már csak provokál) Mi mást tehetnék?

Heni

(megjátszott kedveskedéssel még megpróbálja menteni a helyzetet, hátha van bármi is, ami még menthető) Ó, hát akármit. Mit szólsz a régi tervedhez, az autószalonhoz? Patricia csendestársként vehetne neked egy egész márkaképviseletet. Annyi pénze van, mint a pelyva. *(őszinte mosollyal)* Hat hónappal ezelőtt mennyországból éreztetted volna magad, ha saját autószalonod van. *(le akarja zárni a beszélgetést)* Na! Szóval minden rendben lesz. De most már csakugyan lefekszem, istentelenül álmos vagyok. De várjunk csak, miért is jöttem át?

Márió

(halkan, udvariasan, csendesen) A hálóingedért.

Heni

Persze, persze. *(elmosolyodik, engedékenyen, kicsit csábítóan, hátha még egyszer be tudja csalogatni a fiút a hálószobába, mert akkor szerinte minden rendbe jönne)* Azt vágtad a fejemhez.

(Kézébe veszi a hálóinget, játszik vele, és már indulna ki, mikor Márió váratlanul feláll és megszólítja.)

Márió

(halkan, nagyon nyugodtan, udvariasan, de hidegen) Mielőtt elmenne, hölgyem...

Heni

(meglepetésében, hogy a fiú „hölgyemnek” szólítja, elejti a hálóinget) Tessék?

Márió

(tárgyilagosan és hibátlanul) Enyéme a ruháim, vagy Patriciáéi?

Heni

(úgy fordul vissza, mintha a fiú kérdése értelmetlen volna) Mi a fenét csinálna velük Patricia?

Márió

Félreteheti a következő pasinak, akit majd felszedtek az utcáról.

Heni

(megütközve és megsértve) Ezt gondolod rólunk? *(feszesen, de már nem igazán dühösen.)* A fene egye meg a ruháidat; a fene egyen meg téged; *(vadul egyre gyorsabban)* és a fene egye meg az én hülye fejemet, hogy verejtékes munkámat, sok drága erőmet és türelmemet egy ilyen pimasz pasira pazaroltam!

(Fenséges méltósággal távozik, de mindent elront azzal, hogy dühösen becsapja maga mögött a hálószobaajtót.)

12. jelenet

Előcsarnok: „Imádlak”

Fanny az egyik fotelban üldögél, és meredten bámulja az utazási iroda kijelzőjén futó reklámot. Márió kilép a liftből, rohanna kifelé az ajtón. A lány felpattan, utánavevői magát. Márió észre sem veszi addig, amíg a lány szándékosan, szó szerint fel nem löki. Ismét egymáson fekszenek, mint az első jelenetben. Felülnek, és egymás mellett ülve beszélgetnek. A Biztonsági őr egy ideig némán bámulja őket.

Márió

(érthető csodálkozással) Fanny, maga mit keres itt?

Fanny

(természetesen) Semmit. Itt virasztok csaknem minden éjjel. Ez az egyetlen hely, ahol boldog vagyok. Ne neved ki, Márió.

Márió

(alig hallja, mit is mond a lány, de nem is igen érti, gyanakodva ránéz) De miért éppen itt?

Fanny

(dühöngni kezd: nem hisztérikusan, hanem szisztematikusan, komolyan dühös) Hogy lehet egy férfi ennyire hülye? Miattad vagyok itt minden este, te gyengeelméjű! Engem senki nem vesz észre, engem senki nem vesz komolyan! Te sem vettél észre egyszer sem, pedig itt legalább ötvenszer elmentél már mellettem. Pedig én is nő vagyok. *(felrántja a pólóját)* Látod ezeket? Két gyönyörű cickó. Nekem is jogom van egy férfinak!

(Márió hangsúlyt és hangulatot vált. Neki már mindegy, csak legyen valaki, akivel pár szót válthat.)

Márió

Fanny, ugye, maga nem tart engem szemétnak, ugye, nem?

Fanny

(elengedi őszinte érzelmeit, mert ráérez, hogy a fiú most kész azokat befogadni) Dehogy, dehogy, dehogy! De inkább tegezzél drágaságom! Hogy is juthat ilyesmi eszedbe? Hisz te vagy a legédesebb, legaranyosabb...

(A lány fejét vesztve összevissza csókolja a fiút. Márió egy kis kényeztetésre éhesen viszonozza csókjait. Így ülnek ott, egymást átölelve.)

Fanny

(gyakorlatilag azonnal átvált a naiv feleség szerepébe és egy kis aggodalommal kérdezi, nehogy megzavarja férjét az igen fontos tevékenységében) Remélem, nem tartalak fel? Merre indultál?

Márió

(még nem váltott teljesen, félig még Heni hatása alatt áll) A folyóhoz.

Fanny

(tovább teljesen értetlenül) És miért?

Márió

(hasonlóképpen tovább abban a hiszemben, hogy a lány érti a helyzetet) Hogy beleugorjam.

Fanny

(elborzad, mert rájön, hogy nem ért semmit abból, amit a fiú mondott) De drága Márió... hogy érted ezt? Mi történt?

Márió

(Fanny hangulatváltása kiszakítja Máriót Heni hatása alól és rájön, hogy egy igazi nő ezerszer jobb, mint egy mesterséges) Ne törődj vele. Most már nem számít. Most már csak mi ketten vagyunk az egész világon, mi ketten, ugye?

Fanny

(ismét felveszi az ifjú feleség szerepet) Csak mi ketten!

(Csók, majd szünet.)

A Biztonsági őr

(jéghidegen) Ne haragudj direktrom, hívhatok nektek egy taxit? Engem itt azért is tartanak, hogy nehogy valami illetlenség történjen az épületben.

Márió

(durván, mert meg akarja mutatni Fannynak, hogy milyen kemény legény) Hagyjon békén kérem!

(A Biztonsági őr engedékenyen, nagy emberismerettel belemegy a játékba. Pontosan tudja, hogy Márió most Fannynak játszik.)

A Biztonsági őr

Ne tessék így beszélni velem, direktor úr. Sokszor találkoztunk már mi egymással (még kedvesebben) Ezt a kedves hölgyet kérem: udvariatlan voltam én? Zaklattam én önöket?

Márió

(feláll, agresszíven) Mit akarsz?

A Biztonsági őr

(mézédesen) Uramisten! Hát mit akarok? (szívhez szólóan) Megmondom én, direktor úr, mihelyst egy percre szóhoz jutok. (látszólag nagy zavarban egy ki-

csit félrevonja Máriót, s ott némi tusakodás után, bizalmasan hozzá fordul) Hallgass ide, direktor úr, férfiak vagyunk mind a ketten - igaz?

Márió

(valóban nem érti, mit akar a másik mondani) Férfiak?

A Biztonsági őr

(most már bizonyos abban, hogy ezt a játszmát megnyerte, innentől kezdve határozottan, de kedvesen irányít) Megmondom én úgy, ahogy van. Ha kedved van ehhez a lányhoz, én tudok segíteni. Velem lehet beszélni. Van nekem itt a szomszéd házban egy nagyon rendes, tiszta, kiadó lakásom. Kiadom én azt a lakást egy hónapra két kilóért. És ha gondoljátok, már most, azonnal bekölthettek. Mi volna, ha egy pár tízest már most rögtön kigombolnál?

Fanny

(felháborodva, mert most érti meg mit is ajánlanak nekik) Kedves uram, az igazgató úr szándékai minden tekintetben tisztességesek!

A Biztonsági őr

(mivel pontosan tudta, hogy mi lesz a reakció, egy percre sem esik ki a szerepéből. Továbbra is egy kicsit gúnyosan, de látszólag nagyon kedvesen folytatja) Hát hogyné volnának tisztességesek! Ha nem volnának azok, akkor egy órára kérnék egy tízest.

Fanny

(több érdeklődéssel, mint felháborodással) Nincs magában egy csepp erkölcsi érzék sem?

A Biztonsági őr

(minden szégyenkezés nélkül) Nem vagyok abban a helyzetbe, kérem. A tisztelt hölgyben se volna, ha olyan keveset keresne, mint én. Nem akarok én rosszat senkinek se, de ha önök jól járnak, mért járnak én rosszul?

Márió

(izgatottan) Tanácstalan vagyok, Fanny. Semmi kétség, hogy valóságos bűn csak egy fityinget is adni ennek az alaknak, de ... *(olvadozva ránéz Fannyra)*

A Biztonsági őr

Ez az, direktorom! Én is csak ezt mondom.

Fanny

Drágám, én is nagyon várom már, hogy legyen végre egy hely, ahol kettesben maradunk, de attól tartok, mégsem volna helyes.

A Biztonsági őr

Ne tessék már ezt mondani! Ne így tessék ezt nézni! Mert nemcsak én segítek maguknak, hanem önök is segítenek nekem. Ez egy kölcsönösen előnyös üzleti ajánlat. Mert mi vagyok én kérem, drága barátaim? Azt kérdelem én, hogy mi vagyok? Csak egy lusta szegény ember. Sokat akarok keresni, de utálok dolgozni. Tetszik tudni, mit jelent ez? Azt, kérem, hogy az embernek mindig baja van az üzleti tisztességgel. Mert munkával pénzt keresni, az nem nagy kunszt. De én nem akarok dolgozni. Te üzletember vagy direktorom: csak azt kérem, hogy semmi színház! Én is világosan beszélek, nem adom az ártatlant. Lusta ember vagyok - kész! Az is akarok maradni! Ilyen a gusztusom, ez az igazság! Hát sok az a pár tízes?!

Márió

Azt mondom, Fanny, ha ezt az embert Heni három hónapra kezelésbe venné, nyugodtan elmehetne miniszternek, vagy vezérigazgatónak! Azt hiszem, meg kellene adnunk azt a „pár tízest”.

A Biztonsági őr

Köszönöm, direktor úr. Erre parancsoljanak.

(mind ki)

13. jelenet

Igazgató irodája: „Az elveszett papucs”

Patrícia összetörten ül a dohányzóasztalnál, Igazgató a helyén, és veri a gépét. Heni fel és alá járkal.

Heni

Mit mond az a barom biztonságis, Patrícia? Mondtad, hogy jutalmat tűzünk ki?

Igazgató

(felháborodva néz fel) Csak nem azt akarjátok mondani, hogy a biztonságisokkal kerestetitek Máriót?

Heni

Dehogynem! Miért, igazgató úr, mire valók a biztonságisok? És mi mást tehetnénk? *(leül a másik fotelba)*

Patrícia

Rengeteget kérdezősködtek. Már azt kellett hinnem, hogy valami tisztességtelen dologgal gyanúsítanak bennünket. Ha az emberek továbbra is ennyire félre fogják értelmezni ezt a helyzetet, az nekem nagyon kellemetlen lesz. Ez a mi cégnknél megengedhetetlen.

(Az Igazgató erősen fel van háborodva. Most már nem a jóságos nagybácsi, aki tréfára veszi a dolgot, tudja, hogy ez már Heni üzleti jó hírének a rovására megy.)

Igazgató

Az csak természetes, hogy az emberek félreértik a helyzetet! Milyen jögon ke-restetitek a fiút, mintha valami tolvaj lenne, vagy valami elveszett esernyő? Még-iscsak túlzás!

Heni

(képtelen ülve maradni) De hát meg akarjuk találni!

Igazgató

(halkan, de határozottan) Ha tudni akarod, Márió mától itt dolgozik a cégem-nél.

Heni

(elámul) A te cégednél?!!! Hol? Már hozom is ide. *(indul az ajtó felé)*

Igazgató

(felugrik és rákiált) Megállj! Heni, ülj le!

Heni

(meglepődik, egyáltalán nincs szokva ilyen hanghoz) Én...

Patricia

(ő is felpattan, mert megkönnyebbül, de még nem tudja, hogy kicsit túl korán)
Ennek igazán örülök igazgató úr. Gondolom pontosan ellátta utasításokkal, hogy mit szabad másoknak elmondania az elmúlt fél év történéseiből, és mit nem.

Igazgató

(nagyon határozottan, nem udvariaskodik) Üljetek le, és nyissátok ki a fületeket!

(Patrícia visszaül a fotelba. Heni megdöbben, mert az igazgató még soha nem beszélt így vele. Rájön, hogy itt valami komoly dologról lesz szó. De érteni nem érti, hogy mi a probléma.)

Heni

Figyelj, így még te sem beszélhetsz velem!

Igazgató

Ha nem tetszik, kimehetsz Heni. *(kis szünet után szárazon)* Márió ma reggel bejött hozzám. Elmondta, hogy milyen brutálisan bántatok vele tegnap este.

Heni

(megint felszökken) Micsoda?!!!

Patrícia

*(nagyon pattogósan, nagyon kímérten) Drága uram, a fiú valótlan állít. Nyilvánvalóan ártani akar nekünk, és valamilyen ismeretlen okból tönkre akarja tenni a karrierünket. Szó sincs róla, hogy brutálisan bántunk volna vele! Alig szoltunk hozzá egy szót. És a legnagyobb békességben váltunk el tőle. *(Henihez fordul, gyanakodva, mert ezen a téren nem bízik Heniben)* Heni! Bántottad te a fiút valamivel, azután, hogy én hazaindultam?*

(Heni szórakozott, mert valójában azon jár az esze, hogy miért nem kapja vissza azonnal Máriót.)

Heni

Ellenkezőleg! Lefeküdtem vele, aztán még ő vágta fejemhez a hálóingemet.

(Az igazgató és Patrícia megkövülnek. Erre azért nem gondoltak volna. Heni nyugodtan folytatja, mert az ő számára az említett eseményben semmi megdöbbentő nincsen.)

Heni

Gyalázatosan viselkedett, pedig a legkisebb okot sem adtam rá. A hálóing az arcomba repült, mielőtt még egy szót szólhattam volna.

Patrícia

*(döbbenet, és így nem is tudni, hogy a kérdése pontosan mire vonatkozik) De hát miért? *(hosszú csend után nagyon halkan)* Heni, ha a te töcskórészésed miatt engem kirúgnak...*

Igazgató

(szakszerűen elemzi a helyzetet, mint professzionális tanácsadó) Azt hiszem, jól sejtem, mit tettek. Márióban ez alatt a fél év alatt őszinte ragaszkodás alakult ki irányatokban. Nagyon keményen dolgozott a kedvetekért. Aztán eljött a nagy nap, és ő egyetlen hiba nélkül, csodálatosan végigjátszotta a szerepét. Ti pedig szépen hazamentetek, egy szót se szóltatok hozzá, csak arról diskuráltatok egymással: milyen jó, hogy vége van, meg milyen halálosan untátok az egészet. És mivel Márió szeretete egyben szexuális vonzerőt is létrehozott, megdugattad magad. S ezek után csodálsz, hogy fejedhez vágta a hálóingedet?

Patrícia

(már mentegetődzik) Semmi egyebet sem mondtunk, csak azt, hogy fáradtak vagyunk, és jó volna már aludni. Nem igaz, Heni?

Heni

(halkan, mert ő már pontosan tudja, hogy az igazgató megfogta őket) Semmi egyebet.

Igazgató

(nagyon gúnyosan) Egy szóval se köszöntétek meg, amit tett? Egy szóval se mondtátok neki, hogy ragyogó volt, hogy csodálatos volt?

Heni

(türelmetlenül) Ezt ő úgyis tudta. Nem vágtunk ki ünnepi szónoklatokat.

Patricia

(egy kis lelkiismeret-furdalással) Meglehet, hogy kissé figyelmetlenek voltunk. Nagyon haragszik?

Igazgató

(megnyugszik, mert látja, hogy a lányokat már képes kezelni, ezért visszaül íróasztalához) Attól tartok, Márió nem fog visszatérni önökhöz. De azt mondta, szívesen fenntartja a barátságot, és hajlandó elfelejteni, ami történt.

Heni

(dühöngve) Hajlandó! Elfelejteni! Óriási!

Igazgató

Heni, ha megígéred, hogy rendesen viselkedsz, akkor megkérem, hogy jöjjön át. Ha nem, mehetsz; már úgyis elég időt pocskoltam erre a butaságra.

Heni

Ó, hogyne, hogyne! Hallod, Pat? Viseld magad rendesen! Vegyük fel a legjobb hivatalos modorunkat ennek a pasinak a kedvéért, akit úgy szedtünk fel az utcáról.

Igazgató

Ne felejtssd el, hogy mit kértem, Heni! *(Megnyomja a telefon gombját)* Kérem Dorman urat, hogy legyen szíves átfáradni.

14. jelenet

Igazgató irodája: „Miből lesz a cserebogár?”

(Márió beviharzik. Látszólag a legjobb formájában van.)

Márió

Jó reggelt hölgyeim, hogy érzik magukat? Ragyogóan, igaz? Hisz ön sohasem fáradt Heni kisasszony. Örülök, hogy látom, Patricia. *(Patricia riadtan felugrik,*

és zavarában kezét nyújt) Ma kissé hűvös a reggel, nemde? (leül a Patrícia melletti fotelbe, és Patrícia is visszaül)

Heni

(pattog) Ne próbáld ki nálam is ezt a játszmat! Tőlem tanultad: rajtam nem fog. Pakolj és gyere!

(Mário nyugodtan ül, tudomást sem véve Heni kitöréséről.)

Igazgató

(pontosan ezt várta az unokahúgától, ezért anélkül, hogy felnézve a gépéből mosolyogva, szinte minden gúny nélkül mondja) Gratulálok az ékesszólásodhoz, Heni. Nincs az a férfi, aki ellen tudna állni egy ilyen meghívásnak.

(Heni felpattan, és fel-alá kezd járkálni.)

Heni

(felszólító módban) Igazgató úr, most ne avatkozz bele! Hadd beszéljen ő! Egy-kettőre meg fogod látni, hogy nincsen egyetlen gondolat a fejében, egyetlen szó a szájában, amit ne tőlem kapott volna. És tessék: még ő játssza itt előttem a mosolygós menedzsert!

Mário

(Patríciahoz fordul, Heniről tudomást sem véve) Patrícia, most, hogy a kísérletek vége van, teljesen meg fogsz feledkezni rólam?

Patrícia

(fellélegzik, mert attól tartott, hogy a fiú feljelenti, vagy belerángatja valami nyilvános jelentbe) Hogy képzeled! Ne nevezd ezt „kísérletek”. Ebben a szóban van valami bántó...

Mário

De hiszen én, az utcáról felszedett szemét...

Patrícia

(heves tiltakozással) De Mário!

Mário

Patrícia, te látszólag többre tartasz, mint valami liftes fiút. De azt is tudom, hogy ugyanúgy bálnál egy liftes fiúval is, ha idakerülne az irodába. Valójában mi is a különbség egy nagymenő üzletember és egy pizzafutár között? Nem abban van különbség, hogy az ember hogyan viselkedik, hanem hogy az emberrel hogyan viselkednek! Én Heni számára mindig pizzafutár maradok, mert ő mindig úgy fog velem viselkedni, mint egy pizzafutárral. De előtted valódi üzletember lehetek, mert te mindig úgy fogsz velem viselkedni, mint egy üzletemberrel.

Patrícia

Igazán nagyon kedves, hogy ezt mondod, Márió. Bocsáss meg Heninek, és gyere vissza hozzánk dolgozni!

Márió

Nem hinném, hogy az igazgató úr megengedi. Igaz, igazgató úr?

Igazgató

Én ebbe nem avatkozom bele, te döntesz. De a jó munkaerőt nem hagyom elveszni, nálam mindig lesz helyed. *(Patríciahoz)* Itt az ideje, hogy induljunk. Patrícia, várnak minket a miniszteri értekezleten. *(Henihez)* Máriót pedig magammal viszem, és folytatom, amit te, húgom, elkezdted. Minden jót, Heni! *(Márióhoz fordul)* Márió, lemegyek, összeszedetem az anyagokat, aztán még visszajövök érted!

(Az igazgató eltávozik, Heni dőbben arccal áll.)

Patrícia

(látja, hogy végérvényesen veszett, ezért hamis, behízelt hangon búcsúzik) De tuti nincs harag, Márió! Azonnal jövök én is vissza.

(Patrícia is az igazgató után megy.)

15. jelenet

Az Igazgató irodája: „Kinyírlak”

(Márió átmegy a nagytárgyalóba, hogy ne legyen kénytelen Henivel kettesben maradni. A nő fölkel, és utána megy. Márió erre azonnal visszatér a szobába, és az ajtó felé tart. De Heni elébe vág, és háttal az ajtónak támaszkodva, kihívó pózban elállja a fiú útját.)

Heni

Nos, rendben, visszaadtad a kölcsönt. Beéred ennyivel? Észre térsz valahára? Vagy még mindig nem volt elég?

Márió

(hátrál, menekül a lány elől, teljes zavarban van) Csak azért akarsz visszahívni, hogy legyen kivel veszekedjél, meg legyen kit ide-oda szalajtani.

(Heni látja, hogy nyelő helyzetben van, a fiú már menekülni sem mer, ezért átbilleg a szobán, felül az íróasztalra, felsőtestét hátrafesztíti.)

Heni

Egy szóval sem mondtam, hogy vissza akarlak hívni.

(Márió megáll a szoba közepén)

Márió

Nem? Hát akkor miről van szó?

Heni

(diadallal, mert úgy gondolja, hogy sokkal erősebb a fiúnál) Rólad! Nem pedig rólam. Ha visszajössz, ugyanúgy fogok veled bánni, mint eddig. A természetemen nem tudok változtatni, a modoromon pedig nem akarok. *(mint-egy mellékesen jegyzi meg)* Egyébként ugyanolyan modorom van, mint Patriciának.

Márió

(bedől a trükknek) Ez nem igaz. Patrícia egy pizzafutárral is úgy bánik, mint egy vezérigazgatóval.

Heni

(hangosan és nagyon gúnyosan kineveti a fiút) Én pedig egy vezérigazgatóval is úgy bánok, mint egy pizzafutárral.

Márió

(megtörten) Értem. *(megfordul, és megadással leül az egyik fotelba)* Szóval mindenkivel egyformán.

Heni

(tárgyilagos előadást tart) Úgy van. Mert nem az a nagy kérdés, hogy az embernek rossz modora van-e, vagy jó modora, az a fontos, hogy minden emberi lényel szemben egyforma modora legyen. Egyszóval, hogy az ember úgy viselkedjék, mint a mennyországban, ahol minden lélek egyforma.

Márió

(visszavág, mert kezdi magát összeszedni) Ámen! Te született dumagép vagy.

Heni

(sértetten) Nem az a kérdés, hogy én gorombán bánok-e veled. Az a kérdés, hallottad-e, hogy valaha bárkivel is másképp bántam?

Márió

(hirtelen őszinteséggel) Törődöm is én azzal, hogy bánsz velem! *(összeszedi magát)* De nem tűröm, hogy semmibe vegyél és átgázolj rajtam!

(Heni feláll, odamegy a fiúhoz és szorosan fölé hajol.)

Heni

Akkor térj ki az utamból! Mert én meg nem állok a kedvedért!

(Márió szinte menekül a lány mellei közül, de a hatalmas fotelból nem tud kikászálódni)

Márió

Boldogulok én nélküled is! Ne hidd, hogy nem.

Heni

(nevetve egyre közelebb megy, és nagyon élvezi a fiú zavarát) Egy percre sem hiszem. Én mondtam, hogy egyedül is boldogulni fogsz.

(Márió kiszabadul, sebzett önérzettel otthagyja a lányt. Átül egy másik fotelba, háttal a szoba közepének és háttal a lánynak.)

Márió

Igen, mondtad. Vadállat. Le akartál rázni a nyakadról.

Heni

(megdöbben, hogy nem jött be a csábítás) Ez nem igaz. Hazudsz!

Márió

(ismét feltámad az önérzete) Köszönöm szépen.

(Kis szünet, mindketten hallgatnak egy keveset.)

Heni

(kivételesen őszinte érdeklődéssel kérdezi meg, mert benne is csak most merült fel ez a kérdés) Neked, persze, sohasem jutott eszedbe, hogy én boldogulok-e nélküled?

Márió

(komolyan megijed, mert megérzi a váltást) Ne akarj levenni a lábamról. Nélkülem kell boldogulnod.

(Heni azonnal elfelejti a pillanatnyi elgyengülést. Kihívóan elé áll, de ebben a mozdulatban most nincs szexuális töltet.)

Heni

(hangosan, tagoltan, nagyon önérzetesen közli) Én bárki nélkül boldogulok. Mert nekem saját egyéniségem van; egy szikra az isteni tűzből, de *(hirtelen alázattal)* hiányozni fogsz, Márió. *(Leül közel a fiúhoz, a másik fotelba, halkan folytatja)* És nem csak az ágyban. Megszoktam a hangodat meg az arcodat. Mondhatom, megkedveltem mindkettőt.

Márió

(agresszíven, szándékos durvasággal válaszol, mert tudja, hogy különben elgyengül) Mindkettő megmarad neked a gépedben. Ha egyedül érzed ma-

gad, csak egy klikkelés. A gépnek legalább nincsenek érzései, azt nem lehet megalázni.

Heni

(lágyan, igazi őszinte nőiességgel folytatja) Rád nem klikkelhetek. Hagyd meg nekem a hangulataidat, és elviheted a képedet meg a hangodat - az nem te vagy.

(Márió felpattan, és most ő kezd összevissza mászkálni.)

Márió

Te magad vagy az ördög! Úgy tudod facsarni az áldozatodat, ahogy akarsz. Panna is figyelmeztetett. Ő is többször ott akart már hagyni, de az utolsó percben mindig levette a lábáról valamivel. Pedig egyáltalán nem törödsz vele. És velem sem törödsz, egy cseppet sem.

Heni

(vége az ellágyulásnak, feláll, kihúzza magát, elrendezi a blúzáját és a hangját) Én csak a cégemmel törődök. Te most annak vagy egy tagja. Mi egyebet kívánhatsz tőlem te, vagy mi egyebet kívánhat tőlem bárki más?

Márió

(önérezetesen, de nagyon szomorúan, mert ő a szerelmi kapcsolatról beszél, míg Heni az üzletiről) Én nem törődöm azzal, aki nem törődik velem!

Heni

(tárgyilagosan) Helyes üzleti elvek, hoci-nesze, úgy, ahogy tanítottam.

Márió

(rájön, hogy már megint bedőlt Heni játszójának, halkán válaszol) Ne csúfolj.

Heni

(ismét jéghidegen és tárgyilagosan kioktatja a fiút, mint az első alkalommal, amikor leckét adott neki) Én soha életemben nem csúfoltam senkit. Én csak őszintén kifejeztem, hogy az irodán kívül, a magánéletben utálok és megvetem az üzletesdit.

Márió

(már nem fékezi magát) Ez nem üzletesdi. Te egy gonosz nő vagy, akit csak a jéghideg tárgyakkal foglalkozik. Az embereket is lélektelen eszközként kezeled.

Heni

Gonosznak nevezek, mert nem tudtál elbűvölni azzal, hogy minden reggel behoztad az irodába a kávémat. Elég bolond voltál. Én se mostam soha a gatyádat. Sokkal jobb véleménynyel vagyok rólad, mióta fejemhez vágtd azt a hálóját-

gemet. Mi értelme rabszolgámmá lenni, és aztán azt várni, hogy törődjek veled! Ki törődik egy rabszolgával? Ha visszajössz, gyere vissza a barátságért. *(kissé elneveti magát)* Azért a barátságért, ami szex nélkül nem létezik férfi és nő között.

Márió

Munka és szex. Ez vagy te. Sok munka és sok szex. Kiváló minőségű munka és kiváló minőségű szex.

Heni

(továbbra is hidegen folytatja) Semmi egyebet nem fogsz kapni a teljes bizalmamon kívül. Néha bebújhatsz az ágyamba, ha jó kedvünk támad, de te is tudod, hogy az igazi intimitás nem az ágyban keresendő. Neked százszor annyi hasznod volt belőlem, mint nekem belőled; de ha kiskutya módra sündörögsz körülöttem, és lealázod Márió elnök urat, az én teremtményemet, akkor bevágom az ajtót az orrod előtt.

(Márió megdöbben Heni okosságán, fél év után már meg is érti amit beszél. De valójában azt még nem érti, hogy a nő mit miért mond.)

Márió

Miért csináltál belőlem elnök urat, ha nem érdekeltelek?

Heni

(őszintén) Mert ez a mesterségem.

Márió

(megdöbben) Sohasem gondoltál arra, hogy mennyi kellemetlenséget fogsz nekem okozni?

Heni

(megrántja a vállát, mert valóban eszébe sem jutott ezen gondolkodni) A világ sem jött volna létre, ha a teremtő arra gondolt volna, hogy mennyi kellemetlenséget fog ezzel okozni. Aki életet teremt, kellemetlenséget is teremt.

Márió

(duzzogni kezd, mert rájön, hogy kettőjük között a szakadék áthidalhatatlan) Én nem vagyok filozófus, én nem veszem észre az ilyen dolgokat. Én csak azt veszem észre, hogy te engem nem veszel észre.

Heni

(felugrik, és türelmetlenül járkálni kezd) Eltékozlom legdrágább szellemi kincseimet, mikor eléd szórom. Egyszer s mindenkorra értsd meg, hogy én megyek a magam útján, végzem a magam dolgát, és fűtyülök arra, mi történik veled vagy velem! Visszajöhetsz - vagy mehetsz a pokolba, ahogy tetszik.

Márió

(most ő támad, mert látja, hogy Heni elvesztette a türelmét, tehát sebezhető) Miért menjek vissza?

(Heni észreveszi a fiú szándékát és megtöri a játszmat. Egy ugrással Márió foteljának a karfájára térdel.)

Heni

(a fiúhoz hajol) Mulatságból. Én is mulatságból szedtelek föl.

Márió

(elfordított arccal) És holnap kidobhatsz, ha nem teljesítem minden kívánságodat.

(Heni tovább játszik, sőt mutatja, hogy játszik, mert kivételesen megsajnálja a fiút. Rájön, hogy a másik sokkal gyengébb nála, és nem tisztességes bántani.)

Heni

(kedvesen, bolondozva) Igen. És te holnap faképnél hagyhatsz, ha én nem teljesítem minden kívánságodat.

Márió

(komolyan, mert nem látja, hogy ez most éppen nem életre-halálra szóló játék) És mehetek az utcára.

Heni

(még játszik) Pizzafutárnak.

Márió

(továbbra is komolyan) Bárcsak visszamehetnék a pizzáimhoz! Akkor független lennék tőled és mindenkitől! Miért vetted el a szabadságomat? Miért is mondtam le róla? Most rabszolga vagyok a legszebb irodában is! A főnököm, a részvényesek, a vevőim rabszolgája.

Heni

(őszintén megsajnálja a fiút és egy percre ismét elgyengül) Szó sincs róla. Bevezlek az üzletbe és a cég egy részét rád irattatom az igazgató úrral, ha akarod. Vagy inkább feleségül vennéd Patríciát?

Márió

(robban, és szikrázó szemmel néz rá) Téged sem vennék feleségül, pedig te jobban illesz hozzám korban, mint a Patrícia.

Heni

(szelíden) Mint Patrícia, nem mint a Patrícia.

Márió

(türelmét veszítve ugrik fel) Úgy beszélek, ahogy nekem „teccik”! Te mondtad, amikor ágyba hívtál: már nem vagyok tanítvány.

Heni

(elgondolkozva, szemmel láthatólag észre sem vette a fiú kirohanását) Nem, mégse hiszem, hogy Patrícia hozzád menne. Ő is éppoly megrögzött szingli, mint én.

Márió

(ismét nem elég figyelmes és kotyog) Nem is arra vágyom! Ne gondold! Vannak, akik két kézzel kapnának rajtam, ha megkérném őket. Fanny ötpercenként küld nekem hosszú üzeneteket.

Heni

(roppant kellemetlenül van meglepve) Szentelen kis kurva!

(Heni a karfán térdelve visszahőköl, csaknem leesik, és hirtelen feláll.)

Márió

(felháborodik) Joga van hozzá szegény lánynak, ha szeret. Márpedig szeret.

Heni

(halálra sértődött) De neked, aki az én ágyamban megfordult, nincs jogod őt bátorítani!

(Márió nem veszi észre, hogy a lány is érintett volt, ezért továbbra is őszinte felháborodással folytatja. Ezzel végérvényesen lehetetlenné tette a kapcsolatukat.)

Márió

Minden embernek joga van ahhoz, hogy szeressék!

Heni

(most már ő is dühös, tehát elköveti ugyanazt a hibát, amit Márió) Az ilyen hülyéknek is, mint Fanny?

(Márió elhalkul, mert rájön, hogy nagy butaságot követett el azzal, hogy kiadta Fannyt. De arra is rájön, hogy reménytelen a lány iránti érdeklődése.)

Márió

Fanny nem hülye. Lehet, hogy gyenge, jelentéktelen, és nincs olyan félelmetesen jó teste, mint neked, De vágyik rám, és valószínűleg boldogabbá fog tenni, mint egy bölcs, aki kínoz engem, és nem vágyik rám.

Heni

(továbbra is komoly felháborodással) Tud-e belőled faragni valamit? Ez a kérdés!

Márió

(teljesen megadja magát) Talán majd én faragok valamit öbelőle. Különben sose gondoltam arra, hogy egymást farigcsáljuk. Te egyébre se tudsz gondolni. Én meg egyszerűen csak az akarok lenni, aki vagyok.

Heni

(most még egyszer, utoljára, elszólja magát) Egyszer: arra vágysz, hogy úgy imádjalak, mint Fanny. Eltaláltam?

Márió

(képtelen kihasználni a kínálókozó lehetőséget, őszintén válaszol, és ezzel végérvényesen lezárja a kapcsolatot) Nem. Tőled nem ezt várom. Ne gondold, hogy olyan nagyon jól ismersz.

Heni

(nem hajlandó engedni, de felkínálja a meghátrálás lehetőségét) Elhiszem. De hát akkor mi az ördögnek vitatkozunk?

Márió

(őszintén, nagyon felindultan, noha ezzel megint hibát követ el) Én egy kis simogatásra vágyom. Egy puha érintésre. Tudom, hogy én egy közönséges, tudatlan, tanulatlan tahó vagyok, te pedig igazi többdiplomás üzletasszony. De nem vagyok a lábtörlőd. Én nem azért tanultam, mert mobiltelefont kaptam, és cégautón járhattam: azért tanultam, mert jó haver... jó barátom kezdtél lenni. Ahogyan az előbb mondtad: azért az igazi intimitásért, ami nem az ágyban keresendő. Én is törődni kezdtem veled - nem azért, hogy ledöntselek, hanem igazi barátságból.

Heni

(azonnal rávágja) Nahát akkor! Én is épp ezt érzem.

(Rájön, hogy ha folytatja, akkor kiadja magát, és ezért korrigál.)

Heni

És Patrícia is.

(A lány olyan nyilvánvalóan utasította el, hogy Márió feladja.)

Márió

(halkan és valóban megtörtén) Én nem ezt a választ vártam.

Heni

(látja, hogy győzött, vagy legalábbis nem kell a fiúval komoly érzelmi kapcsolatba kerülnie és ezért nagyon keményen kiosztja a fiút) Tőlem pedig nem kapsz másmit. Ha üzletember akarsz lenni, akkor ne nyavalyogj, hogy elhanyagolnak és mellőznek. Ha az én életmódom hűvös és szigorú, akkor tes-

sék, bújj vissza a pocsolóba. Dolgozz látástól vakulásig, mint egy barom, sportolj, szeretkezz, aztán idd le magad, és aludj el tökrészen! Az az élet! A pocsoló, az igen! Zaftos, meleg, íze van, szaga van - jó benne fetrengeni, élvezkedni, nem kell hozzá tanulni semmit! Nem olyan, mint az üzlet, a politika, a művészet, a tudomány! Hideg vagyok? Érzéketlen? Önző? Rendben van: menj azok közé, akik jobban megfelelnek a gusztusodnak! Vegyél feleségül egy szentimentális libát vagy egy pénzes tyúkot - fő, hogy legyen két vastag ajka, amivel csókol és üvölt veled. Ha nem tudod megbecsülni, amit kaptál, akkor kapj azon, amit meg tudsz becsülni!

Márió

(teljesen elkeseredetten) Micsoda szívtelen zsarnok vagy! Én nem tudok beszélni veled. Minden szavamat ellenem fordítod: soha sincs igazam. De mégis nagyon jól tudod: nem bújhatok vissza a „pocsolóba”, ahogy hívod - és most már nincs más barátom a világon, csak te meg Patricia. Nagyon jól tudod, hogy nem tudnék együtt élni egy közönséges, műveletlen nővel, azok után, hogy veletek éltem. Sértés, gonoszság, kegyetlenség, hogy ezt képzeled rólam! Azt hiszed, hogy kénytelen leszek visszatérni hozzátok, mert sehoová sincs mennem. De ne hidd, hogy a lábadnál heverek, hogy rajtam taposhatsz, agyondumálhatsz! Feleségül fogom venni Fannyt: igenis, mihelyt el tudom tartani.

Heni

(mint akit villámcsapás ért) Fannyt?!!! *(üvölt)* Azt a taknyost, azt a hülyét! Azt a szentimentális libát, akit még recepciónak se vennének fel, ha egyáltalán volna mersze jelentkezni. *(teljesen kikelt magából)* Hát nem érted, hogy én téged vezérigazgatónak neveltelek?!

Márió

Fanny szeret. És ez elég, hogy az én vezérem legyen. Nem is kívánom, hogy dolgozzon, nem arra nevelték. Én fogok dolgozni: tanítani fogok.

Heni

(maró gúnnnyal) Mit akarsz tanítani, az isten szerelmére?

Márió

(megnyugszik, teljesen hidegen és tárgyilagosan válaszol) Azt, amit tőled tanultam: kereskedelmet. Elmegyek tanácsadónak az első irodába, amelyik hirtetést ad fel.

Heni

(dühbe gurul és felugrik) Micsoda? Beállnál a konkurenciához? Elárulnád nekik a módszeremet? A felfedezéseimet? Ha csak közeledni mersz hozzájuk, kikaparom a szemed! *(megragadja)* Hallod?

Márió

(kihívón nem áll ellent) Csak kapard. Mit bánom én? Tudtam, hogy még egyszer nekem fogsz esni. *(Heni elereszti, s közben majd szétveti a düh, hogy ismét megfélemedezett magáról; olyan hirtelen hőköl hátra, hogy megtántorodik, és a fotelba esik)*. Mit is mondtál, amikor elkezdtél tanítani? *(utánozza Heni hangját)* „ha befejeztem a tanítást, visszapottyantom az utcára”. Nem írtunk alá semmiféle megállapodást, azt teszek, amit akarok. Csak úgy szedtél fel fél évre, mint valami kavicsot a vízparton. Hivatalosan nem voltam sem az alkalmazottad, sem a tanítványod. Te diktáltad, hogy soha ne kezdjünk el addig dolgozni, amíg a legrészletesebb szerződés alá nincsen írva. Nem létezik egyetlen egy árva papír sem, amiben bármit is vállaltam volna. Most már tudom, mi kell neked! Milyen lúzer voltam, hogy eddig erre nem gondoltam!

Heni

(még mindig támad, de már egyáltalán nem őszinte: éles eszével már pontosan látja, hogy mekkora baklövést követett el) Nem mész semmire, mert a csupasz fenekeden kívül semmi sincsen. Nincsenek bizonyítványaid, nincsen szakmai gyakorlatod, senki nem fog felvenni sehova.

Márió

Azt nem veheted vissza, amire megtanítottál! Azt mondtad, hogy jobb megfigyelő vagyok, mint te. Meg hogy jobban tudok bánni az emberekkel, mint te. Most kikészülsz Homen Heni! Harminc százalékkal alád megyek árban, és kiszorítlak a piacról! Egy év múlva már nem lesz céged. *(szándékosan beszél csúnyán, hogy bosszantsa Henit)* Mehecc a francba a nagy dumáddal *(ujjával csettint)*, ennyit se érsz vele! Kiíratom az újságokba, hogy a te vezérigazgatód egy pizzafutár, akit betanítottál - és hogy a pizzafutár hajlandó akárkiből ugyanígy igazgatót csinálni, hat hónap alatt, mindössze párszáz lepedőért. Jaj, ha arra gondolok, hogy a lábad alatt fetrengtem, hogy tapostál, mikor csak a kisujjamat kellett volna mozdítanom, hogy éppen olyan ember legyek, mint te... Szét tudnám verni a fejedet!

Heni

(elámulva nézi, nagyon halkan szólal meg, mert érzi az igazi veszélyt) No nézd csak! De jól van: ez többet ér, mint a nyafogás, meg a számítógép-cipelés. *(fölkel)* Esküszöm, többet ér! Márió! Azt mondtam, hogy elnököt faragok belőled; hát faragtam is! Látod, így már kellesz, így már kívánlak!

Márió

(villámsebesen kiűrtette magából Henit, és már határozott) Persze! Most aztán próbálkozzol, mert látod, hogy nem félek tőled, megálllok a magam lábán is. Sőt, azt is látod, hogy tönkre foglak tenni.

15. jelenet

Igazgató irodája: „Mélyhűtő”

(Belép az igazgató. Márió egy pillanat alatt ismét hűvös és előkelő lesz.)

Igazgató

(semmit sem vesz észre abból, ami benn történt) Vár a kocsí, Márió. Készen vagy?

Márió

(jéghidegen) Hogyne. Homen kisasszony is jön?

Igazgató

(gondtalan nevetéssel) Szó sincs róla. Ő nem tudja, hogyan kell a politikusok között viselkedni. Állandóan hangos megjegyzéseket tesz a miniszterelnök mozgulataira.

Márió

*(kimért udvariassággal, de nagyon határozottan) Akkor, tisztelt hölgyem, mi már csak mint konkurensek találkozunk. Isten vele. *(az ajtóhoz megy)**

(Az Igazgató Henihez megy, most érti meg, hogy valami történt. Átöleli a lányt.)

Igazgató

(zavarodottan) Isten veled, Heni. Attól tartok, elkapattad ezt a fiút. Nyugtalanítana a céged sorsa, ha Márió nem szeretné annyira Patríciát.

Heni

(hisztérikus kacagással kitépi magát az Igazgató öleléséből) Patríciát?! Agyrém! Fannyt veszí feleségül! Fannyt! Fannyt!

(zokog)

Életrajzok

Heni Homen

Budapesten született, 1973-ban. Édesanyja magyar, édesapja egyiptomi, testvérei nincsenek. Szülei a külügyminisztériumban dolgoztak, de már nem sokkal lányuk születése után szétmentek. Iskoláit teljesen össze-vissza végezte, nagy részét Budapesten, de éveket járt Madridban, Tokióban és Nairobiban is. Igazából csak angolul beszél tökéletesen, azt is Londonban élő nagybátyjától tanulta. De azért számos nyelven képes megértetni magát. Egyetemre Cambridgbe járt, mert addigra szüleinek rengeteg pénze és még több lelkiismeret-furdalása lett. Apja még a lány egyetemista korában meghalt, és ő jelentős vagyont örökölt utána. Nagybátyját, apja öccsét imádja, valójában pályát is az ő mintájára választott. Rettenetesen tiszteli a nagyon szép, nála alig több mint tíz évvel idősebb arab férfit, és még a háta mögött is, otthon is csak „igazgató úrnak” szólítja. Végzés után azonnal nagyon jó állást kapott, négy évig volt egy nemzetközi vállalatnál értékesítési igazgató. Hihetetlen könnyedén, minden izzadság nélkül éri el sikereit, de annyira erős személyiség, és annyira egyediek a módszerei, hogy a cég vezetése rövid idő után azt tanácsolta: alapítson céget, és kívülről segítse a munkájukat. Ezt nagybátyja is támogatta, a céget ő indította el, sőt eleinte ügyfeleket is szerzett. Bár Heni ma már egy nagyon jól menő tanácsadó cég vezetője, legfőbb megrendelője még mindig a régi vállalkozás, és ügyfeleinek jó részét továbbra is nagybátyja ismerettsége alapján szerzi. A szakmában elismerik a tudását, bár kissé bolondnak tartják, mert nem veszi elég-gé komolyan sem magát, sem a céget.

Kifejezetten nőies alakú, nőiességét kihívó öltözködéssel is állandóan hangsúlyozó, utolsó igazán nagyon jó éveit élő nő. Haja rövid, arca erősen és meglehetősen vad színekkel, de egyáltalán nem ízléstelenül sminkelt. Minden ruhája mélyen dekoltált, feltűnő, és (ha a színésznő alakja ezt megengedi, akkor) folyamatosan rövid szoknyában és fekete vastag szálú harisnyában, vagy erősen az alakjára szabott nadrágban jár. Férfit nem bír el maga körül, csak alkalmi kapcsolatai vannak. Háztartást soha sem vezetett, a kollégiumból kiköltözve azonnal az irodaházban lévő panzióba költözött, és az irodaház szolgáltatásait (étterem, tisztító, takarítás) veszi igénybe. Minden keze ügyébe eső tárgyat babrálni kezd, legtöbbször a telefonját piszkálja. Képzettségénél és rendkívüli tehetségénél fogva tökéletesen ismeri az emberi viselkedés apró, alig észrevehető jelzéseit, szinte olvas az emberek gondolataiban. Ennek következtében cselekedeteivel általában nem arra reagál, amit embertársai mondanak, hanem arra, amit gondolnak. Ezek a reakciók igen sok esetben meghökkentők vagy akár sértőek is lehetnek. Mivel tökéletesen meg van győződve arról, hogy tudása révén bármilyen körülmények között meg tudja keresni a kenyerét, ezért gondolatait még a munkakörnyezetében sem csomagolja be udvarias formulákba, ami tovább növeli stílusa látszólagos durvaságát.

Márió Dorman

1980-ban született, Szolnokon. Anyja teljesen egyedül nevelte, mert Márió apja egy budapesti gépkocsivezető, aki ugyan rendszeresen meglátogatta őket, de nem élt velük. Az iskolában folyamatosan csúfolták „törvénytelen” származása és anyja „erkölcstelen” élete miatt. Anyja azonban nagyon szorgalmasan dolgozott, és egyálta-

lán nem élt erkölcsstelen életet. A fiú 16 éves kora óta folyamatosan Budapesten dolgozik, volt már szinte minden: tányér-leszedő, mosogató, kertész, bébicsősz, kutyasétáltató. Most éppen pizzafutár, már a saját motorjával. Sikerének alapja kiváló emberismerete. Rengeteg emberrel kerül kapcsolatba, és nagyon pontosan kell ismernie őket ahhoz, hogy megéljen. Semmilyen középfokú vagy magasabb iskolai végzettsége nincs, életrajza alapján sehova nem veszik fel.

Erős, egészséges, szabályos testű, igen tehetséges fiú. Első megjelenésekor zsírosnak tűnő, seszínű, csapzott hosszú haja, barna bőre és borostás képe taszító külsőt kölcsönöz neki, de amikor frissen borotváltan és haját lófarokba kötve jelenik meg, akkor kifejezetten jó kinézetűvé válik.

Patricia Plomberg

Pozsonyban született, igen gazdag magyar orvoscsaládban, 1964-ben. Szülei 68-ban kimentek Amerikába. Mindketten plasztikai sebészek, és igen jól kerestek, szinte már az első perctől kezdve. Patrícia a legjobb iskolákban végzett, és egyes útja volt a legnagyobb cégekhez. Ma már a világ egyik nemzetközi szolgáltató vállalatának értékesítési és marketing elnökhelyettese. Leginkább Amerikában, New Yorkban él, de saját lakása van Európában, Sophia Antipolisban, a francia tengerpart közelében is. A világ bármely tájáról egyforma hatékonysággal képes munkáját végezni, és csak a legközelebbi munkatársai tudják, hogy fizikailag hol is tartózkodik. Haját szorosan összefogva hordja, sminkje pasztell, de jól látható. Rendkívül szabályosan öltözik és összeszedetten viselkedik. Kosztümkabátját soha le nem veszi, fehéreneműje (aminek csipkéje mindig kilátszik a vakítóan fehér blúzából) méregdrága „body”, ami minden porcikáját tökéletes formában tartja. Karrierjét precizitásának köszönheti, mindig minden szabályt betart. Egyedül él, de állandó barátja van, akivel minden hétvégén találkoznak New Yorkban.

Igazgató

55 körüli, nagyvállalati elnök-vezérigazgató egy olyan, elég jelentős kereskedő-cégben, amelynek 30%-a a saját tulajdona. Kiválóan öltözött, visszafogottan mozgó, igen szakszerűen viselkedő, kissé régies úriember. Két feleségétől négy felnőtt gyereke van. Ma már teljesen egyedül él. Minden gyereke kiváló neveltetést kapott, és régies-régien önállóak. Heni az Igazgató testvére után örökölt a cégben 19%-ot. Az Igazgató Henit ettől függetlenül is igazán kedveli, mert ifjúkori önmagát látja benne. Mindent megtesz annak érdekében, hogy a lánynak sikerei legyenek, de látja, hogy maholnap már egyedül is nagyszerűen fog boldogulni. Szeretné megóvni őt attól is, hogy idős korára olyan magányossá váljon, mint ő, de azt is pontosan tudja, hogy erre semmi esélye.

Fordné

45 körüli nagyvállalati igazgatósági tag, Fanny anyja. Amíg férje élt, mindenben kiszolgálták, egyáltalán nem törődött az üzlettel. Bár számos cégnél szerepelt a férje strómanjaként különböző alibi pozíciókban, soha nem tájékoztatták a vállalkozások tényleges ügymenetéről. Ennek következtében a férje halála után meglehetősen tanácstalan. Teljesen támasz nélkül maradt, sem a rokonaira, sem régi barátaira nem számíthat igazán. Gondolkodás nélkül elhisz mindent, amit hall, és aláír minden papírt, amit elé raknak.

Panna

25 év körüli kifejezetten szép arcú, nem túl okos, diplomás nő. Heni egyik első tanítványaként, tavaly végzett. Már az egyetem alatt elismerte Henit főnökéül, azóta imádja, isteníti, és titkárnősködik mellette. Egy kedves, rendes fiúval él együtt, aki már évek óta könnyörög egy gyerekért, de ő hajthatatlan.

Fanny

20 év körüli, jó alakú, nem sovány, de fiús alkatú, nagyon formás lábú lány, egyetemista. Jellemző megjelenése a rövidre vágott, furcsa színűre festett frizura, farmer, egyszerű blúz, lapos sarkú cipő. Látszólag, de csak látszólag tökéletes slemil, látszólag mindenhol csak bajt okoz másnak is, magának is. Valójában sugárzik nagyon erős nőiessége, és az ügyetlenségét idézőjelbe tevő végtelen humora. Kevés gyakorlati érzéke van, de ez leginkább a megszerzett tudás hiányának köszönhető. Mivel korán kiderült művészeti érdeklődése és több irányú tehetsége, a családjá alig foglalkozott a reálműveltségének fejlesztésével. Mind a tudományok, mind a technológiák (technika) terén gyakorlatilag teljesen járatlan. Jól énekel, jól ír, és jól tud színpadon szerepelni. Legnagyobb problémája, hogy kénytelen az olvasmányai (és a filmek) alapján, vagyis leginkább a megérzései után tájékozódni, de a válogatottan magas színvonalú művek nem adnak számára segítséget az egészen egyszerű napi problémák megoldásához. Bár már egyáltalán nem volt gyerek, amikor apja meghalt, semmit sem tud az üzletről. Ugyanakkor nagyon jól látja a körülette élő emberek viselkedésének szabályait, jól látja, kit mi mozgat, tehát sokkal, de sokkal többet tud a gyakorlati életről, mint amennyire elsőre látszik róla.

Biztonsági őr

35 év körüli férfi. Kiválóan játssza a dörzsölt vagány szerepét, amit kitalált magának.

Sukoró, 2004

Ők tudják!

Mennyire liba a Liba?

*Rossa László, Jilling Jácint, Novák Ferenc:
Lúdas Matyi (Honvéd Együttes)*

Lapunkban új rovat indul, melyben elsősorban a magyarországi színházak egy-egy bemutatójára, aktuális előadására, esetleg valamely más audiovizuális médium általunk igen szubjektíven fontosnak tartott eseményére szeretnénk felhívni figyelmüket. Elsőként azonban, hogy a kivétel erősítse a szabályt, egy olyan előadásról szólnánk, amely már régóta műsoron van, és talán nem is a felnőtteknek, hanem gyermekeknek lett szánpva. Egy Lúdas Matyi táncjátékáról lesz szó.

És itt rögtön álljunk is meg egy pillanatra! Mire emlékszünk még a Lúdas Matyiból? Azt mindenki jól tudja, hogy Döbrögi uraság megverette Matyit, elszedte libáit, és ezért ő háromszor adta vissza ezt a verést. De miért történt mindez? Hogyan lett Matyi erre képes? Tudunk-e mi erről bármit is? Emlékszünk-e még erre?

A tánc

Tizenhárom év. Az internetes információk szerint a bemutató éve: 1992. Aligha akad bárki is, a szakmabelieken kívül, aki erre a bemutatóra még emlékszik. De bizonyosan így lehet, hiszen az interneten lévő fényképek táncosaként még egy másik Matyit és másik Libát láthatunk Vajon miért nézhető meg mégis ez az előadás 13 évvel a bemutató után?

A táncosok mozgását a nem-szakember nehezen tudja szakszerűen értékelni. De az eltelt sok-sok év után is a jól láthatóan kemény, pontos lépések jó iskolát, komoly fegyelemzettséget, nagy hivatástudatot mutatnak. A vásári forgatagot pedig mintha csak a gyönyörű népi motívumok és a messziről valóban jókedvűnek látszó táncosok kedvéért találta volna ki Fazekas Mihály.

És itt, a táncban jelenik meg az első hangsúly, az első nagy tanulság: Matyi tanul, bejárja a világot, és ez teszi őt képessé Döbrögi legyőzésére. Matyi méghozzá nyelveket tanul! „... s néhány nyelvembe eléggé Jártas lett” írja Fazekas, csaknem kettőszáz évvel ezelőtt. Gondoljuk csak végig: Fazekas Mihály 1816-ban azzal teszi hihetővé a jobbagyfiú győzedelmét, hogy a legény nyelveket tanul és világot lát. El lehet ezt táncolni? El lehet. El lehet ezt pompásan táncolni? El lehet. A Honvéd Együttesnek ez is sikerült. Van ennek tanulsága korunk polgárai számára? Talán akad.

A zene

A hangerő, a hangminőség megfelel a korszellemnek, megfelel annak, amit a legigényesebb, legelkényeztetettebb közönség, a gyerekek elvárnak. A hangtechnika megfelel a korszellemnek: élő énekhang, tökéletes hangosítással, kiváló minőségű zenekari hangzás lemezről. De amit hallunk, az ilyenformán ritkán és kevés helyen hallható: a Hegedős együttes autentikus népzenei alapuló „mesemusical” zenéje. Az egész elő-

adás alatt nincs gyerek, aki ásitana. Az egész előadás alatt nincs felnőtt, aki ásitana. Adhat ennél többet egy színházi előadás?

A feldolgozás

Szinte hihetetlen, de az unalomig ismertnek gondolt történet képes meglepetéseket tartogatni még a felnőttek számára is. Jól látunk? Minden baj okozója a telhetetlen feleség? Jól látunk? A Liba kikezd Döbrögivel?

Hát igen. Ezen a színpadon Döbrögi magától el sem ment volna a vásárra! A harmadik megveretésbe pedig különösen csak azért futott bele, mert kényes-fényes neje óhajtása volt, hogy ama egy év elteltével ismét elmenjenek dézsmát szedni. Talán túlzottan elfogultan, túlzott férfiúi nemi előítélettel szemléljük az eseményeket? Az is lehet, hogy éppen ellenkezőleg: Döbrögi szépséges asszonyában az a csodálatos és megszívlelendő, hogy hű társ módjára aktív tevékenységre inspirálja férjurát. Mert Döbrögi úr mai figura, ő napjaink tökéletes férfiideálja, aki már az első kudarc után csak fekszik otthon, nyafog, és ha felesége engedné, ki sem dugná orrát a házból. Még jó, hogy nincs televíziója!

Azután pedig itt van a Liba is, minden libaság esszenciája. Liba-kisasszony már a darab elején minden gyönyörű liba-báját és feledhetetlen libamozdulatait bevetve közli, hogy „*De szeretnék páva lenni...*”. Láttunk-e már valahol ilyen madárkát? Aki amint bekerül Döbrögi házába, kikezd a fogdmegekkel és elkezd kiűzni Döbröginét a pozíciójából. Ekkor persze már igazán észrevesszük, hogy Döbröginé önagysága létezik, és valójában az ő kapzsisága okozza Döbrögi úr minden keservét.

Fura, de fontos figura még Matyi barátja, a képmutogató is. Ő, Fazekas Sihederével elmentben, már az első vásári forgatagban megjelenik, és szépen megjövendőli Döbrögi uram egész csúfságát. Ettől aztán ő is megkapja rögtön veretését és szó szerint sir-nevet alapon együtt jár Matyival. Szép és hatásos bemutatása, hogy mennyivel könnyebb elviselni a gyötrődéseket, ha nem egyedül kell állnunk azokat.

Invitáló

Nem biztos, hogy Fazekas Mihály harminckét évvel a 48-as forradalom előtt éppen ezeket a figurákat rajzolta meg. De ezeknek a mai színpadon látott figuráknak minden mozdulata hiteles, és a hiteles néptánclemek úgy épülnek be mozgásukba, hogy a néző számára az természetes. Ezért élvezik a gyerekek ennek a darabnak minden percét, és ezért látunk kifelé a színházból kipirult gyerekarcokat, és ami manapság szinte hihetetlen: mosolygó felnőtteket. Egy csapat jókedvű, mosolygó felnőtt, 2005-ben, Budapesten! Talán még azt is elhiszik, amit Fazekas írt: „*...s az Igazság / Fennyen hordja fejét, mert van bizodalma Hazánknek / Bölts Fejedelmeiben.*”

A Honvéd Együttes és Novák Ferenc titkát egy darabjából nem lehet megfejtetni. De talán kitalálhatjuk, hogy miért élvezetes ez a táncjáték még ennyi évvel a bemutató után is. Ha eljut a produkció a városukba, vagy elmennek a budai várba egy napra, ezt a darabot véletlenül se hagyják ki!

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2006. évi 1. számában

Szép magyar szavak

Vörösmarty Mihály:

Csongor és Tünde (Vörösmarty Színház, Székesfehérvár)

Hubai Miklós - Vas István - Ránki György

Egy szerelem három éjszakája (Szigligeti Színház, Szolnok)

Furcsa helyzetbe került az Ajánló. Fejében egymás mellé keveredett két magyar mű, melyek mondatainak dallamát még az is bizonyosan örömmel hallgatja, aki nem érti e nyelvet. Ráadásul a „szikrázó verssorok” sokszor kellemetlen, de fontos és megválaszolandó kérdéseket is keltenek a nézőben. Az Ajánló ezeket a kérdéseket készül most feltenni.

Vörösmarty Mihály Csongor és Tündéjét szinte minden évben bemutatják Magyarországon. Az elmúlt tíz év alatt éppen tíz jelentősebb bemutatója volt. Miért idegenkedünk mégis ettől a darabtól? Mert kötelező olvasmány? Aligha. Inkább talán azért, mert Vörösmartynál a valóság minden ponton keveredik a mesével, erősen filozofikus cselekménye eredeti formájában színpadon ma nemigen áll meg. Hozzányúlni pedig nagy bátorság és nagy önbizalom szükséges. Ám ha sikerül megformálni, az eredmény lenyűgöző. Ha sikerül betűhelyesen, öncélú modernizáció nélkül elmondadni a szöveget, akkor szépségesen szép mondatokat hallhatunk.

A százharminc évvel később készült és sokszor első magyar musicalként emlegetett zenei játékot, az Egy szerelem három éjszakáját, ezzel ellentétben, nem sokszor láthatjuk. Pedig hány parádés szerepe van! Hány kőbe vésendő mondat röppen el benne a színpadról! Vagy tán éppen ezért látjuk ritkán? Talán bizony még mindig fáj szembenézni régi önmagunkkal, még mindig nem tudjuk elfogadni: ez is Magyarországon történt? Talán bizony még mindig fáj hallani azt a felvonásvéget, ami még a legfásultabb nézőt is felrázza: „*Várd ki ezt az éjszakát, nemsokára itt a hajnal.*”. Hányadik hajnalunkra is várunk? Várunk-e még hajnalt egyáltalán?

„Csalatatlan tiszta csók”

Vajon véletlen-e, hogy mindkét darabban szerepel egy-egy, a mai fülnek furcsán alakított szó: „illetetlen”, „csalatatlan”? Vajon véletlen-e, hogy mindkét darab alapvetően arra kíváncsi, hogy létezik-e, létezhet-e tiszta szerelem? Létezhet-e oly tiszta szerelem, mely esetében egy éjszaka után, mikor is a tündérlánynak „*Dús aranyló hajazatja / A szép ifjat elborítja*”, nos, szóval ezután is az ajak illetetlen marad? Avagy a másik darab kérdését feltevé, létezhet-e ma oly tiszta szerelem, ahol bizonyosan csalatatlan marad a tiszta csók?

Könnyű rávágni a gyors igent vagy nemet. De ha elgondolkodunk, már nehezebb őszinte választ adni.

„Barbár kornak vagy a gyermeke...”

E két darabban el kell fogadnunk, hogy Júlia és Bálint szerelme tragikus véget ér, és ma már azt sem tudjuk meg bizonyosan, vajon Tünde és Csongor szerelme beteljesül-

e. Mert Székesfehérváron az előadás végén nem látjuk meg, hogy Csongor elindul-e Tünde felé, mikor a lány végső egymásratalálásuk után csendesen elsétál mellőle, s csak annyit szól: „Jer”. Talán Böske (Ilma) és Balga boldogsága az egyetlen igazi boldogság? Fergeteges lagzijukkal indul a történet és számukra egy tál levesnél véget is ér, ők az irigylendő egyetértésben elfogyasztott étkezés után már nem szólnak többet.

„Hiába itt a tiszta szó...”

Az Egy szerelem három éjszakájában a humanizmusról dalban folytatott vita minden egyes alkalommal megborzongtatja az embert. Szolnokon is. Ha csak ezt az egyetlen számot hallottuk volna az este, ha csak ennyi lett volna, ami megszólal, akkor is érdemes lett volna eljönni. „Csak a szűrni, vágni, ütni...”? Valóban?

Két magyar színmű, két nagyon eltérő darab, két nagyon eltérő előadás. Vörösmarty művét alaposan felforgatták, a felfoghatóság kedvéért röptültek a verssorok hátulról előre, és gyönyörű dalok tömege segíti megérteni a mű hangulatát. Szolnokon egy nagyon szigorúan szövegű előadást kapunk. Az új székesfehérvári színház színpada mindent megenged, amit egy rendező fantáziája megalkotni képes. Van tűz, van víz, van kiváló hangosítás: ezen a színpadon mindent lehet. Szolnokon egyetlen zongora kíséri a dalokat, és a szereplők természetes hangja kell, hogy betöltse a szobaszínházat.

És mégis annyi minden közös ezekben az előadásokban! A Csongor és Tünde a hihetetlen mértékű átalakulás ellenére megmaradt Vörösmarty gyönyörű látomásának, az Egy szerelem három éjszakája továbbra is félelmetesen érzékelteti az érthetetlen és megmagyarázhatatlan halál tragikumát. A gondolatok hasonlósága és a játék természetessége mellett ez a két előadás azt is bizonyítja, hogy a legnehezebb darabokat, a legnehezebb gondolatokat nagyon is érdemes színpadra vinni. Mert eljönnek a fiatalok, eljönnek a középkorúak, és eljönnek az idősek. És csend van, és csodálkozás. Nem iskolai műsort látunk.

Miért nézzük meg oly ritkán ezeket a gyönyörű darabokat? Talán mert nem merünk hinni a tündérmesékben? Talán mert nem merünk hinni az igaz szerelemben? Menjünk el mégis a színházba, és utána jussanak eszünkbe Vörösmarty azon szavai, melyek ma bármely divatos menedzser-ifjúnak is kedvencei lehetnének: „... élj, s mozogj, hogy életet ne únj.”

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2006. évi 2. számában

„Legalább egyetlen!”

Bertold Brecht: A szecsuaní jólélek
(Jászai Mari Színház, Tatabánya)

Lehet-e érdekes az a darab, amelynek elején a következő szöveg áll:

„A történetben szereplő Szecsuan tartomány, amely mindazon helyeket képviseli, ahol embert ember kizsákmányol, ma már nem tartozik az ilyen helyek közé.”

Azért ez a mondat ma már nem hangzik el... De vajon mit szólna Brecht, ha körülnézhetne a mai Szecsuanban (www.sc.gov.cn)? És vajon mit szólna Brecht, akinek az NDK kormánya saját színházat építtetett Berlinben, ha körülnézhetne a berlini fal helyén épült valóban hibátlan iroda-komplexumban (www.sonycenter.de)? A Berliner Ensemble még áll, de körötte (néha talán benne is) fiatal és energikus Sui Ta urak százai nyüzsögnek.

Brecht vélhetően ma is csak gunyorosan mosolyogna. Lehet, hogy kicsit szomorúan, kesernyésen. Esetleg gyorsan összerakna egy újabb Koldusoperát dinamikus világunkról, de biztosan tudná, hogy a ma éppen Tatabányán játszott művével olyan darabot alkotott, amelynél kevés időszerűbbet találhat egy mai színház.

„... minden rendbe jöhet még, ha egyetlen ember is akad, aki elviseli ezt a világot – legalább egyetlen!”

„Hogy legyek jó, amikor olyan nagy a drágaság?”

„Az idők iszonyúak. Ez a város a pokol, de mi a sima falra is felkapaszkodunk a tíz körmünkkel. És akkor rásújt valamelyikünkre a balsors: szerelmes lesz. Ennyi elég. El van veszve. A legkisebb gyengeség és vége van. [...] A szerelem képtelenség. A szerelem megfizethetetlen! De mondja, lehet úgy élni, hogy örökké résen álljon az ember? Micsoda világ ez?”

Micsoda világ ez? Akad-e egyetlen ember is, aki nem használ ki, ha jó vagy? Szabad-e ma még jónak lenni valakivel? Még az istenek is furcsa választ adnak:

„Attól félek, minden erkölcsi szabályunkat el kell vetnünk. Az embereknek épp elég vesződség, hogy mentsek a pusztá életüket. A jó szándék a szakadék szélére sodorja őket, a jótét meg bele is taszítja.”

Akad-e bárki is, aki őszintén, érdek nélkül szeretni fogja Sen-Tét, a jólelket? Vagy csak a nagyon szigorú és nagyon magányos Sui-Ta marad életben, akihez még szólni is alig mernek az emberek? Ezekre a kérdésekre ma sincs válasz. Egyedül Sin asszony tesz egy kitérő, semmi biztosat nem ígérő, de nagyon szépen hangzó kijelentést, az a Sin asszony, aki persze maga is kihasználta Sen Tét, amíg az hagyta magát:

„Emberi segítség híján senki sem lehet meg.”

„Azzal megyek, akit szeretek / Nem számolgotam, mi az ára.”

Ki ne kételkedett már döntései előtt, döntései közben? És ki ne kételkedett volna szerelmében? Ki ne tépkedte volna a valós vagy virtuális virág szirmai: „szeret, nem szeret, színből, igazán.” A tatabányai színházban csak akkor tartanak egy kis szünetet, amikor Sen Te már nem tépelődik tovább, dönt, és lép. De döntése abban a világban nem lehet végleges. A hideg, szerelmet kizáró józan észnek sokadszorra is át kell vennie a parancsnokságot.

Valamilyen mértékű kettősség mindegyikünkben megvan. Talán ez a túlélés biztosítéka? Amikor Sen Te jósága és szerelme már létét veszélyezteti, jósága és szerelme visszavonul kis kamrájába, eltűnik, láthatatlanná válik.

„Régi parancsotok, / Hogy jó legyek és mégis éljek, / Kettőbe hasított, mint a villám!”

Ki jó ember? Sen Te a jó ember, aki a 200 ezüstdollárt első kérésre adja át a Repülőnek, csak azért, mert nem tud ellenállni szerelmének? A Repülő persze két éjszaka alatt eldorbézolja a meg nem szolgált pénzt, és Sen-Te tőle akár mehetne is vissza utcalányoknak.

Vagy Sui Ta a jó ember, aki kemény munkára fogja Repülőt, „menedzsert” farag belőle, megtanítja pénzt csinálni, miközben saját vállalkozása is szépen gyarapodik? Brecht hithű kommunista létére sem tud ezekre a kérdésekre válaszolni. Az Ajánló pedig attól tart, hogy mi sem tudunk, hetven évvel később.

„Egy holnapi felnőtt a máért könyörög!”

Van-e ennél meghatóbb mondat? (Azt, hogy Nemes Nagy Ágnes fordítása tett csodát, vagy ez már Brechtnél eredetiben is ennyire megrázóan szép, nehéz megítélni.). Sen Te gondolkodását, sok mai nőtársáéhoz hasonlóan, gyermeke fogantatása változtatja meg gyökeresen. A darab végén már nem vívódik többet, csak még egyszer utoljára, segítségért üvölt. De segítség nincs, nem jön sehonnan, már az istenektől sem kap többé segítséget. Mert az istenek is, kik kezdetben még bambán és büszkén, heten járták világunkat, megfogyatkoztak. Az utolsó isten négykézláb tűnik el a porban.

Kifelé menet, a nagyon csendes nézők között ballagva, ismét csak Sen Te, az egyetlen jó ember szájából oly furcsán hangzó mondatok jutnak az ember eszébe:

*...Tudományom téged szolgál, fiam,
Hozzád leszek jó – s tigris és vadállat
Mindenki másnak, hogyha muszáj.
Pedig muszáj.*

Pedig muszáj?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2006. évi 3. számában

Nyár van.

Chaplin gyűjtemény
Warner Home Video (Magyarország)

Meleg van. Nagyon meleg. Mit tegyen az ember a délutáni forróságban, ha zavarja a pancsoló fiatalok hangzavara és már egy icike-picike kultúrára is vágyik? Megmondjuk: vegyen két nagy üveg ásványvizet, egy halom friss citromot, meg sok-sok jeget. Ejtse útba az első jobb videotékát, és vegyen ki pár Chaplin filmet. Otthon készítse el a jeges limonádét, árnyékolja be a nagszobát, ölelje át párját a kanapén, és indítsa el a DVD lejátszót.

Igen, Chaplin filmet kölcsönözzön! Chaplint, aki a múlt század előtti században született, legismertebb filmjeit nagyon-nagyon régen, hetven-nyolcvan éve, Amerikában, még fekete-fehérben készítette, de soha nem lett amerikai állampolgár. Nem engedték meg neki. Tudtuk ezt róla?

Igen, Chaplin filmet kölcsönözzön! Mert Chaplin mindent tudott a filmről, az ő filmjei ma is élnek. Nála minden mozdulatnak oka van, minden jelenet nyílegyenesen visz a vég-ső kérdés felé. De mi Chaplin kérdése? És ad-e választ, és ha igen, milyen választ ad a saját kérdésére?

A Chaplin filmek modellje egyszerű: filmjei a (politikailag korrekt terminológiával szólva) „nem túl daliás” és „nem igazán gazdag” férfi, a Csavargó és egy igazán üde, igazán fiatal, a filmek elején ugyancsak igazán nagyon szegény Lány történetét mesélik el. A Csavargó segít a fiatal nőnek, aki e segítség révén sikeres lesz. De hogyan fejeződnek be a történetek? Lesz-e a Csavargónak valami jutalma? Lesz-e vajon happy end?

Előre megmondjuk: soha nem lesz. Chaplin filmjein ma is, sokadszor megnézve is, nagyon jókat lehet nevetni, miközben a történetek szomorúak. A filmek végén a Csavargó és az ifjú hölgy, kibe a szegény, gyámoltalan férfi mindig őszintén beléseret, soha nem lesznek egymáséi. Az ifjú hölgy bizony mindig a daliás szép ifjút, álmai hercegét fogja megszeretni. Eközben a Csavargó minden esetben ártatlanul bűnhődik más helyett: őt kergetik meg zsebtolvajnak nézve, s néha még börtönbe is kerül olyan bűnért, amit el sem követett. Mindenki rajta nevet, és a lány, akit megszeretett, az ő segítségével megy férjhez: máshoz. Ha férjhez megy.

Nagyvárosi fények (1931)

Ez talán Chaplin legjobban „összerakott”, legmegkapóbb filmje. A Nagyvárosi fények semmi másról nem szól, mint a valóság elfogadásáról. A „hivatalos” szakmai vélemény szerint a film azt sugallja, hogy a „szerelem vak”, de az Ajánló szerint csak egyetlen kérdést feszeget: jó-e látni a valóságot?

Miért ismerünk végig magunkra? Sem a Csavargó, sem a vak lány alakja nem hasonlíthat miránk. A filmen mégis folyamatosan azokkal az alakokkal találkozhatunk, akiket nap

mint nap látunk magunk körül. Már rögtön a film indításakor megdöbben a képmutató polgármester, az álszent úrnő, akiről csak a ruházatuk alapján mondjuk meg, hogy a harmincas években élnek. Mozgásuk, viselkedésük, hanghordozásuk tökéletesen „korszerű”. Sajnos... De a Csavargó első megjelenése is azonnal kettős tanmese: addig nézegeti „feltűnés nélkül” a meztelen nő szobrot, míg csaknem belezuhan egy hatalmas gödörbe, és kis híján elsétál a gyönyörű, élő, hús-vér lány mellett.

És kezdődik a félreértések sorozata: a vak lány egy autó ajtájának hangja alapján milliomosnak gondolja a Csavargót, a gazdag ember, aki jó dolgában öngyilkos akar lenni, hol felismeri, hol nem a Csavargóban élete megmentőjét, de biztosan soha semmit sem tud a vak lány vagy a szegény Csavargó gondjairól. De a Csavargó értelmetlen álmodozása is folyamatosan megkapja megérdemelt jutalmát, hol egy vödör hideg víz, hol egy fejére ejtett virágcserep formájában.

A más filmekben elviselhetetlenül primitív helyzetek Chaplin esetében félelmetesen élet-szerű, „kemény” üzenetek. A gazdag embernél a nők az asztalon táncolnak, miközben a szegény vak lány nyomorog. Sematikus? Az lenne, ha... Mert mit tesz a szegény lányból lett feltűnően elegáns boltos-kisasszony, amikor a még saját magához képest is nagyon „szakadt” Csavargóban ismeri fel azt a férfit, aki életét megváltoztatta, akit oly hosszú időn át, mint imádottat várt? Vajon lesz-e bátorsága elfogadni a börtönből éppen kiszabadult (de a más bűne miatt bekerült) nyomorultat? „Igen, látok”. De milyen hangsúllyal lehet ezt mondani? Ebben a hangos némafilmben ezt még a nézőnek kell kitalálni!

Rivaldafény (1952)

Húsz év eltelt, ez már igazi hangosfilm és a csetlő-botló főszereplő már nem a Csavargó. Itt az öreg bohóc a főhős, aki jóságával és önzetlenségével meghódítja a nagyon tehetséges fiatal balerínát, majd átengedi a fiatal zeneszerzőnek. Ennyi. A film közepéig még gondolhatunk arra, hogy ez ismét semmi több mint még egy nagyon egyszerű Cyrano történet. Ahogy el is hangzik a filmben: „Cyrano de Bergerac, az orra nélkül.” De itt sokkal többről van szó.

Az öngyilkos (és egy férfi által az életnek visszaadott) fiatal nő alakja a mai divatos írónak is kiemelten hálás témája. De a mai írók mennyivel kevesebbet tudnak az okokról! Vagy mennyivel kevesebbet mernek megírni, miközben „nagy merészen” egészen intim részleteket is papírra vetnek! „Nem akarok felnőtt lenni!” Hányszor gondolunk erre! Hányszor szeretnénk kimondani, de nem merjük! Chaplin táncosnője kimondja.

„Eljátszom a bohócot”: Igen, legtöbbször mi is bohócot csinálunk magunkból a megélhetésért vagy valaki kedvéért, akit fontosnak tartunk. És a művész csak addig él, amíg dolgozhat. Vagy még addig sem: az ember, a művész életében mindig akad valami, amit már nem tud megvalósítani.

„Elolthatod a lámpákat”: Az öreg bohóc egyedül marad. A magány végleges. És a film vége is erről szól: az öreg bohóc meghal. Mint a film legelején olvashattuk. „... távozik az idős, jön a fiatal.”. Ilyen egyszerű. Chaplin gondolatai ilyen egyszerűek?

Beesteledett

Mire a filmeket végignéztük, lehűlt az idő. Legfőbb ideje felébreszteni ölünkben szendergő párunkat, felvenni kötött-kabátunkat, és egy hatalmasat sétálni a fénylő csillagok alatt. Közben elgondolkodni azon, hogy Chaplin filmjeiben miért is nincs soha igazi happy end. Vajon a mi életünkben van?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2006. évi 4. számában

„Judít szeress, sohse kérdezz.”

Bartók Béla – Balázs Béla:

*A Kékszakállú herceg vára. (Budapest Bábszínház,
Magyar Állami Operaház, Szegedi Nemzeti Színház)*

Szabad-e írni operáról anélkül, hogy a zenéről íránk? Szabad-e írni operáról anélkül, hogy az énekesekről íránk? Talán szabad. Talán szabad akkor, ha ez az opera olyan tökéletesen rajzolja meg a férfi-nő kapcsolat örök problémáit, mint Bartók operája. Talán szabad akkor, ha az egyik legszebb magyar zeneműtől annyira idegenkedünk, mint ahogyan azt mi tesszük. Bartók operája félelmetesen szép, és akárki akármit is mond, nem „nehéz”. Csak érdemes előtte elolvasni Balázs Béla meseszövegét (www.mek.hu). Szánjunk rá pár percet, nagyon izgalmas!

„Hol a színpad: kint-e vagy bent”

Ebben az operában csak két szerep van: a herceg, aki férfi, és Judit, aki nő. A herceg, aki tökéletesen férfi, és Judit, aki tökéletesen nő. Senki több. Mert a világon csak az igazán fontos, ami egyetlen férfi és egyetlen nő között, kettesben történik.

„Judít, jössz-e még utánam?”

Vajon van-e asszony, aki hajlandó mindent feláldozni egyetlen férfi szerelméért? Van bizony, rengeteg. Bármely nő, ha igazán szerelmes lesz, elmondta, elmondja, elmondhatja ezeket a szavakat:

*„Elhagytam az apám, anyám,
elhagytam szép testvérbátyám,
elhagytam a vőlegényem,
hogy váradba eljöhessek”*

Kicsit szabadon, nem a vers sorrendjében kiemelve a sorokat, meg is kapjuk erre a herceg választát, az egyetlen helyes férfi-választ:

„Most már Judit mind a tied.”

Mert a férfi valóban mindig egyetlen nőre bizza mindenét. Egy igazi férfi valóban mindig egyetlen nőért mozgatja minden erejét. De miért? Mit ad és mit vár el a férfi, mit ad és mit vár el a nő? Tudjuk-e, mi a vonzalom, mi a kapcsolat egy férfi és egy nő között, tudjuk-e, mi a szerelem? Tudjuk-e ezt ma, amikor mindent adok-kapok üzleti alapon mérünk, mit ad, mit kap egy férfi és egy nő egy kapcsolatban? Tudjuk-e mit kér Judit cserébe szerelméért? Tudjuk-e mit kér a herceg cserébe a szerelméért? Vajon valóban mindenről lemond Judit? Vajon van-e asszony, aki hajlandó eleget tenni szerelme kívánságának?

„Judít, szeress, sohse kérdezz.

...

csókolj, csókolj, sohse kérdezz.”

Szabad ezt követelni egy nőtől? Szabad ezt elvárni egy nőtől? Szabad ezt remélni egy nőtől? Az Ajánló nem tud válaszolni. Válasz helyett vegyünk ide még egy magyar példát: Jókai Aranyemberét. Senki szigetét, amelyről csak annyit érdemes tudni, hogy „*Volt egyszer egy ember, aki odahagyta a világot, amelyben bámulták, és csinált magának egy másik világot, ahol szeretik.*” Nos, talán ez a szeretet az, amit adni és kapni érdemes. Amiért (talán) érdemes (lenne) nem kérdezni.

„Szép és nagy a te országod.”

A középiskolában legtöbbször bemagoltatták Madách hatalmas művének gyönyörűen skandalizáló sorát: „*S az ember célja e küzdelem maga.*” Bartók és Balázs Béla hercege ennél rövidebben, többször mond:

„Lásd ez az én birodalmam,”

Itt lép be (szó szerint) leghangsúlyosabban Bartók félelmetes zsenije. Mert igaz, hogy már a szöveg is képes gyönyörűen ábrázolni egy férfi és egy nő kapcsolatát, de ezen a ponton a zene ezerszeresen élesebbé teszi a helyzetet. A herceg mondata előtt-alatt zeng a színház.

Ezt a mondatot megzengetni, ez Bartók férfiúi nagysága. Ez az a mondat, amiért minden férfi dolgozik. Hogy egyszer, legalább egyszer, ezt a mondatot elmondhassa, hogy szülessen valaki, aki őtöle ezt a mondatot várja. Manapság ez nagyon férfiközpontúan hangzik. Valóban, az Ajánló is bocsánatot kér mindenkitől, akit megsért, akit akár csak egy kicsit is megbánt ennek a mondatnak a hangsúlyozásával. De nem ezt a mondatot „énekl” bármely him, legyen az hal, madár vagy róka, kicsi vagy nagy, amikor büszkén a fészkébe invitálja leendő párját? Nem az a pávaság, a szarvasbikaság lényege, hogy egy felfuvalkodott him ezt a mondatot egyszer elénekelhesse valakinek?

De Bartók Juditot, a nőt is nagyon érti. Menjünk el, hallgassuk meg, ahogyan a válaszmondat Judit szájából elhangzik:

„Szép és nagy a te országod.”

Hallgassuk meg, ha másképpen nem, egy hanglemeztől. Érdemes.

„Vigyázz, vigyázz miránk, Judit!”

Van a műnek egy izgalmas, kicsit kétséges, vitára, férfi-nő veszekedésre ingerlő része. Az opera vége felé, a herceg várának hatodik, utolsó előtti terme, a hatodik ajtó. Judit ennyit mond arról, mit is lát mögötte:

„Csendes fehér tavat látok,”

A herceg pedig elmagyarázza:

„Könnyek, Judit, könnyek, könnyek”

De vajon csak asszonyok könnyei ezek? Bizonyosan? Nem lehet, hogy a herceg könnyei is köztük vannak? Nem lehet, hogy a herceg könnyei (is) hullnak, mert egyetlen asszony sem fogadta el őt úgy, ahogyan ő szerette volna? Nem lehet, hogy a herceg könnyei (is) hullnak, mert hiába mind a vér, a kincs, a birodalom, a nyugalma nem találja?

Az opera végén pedig felhangzanak azok a mondatok, amelyeket bármely férfi elmondhat asszonyáról, asszonyairól, amikor visszatekint az életére:

*„Mindig voltak, mindig élnek.
Sok kincsemet ők gyűjtöttek,
Virágaim ők öntözték,
birodalmam növesztették,
övék minden, minden, minden.”*

Bizonyos, hogy valóban olyan rettenetesen férfiközpontú mű ez?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2006. évi 5. számában

Merjünk nevetni ... a látszaton

*Heltai Jenő: Naftalin
(Játékszín)*

Színházhoz nagyon értő tudós barátunk mondta: a színpadon csak két dolgot szabad ábrázolni: szerelmet és verekedést. Mi ezt most tovább szűkítjük: csak szerelmet, hiszen verekedni másért, mint szerelemért, bolondság. Heltai pedig a szerelemnek volt igazi tudósa. A szerelemnek és a szerelem elmúlásának. A kitörésekor mindent elsöpítő szerelemnek, és az elmúlásakor oly nevetséges szerelmi csalásoknak.

Miért csak a picike színpadok mernek bohózatokat előszedni a könyvespolcok hátsó sorából? Mert egy vígjátékot jól színpadra vinni hatalmas munka? Minden szintelen színészinterjúban elhangzik, hogy vígjátékot jól összerakni sokkal nehezebb, mint egy drámát. És valóban, a tragédiában, ahol a szerelem soha nem lehet beteljesült, a néző, miután megtapsolta a feltámadt és saját nagyszerűségüktől meghatódott holtakat, katarzissal a lelkében elballag vacsorálni. Esetleg elgondolkodik egy-egy mondaton. De egy vígjátékban a jókedvet, ami manapság már egyre kevesebb, folyamatosan fenn kell tartani. Ott minden mondatnak „ülni kell”, hogy a széksorok között minden másodpercben magunkra ismerhessünk.

És merjünk nevetni.

„... a férj az az ember, aki mindig rosszkor jön.”

Kik Heltai szereplői? Egy asszony, ki éppen úgy csalja hitese urát, mint mamája, egy férj, ki éppen úgy csalja feleségét, mint apósa, és persze mindazok, akikkel ez a jómódú család tagjai csalják egymást.

Érdekesek ezek a figurák? Nem különösebben.
Vagy talán mégis. De mitől lennének azok?

Kik Heltai szereplői? Pesti kispolgárok. Nagyon kis polgárok. Nem szegény emberek, de nem is gazdagok. Nem buták, de nem is tudósok. Nem tehetségtelenek, de nem is művészek. Semmiben nem tűnnek ki társaik közül, mert semmiben nem akarnak, semmiben nem mernek kitűnni. Legfőbb céljuk, hogy olyanok legyenek, mint a többi. Léteznek ma még ilyenek? Léteznek ma még emberek, akiknek ugyan nem kell naponta attól rettegniük, hogy lesz-e holnap mit enniük, lesz-e holnap hol aludniuk, akik minden nyáron el tudnak utazni a tengerhez, télen sielni, talán még szép, panorámás balatoni villácskájuk is van, de soha nem lehetnek megelégedve helyzetükkal, hiszen a szomszéd lakása, autója, TV-je pár centivel nagyobb. Bizony, hogy léteznek!

„Ön megbecstelenítette a családi szekrényt.”

Érdekes, ami színpadon történik? Nem különösebben.
Vagy talán mégis. De mitől lenne az?

Miért futkorásznak ezek az emberek ott fenn a színpadon? Hajtja őket valami, van életüknek bármiféle mozgatóereje, látható-e itt bármiféle cél, bármiféle gondolat? Hiszen „mindenük megvan”! Van mit enniük, van hol aludjanak, van férjük, feleségük, szeretőjük, sőt még pénzük, foglalkozásuk is van. Akkor mi a cél? Akarnak-e bármit is elérni az életben?

Igen, egyetlen egyet: a látszat megőrzését. A jóság látszatának, a tisztesség látszatának, a hűség látszatának, a fontosság látszatának a megőrzését. Mert hőseink nem okosak, de okosnak látszanak, nem gazdagok, de gazdagnak látszanak. De boldognak, minden igyekeztük ellenére nem látszanak.

Mi lehet a céljuk ezeknek az embereknek? A lebukás elkerülése. Egy nap, egy perc megúszása, amikor nem derül ki a csalás, a félrelépés, a hazugság. Még egy végtelen hosszú, unalmas nap megúszása, amikor nem derül ki, hogy a házasság csak látszat, a pozíció csak látszat. Minden csak látszat. A házasságban nincs öröm, a pozícióhoz nincs pénz.

És ma? Vajon ma nem mutatunk-e többet, mint ami anyagi és szellemi erőnkből telik? Nem vállalunk-e ma is erőnkön felül pozíciót, nem megyünk-e ma is erőnkön felül nyaralni, sielni, búvárkodni? Léteznek-e ma még délutáni kedvesek? Nem is kell válaszolni. Csak ma a délutáni színésznők szerepét más lányok játsszák. A bőkezű gavallérok viszont ugyanolyan öregek és ugyanolyan unalmasak.

„Aki sötétben fél tőlünk, azt úgysem érdemes itt tartani.”

De Heltai nem lenne Heltai, ha nem mutatna ellenpontot. És ez az ellenpont nála mindig ugyanaz. Csak a két „könnyűvérű” leány meri felvállalni, hogy az, ami: mindent odaadó szerető. Éppen azok fűtyülnek a látszatra, akiknek a polgári felfogás szerint a legjobban kellene ügyelniük rá. A darab és a rendezés nagy érdeme, hogy soha meg nem tudjuk, e lányok pénzért, előnyért, vagy csak merő szórakozásból kedvesek-e?

Miért lehet megnézni ma ezt a darabot? Miért lehet megnézni egy nyári vígjátékot télen? Mert rólunk szól. Mert arról a világról szól, nagyon egyszerűen, nagyon jól érthetően, amiben élünk. Ami alig változott. Mások a ruhák, mások a szokások, de az emberek nem változtak.

Miért akarjuk ma is megőrizni a látszatot? Miért nem merjük megmutatni a valóságot? Miért nem merjük kimondani, amit gondolunk? Miért nem merjük kimutatni, amit érzünk? Hogy ne derüljön ki: gyenge vagyok. Gyenge vagyok küzdeni, áldozatot hozni - gyenge vagyok igazán szerelmesnek lenni. Ezért aztán ma is addig vigyázunk a látszatra, amíg már azt sem tudjuk: férfiak vagyunk-e vagy nők.

Lehetetlen? Aki most azt gondolja: „na, ez túlzás, na, azért ezt az egyet azért még csak tudom”, az menjen el, és nézze meg a darabot! Heltainak sikerül a darab végére úgy összekavarni egyszerűcske szereplőit, hogy már semmiben sem lehetnek biztosak. Addig-addig építették a látszatot, amíg kénytelenek már ők maguk is hinni neki. És ez a régi szerző zsenilitása!

„Semmi kis darab...”. Talán az. Amikor Heltai írta, 37 éves volt. Akkoriban minden egyes évben, rendre júniusra, írt egy „nyári vígjátékot”. Vélhetően meg akart élni valamiből. De a színházból kifelé sétálva a sok szépet és sok rosszat megélt szerző világhírű kor- és esetenként szobatársának, Molnár Ferencnek egyik mondata is eszünkbe juthat:

„...az, amit maga az egész emberiségnek nevez, az ... szégyelli magát.”

Érdemes megnézni ezt a „semmi kis darabot”! És érdemes nevetni. Magunkon. Még akkor is, ha nem feltétlenül értünk mindenben egyet a két pesti író úrral.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2006. évi 6. számában

„És én?”

Ibsen: Nóra
(Győri Nemzeti Színház)

Ibsennek ez a darabja 1879-ben készült el. Szinte hihetetlen. Ha megnézzük a Győri Nemzeti Színház előadását, alig-alig jut eszünkbe, hogy nem ma íródott művet látunk. Ez a darab első furcsasága. Vajon mi lehet ennek az oka?

A válasz sokkal egyszerűbb, mint hinnénk. A dráma alaptémáját alkotó konfliktus terén a sok-sok eltelt évtized alatt sem változott semmi. Világunk ma is tele van férfiakkal, akik jogos-törvényes feleségüket oly neveken szeretik szólítani, mint *„te kis gyámoltalan te-remtés”, „az én legdrágább tulajdonom”,* vagy akik kijelentik *„...én majd vezetek, ta-nácsot adok”.* Élnek köztünk férfiak, akik képesek kimondani ezt a minden ambíciót nélkülözni látszó mondatot: *„Mégiscsak nagyszerű elgondolni, hogy az ember egy biztos, szolid állást kapott, megvan a szép kis jövedelme.”* De a legszörnyűbb, hogy ők azok, akiknek valóban még ma sem számítanak a Nórák érzelmei, hangulatai, nem számítanak a Nórák örömei, bánatai, gyönyörei, mert nekik mindent szabad: *„A pacsir-ta ezt úgyis megteszi.”* Igen, Torvald gondolatai szerint Nóra minden ellenszolgáltatás elvárása nélkül kedves és jó, ápolja a háztűzhely melegét, neveli a gyerekeket és mind-eközben még jókedvűen csicsereg is. És a színpadon ez valóban így is van.

Igen, ilyen férfiak ma is vannak. Szép számmal.

De vannak-e ma Nórák? Él-e még nő, aki szó szerint gondolkodás nélkül segít, ha ked-ve-se bajban van? Él-e még nő, aki nem méricskél, ha szeretetről van szó? Él-e még nő, aki képes feltétel nélkül hinni egy férfiban és feltétel nélkül adni neki testét, lelkét, sze-retetét, imádatát?

„...legelsősorban ember vagyok”

„Félelmetes” gondolat. Vajon azonos vagy ellentétes Karinthy híres-hírhedt mondatával: *„... az ember kétnemű”? Amit Karinthy még tovább is fokoz: „...minél férfibb a férfi és minél nőbb a nő, annál emberebbnek nevezzük.”* Ibsennek ez a mondata, ez a „fé-lelmetes” gondolat, amire ma hatalmas üzleti érdekeltségek, média-, sportszer- és koz-metikai birodalmak épülnek, saját korában alighanem botrányos volt. Akkor kimondani volt merészség, ma megkövezik, aki egy cseppet is kételkedni mer e mondat végtelen igazságában. De Ibsen Nórája emellett legalább nő, és Ibsen Nórája legalább soha, egy másodpercre sem él vissza női mivoltával. Soha, egyetlen másodpercre sem akar Torvaldon felülkerekedni pusztán nőiségének kihasználásával, még Torvald tolatódása esetén sem, még akkor sem, amikor rájön: a dalosmadár-szerep felvállalása számára már túrhetetlen. Pedig Nóra nő, nagyon nő, tehát nagyon ember, de amíg csak képes rá, elfogadja, hogy Torvald férfi, megkísérli, hogy eltűrje férje minden him felsőbbren-dűségét. Miközben tudván tudja, hogy ez az oly büszke him, az életét köszönheti a megalázkodó nőnek.

„... hogy az egymás mellett élés köztünk házasság lehessen.”

Hány kapcsolatban lehetne ma is elvárásként kitűzni a fenti célt? Hány kapcsolat létezik ma is, amely mindössze egy szórakoztató egymás mellett élést testesít meg? Hány kapcsolatban jelenik meg az ilyen-olyan harmadik, negyedik szereplő, mert „...*vannak emberek, akiket legjobban szeretünk, és mások, akikkel a legszívesebben vagyunk együtt.*” Nem! Ibsen, ha ezt komolyan gondolta, akkor itt vélhetően téved. Az ember nem osztható, nem lehet külön szerep a férj, a szerető, az apa, a házitartó, a táncpartner és a bevásárlólegény. Rank doktor, aki kedves jóbarátja mind Nórának, mind Torvaldnak (de külön-külön!), előfutára a ma oly gyakori szórakoztató-partnernek, akikkel a tisztességes, de végtelenségig unalmas kapcsolatban élő embertársaink hosszúakat beszélgetnek, jókat csavarognak vagy pompásakat táncolnak. De nem felesleges itt valaki? Nem lehetne egyetlen emberben megtalálni mindent, ami fontos? Ibsen szerint nem. Mai világunk képe szerint nem. Valóban nem?

„Magamnak dolgozni: ebben nincs öröm.”

De Ibsen darabjának ma már talán nem is Nóra és Torvald házasságának csődje a legfőbb üzenete. Nóra és Torvald házassága ma nemhogy nyolc évig, de nyolc hétig sem tartana. De a színpadon ott van a végtelenségig magányos Krisztina is, aki eredetileg talán csak hangsúlyozni volt hivatott Nóra látszólagos boldogságát. Mert Krisztina, a XIX. század szinglije, képes kimondani az egyik legszörnyűbb mondatot, amit ember kimondhat: *„Élni végre is muszáj.”* Ez a mondat a céltalanság hihetetlenül tömör összefoglalása. Innen indul Krisztina, amikor megismerjük, miközben a sugárzó Nóra „tökéletesen boldog” szép és teljes családja körében.

És lehet, hogy nem is Nóra és Torvald, hanem Nóra és Krisztina között húzódik a legdrámaibb kontraszt. Mert miközben a szürke és unalmas Krisztina a darab végére megtalálja élete célját az összetört Krogstad mellett, addig a szépséges, és vonzó Nóra a darab végén egyedül, férj és gyermekek nélkül, végtelenül magányosan vág neki a világnak. És Nórának tökéletesen igaza van, amikor azt gondolja, hogy *„magamnak kell a dolgokat átgondolnom...”*. Igen, ez teljesen igaz. De kivel beszél meg!?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2007. évi 1. számában

„Jaj, úristen, hogy nőkre bíztad ezt a nagy világot...”

Füst Milán: Máli néni
(Vörösmarty Színház, Székesfehérvár)

Hogyan lehetséges, hogy szerzők megtagadják művüket? De ha már megtagadják, akkor a színigazgatók miért éppen ezek közül válogatnak? Ki érti a színigazgatókat? És ki érti a szerzőket? Füst Milánnak a Máli néni című darabja a „megtagadott színművek” alcímet viselő kötetből való. Maholnap pedig már rendszeresen előkerül, hol ebben a színházban, hol abban. Most éppen Székesfehérvárott vitték színre.

Ki ez a szívós idős hölgy, a Máli néni, akinek, ha jól számolunk, tán épp száz éve lehetett az esküvője?

„Tolakodni kell, na persze.”

Mert ez a darab a két világháború között játszódik és Máli néni a darab idején már nem fiatal. De századforduló ide, millennium oda, mind Máli néni, mind a darab férfialakjai itt élnek ma köztünk. Talán ezért ássák elő a színigazgatók a darabot. Mert Máli néni az az idős hölgy, aki amikor megállítják, hogy ezt vagy azt nem szabad, csak annyit kérdez: „*Mért nem szabad?*”. Okos kérdés! De vajon hány mai fiatalnak nem jut eszébe ilyesmit kérdezni? Mostanában a mai Máli néninek mondogatjuk, amikor már elfogyott erőnk és türelmünk: „*Én folyton bámulom magát, Máli néni.*”. Mert neki nem fogy el sem az ereje, sem a türelme. Miközben pedig hány agyonfáradt harmincas futkorászik körülöttünk! És Máli nénit kérdezzük, amikor már végképp nem tudjuk „merre van előre”, hogy „*És most mit csinálunk, néni?*”. Mert ez a darab erről szól: A néni, aki mindig tudja, mit csinálunk. Vagy ha nem is tudja, mi azt hisszük, hogy ő tudja. És ez még több is, mintha valóban tudná!

A színpadon szerencsétlenkedő férfiak is egytől egyig a korunk reklámjai által mutatott, döntésképtelen, fogpasztát a polcra leemelni nem képes, kacagtató alakok. Az idős gyárigazgató, aki nagyon nehezen képes rájönni, hogy végérvényesen megöregedett, és a hölgyek már legfeljebb a pozíciójáért kedvesek hozzá. Az igazgató fia, akit végtelesen együgyűségében akár szó szerint az orránál fogva lehetne vezetni. A szerelmes senki kis nyakkendőember, kinek élete legnagyobb eredménye, ha végre sikerül majd feleségül vennie a szép hajú titkárnét.

Lehet, hogy a férfi úgy jó, ha pipogya?

„Mondd, igen, mondd, nem.”

Máli néni a XIX. század végének pesti polgára. Beszéde, mondat szerkezete a századforduló pesti polgárságának beszédstílusa. A darab nagy érdeme, ennek a stílusnak fantasztikusan hű megörökítése. Minden mondat, minden szó - és a Fehérváriak dicséretére legyen mondva - minden hang hitelesen ezt adja vissza. És azt a békebeli hangulatot, amikor minden szegénység, minden gond, minden igazi vagy vélt probléma

mellett rá lehetett csodálkozni egy öregasszonyra: „*Hogy csinálja, maga ezt, hogy ilyen jókedvű tud lenni, néni?*”. Jókedvű tud lenni? Igen, jókedvű tud lenni. „Laza”, mondjuk rá ma. Nincs pénze, nincs mit enni adjon öreg férjének, de azért csak odavágja a szép, fiatal, és persze gazdag lánynak: „*En se voltam mindig szegény, maga se lesz mindig szép.*”

Ebben a darabban nincsenek nagy veszekedések, a szereplők számára hatalmas konfliktusok pedig nekünk csak nevetséges bonyodalmaknak látszanak. Hihető lenne, hogy az öreg igazgató valóban feleségül veszi a titkárnét? Vagy a szellemi téren kihívásokkal küszködő úriú elér bármit is egy normális nőnél? Nem túl valószínű események. Máli néninek így aztán könnyű dolga van.

„A házasság nagyon jó.”

A darab természetesen happy enddel zárul. Nincs menekvés, Máli néni nem az a fajta asszony, aki elfogadja egy úrlány nyafogását, hogy nem akarják feleségül venni. „*Nem viszik? Hát varrja rá magát valakire. Nagy dolog.*” Meg is oldja. Segít a törülköző, segít a végtelen sok félreérthető félmondat, Máli néni szigorúan rávarrja mindkét hölgyet valakire. Megvalósul a tökéletes párválasztás, a gazdag igazgatóleánya feleségül mehet az éhenkórász festőhöz, a titkárné a semmi kis könyvelőhöz. A maradék férfiak sorsa is pompásan rendeződik, a nem túl okos ifjú Angliában gondolkodhat tovább egyedül a világ bonyolult voltán, a vezérigazgató úr is rájön, hogy jobb, ha már nem lesz többet szerelmes. De azért igazán mégis a nyakkendőember jár jól: megkapja, akire vágyva vágyott, a vezér által körülzummögött titkárnét, Belgrádban lesz igazgató, és Máli néni még egy nagy hozományt is kiügyeskedik neki.

Füst Milán már nem foglalkozik azzal, hogy mi lesz a gyárral, ha ez a fiatalember megörökli apja vagyonát, vagy mi lesz a nyakkendőemberrel, ha Máli néni okosságának hála valóban igazgató lesz belőle Belgrádban. Ezek már igazi konfliktusok lennének, ezek már komoly kudarccal, esetleg tragédiával fenyegetnek, ezek már csak nekünk jutnak eszünkbe.

De azért egy dolog csak nem hagy nyugodni: vajon mit akarhatott a titkárné, mielőtt férjhez ment a nyakkendőemberhez?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2007. évi 2. számában

Merre is van Gozo szigete?

*Homérosz műve nyomán írta Garaczi László:
Odüsszeusz (Budapest Bábszínház)*

Mert *Ógügié*, mai nevén Gozo szigetén található Kalüpszó¹ barlangja! És ha az ember véletlenül áthajózik erre a pár ezer lakosú szigetre, akkor aligha úszhatja meg, hogy el ne menjen „ahhoz” a lyukhoz. Egy gyönyörű helyen fekvő, sziklában lévő egészen szűk, vízvájta mélyedéshez, ahol aztán a prúd vagy kevésbé prúd turista erősen csodálkozhat, hogy milyen óriási is lehetett a nimfa női hatalma, ha hét évig képes volt Odüsszeuszt ebben a barlangban tartani. Nagyon szorosan kellett itt szeretni egymást, hogy egyáltalán elférjenek.

És bár szinte mindenki mosolyog a szerelemre gondolva a barlang szájánál, senki sem kételkedik abban, hogy Odüsszeusz élt és járt itt. Odüsszeusz társunk ma is. De mond-e nekünk valamit maga a kétezer évvel ezelőtt íródott történet? Mond-e a mai tizenöt éveseknek valamit egy kétezer évvel ezelőtt íródott történet, ha megkapják kötelező olvasmányként?

Egyáltalán, mennyi idő kétezer év?

Tudjuk-e mennyi idő kétezer pillantás, kétezer másodperc? Picivel több mint fél óra. Ezt értjük. Mennyi idő kétezer nap, kétezer hajnal, kétezer éjjel? Az is belefér még az életünkbe: öt és fél év. De kétezer év? Hatvan emberöltő. Tudja-e bárki, hogy ki lehetett a hatvanadik őse? Melyikünknek lehet Homérosz DNS-éből egy picike szekvencia a testében? Vajon ül-e a bábszínház nézőterén valaki, akinek Homérosz lehetett egyik távoli őse?

„mert hisz a bátornak minden jobban sikerülhet”

Az igazi kérdés, hogy érdekelhet-e minket egy kétezer évvel ezelőtt írt történet? Megértjük-e a kétezer évvel ezelőtt írt történetet? A válasz nagyon egyszerű. Mindössze csak arra kell választ találnunk, hogy van-e a mai férfiak (avagy a nők) között olyan, aki amikor sikerrel befejezett egy feladatot, akkor egyszer csak úgy érzi, hogy el kell indulnia: azonnal és nagyon messzire. Akad-e a mai férfiak (avagy a nők) között olyan, aki sikere csúcán ki akar lépni a megszokottból, aki más embereket, más tájakat, más nőket, férfiakat akar nézegetni? Aki szereti kalandjait mesélni, akinek fontos a változatos emberi kommunikáció?

*„mert számunkra az édes testvérnél se silányabb,
az, ki derék társunk, s okosan tud bánni mivélünk.”*

„meg is bízunk egymásban ezentúl”

És persze a nők, nők, nők. Kalüpszó, Kirké, Nauszikaá, a Szírének és Pénélopé, a feleség.

*Nyoszolyámra
lépjünk föl ketten, hogy azon szerelembevegyülve
s együttthálva, meg is bízunk egymásban ezentúl.*

A „szerelembevegyülést” jól ismerjük, látjuk a színpadokon is eleget, de ez a bizalom már kicsit furcsa. Hogy kerül ide a bizalom? Azt nem látjuk a tévében. És egyáltalán, mit kereshetett Odüsszeusz a nőkben? Mit láthatott Odüsszeusz a nőkben? A bábszínházi előadás furcsa választ sugall, amikor az egyik asszonyt a másiktól csupán maszkja különbözteti meg. Igaz-e, hogy csak a fejek cserélődnek?

Mi lehetett fontos Odüsszeusz számára a nőkben, a társakban? Vajon őszinte volt, vagy enyhén gúnyolódott, amikor a kispolgári boldogságot kívánta saját kidolgozott teste helyett a hókaru Nauszikaának?

*S néked az istenek adják meg mindazt, mire vágyol,
férjet s háztartást, s hozzá gyönyörű egyetértést:
mert hiszen annál nincs soha szebb és nincs derekabb sem,
mint mikor egymást értő szívvel tartja a házát
férj és nő, nagy fájdalmára a rosszakaróknak,
jóakarók örömére, jeles hírére maguknak.”*

Ez minden, amire vágyunk. De akkor miért bolyong Odüsszeusz?

„hisz az ifjabbak mindenkoron oktanabbak”

A fiatalok, ha talán nem is izgulnak különösebben Odüsszeusz hányattatásán, élvezik a látványos történeteket, érdeklődéssel várják, milyen új lények fognak megjelenni. Homérosz képzelete nem gyengébb, mint egy mai forgatókönyvíróé, Odüsszeusz bolyongása jól előadva nem kevésbé izgalmas, mint McLeod, a Hegylakó vagy Kirk admirális kalandjai.

Persze a homéroszi forma nem igazán mai. Mostanában már nemigen használunk hízelt állandó jelzőket, ritkán beszélünk hexameterben. De a forma nem minden. Lehet a tállás más, mint Homérosz korában. Lehet, hogy Poszeidon csápjait ma sűrített levegő mozgatja, a Küklopsz szeme körül ledek villognak, de a történet végül is változatlan. Ha okosak vagyunk, akkor nem a régi történetek, legfeljebb a történeteket tartalmazó nyomtatott könyvek jutnak el nehezebben az emberekhez, nem a kultúra, legfeljebb a hordozó közeg válik idejét múlttá.

Fontos, hogy megismerjük Odüsszeusz történetét. Fontos, hogy tanuljunk Odüsszeusz történetéből. Fontos, hogy irodalmi példákból tanuljuk meg, hogy milyen egy jó kapcsolat, milyen a magány, hogyan élünk, és hogyan ne. Ha ehhez sűrített levegő, locsocs és akvárium kell a színpadra, ha ehhez ledek kell használni, akkor jöjjön a sűrített levegő, az akvárium, és jöjjenek a ledek.

„ki vehetné észre szemével, hogyha az istenség nem akarja, akár jön, akár megy?”

Nyári időszámítás van, a bábszínházból kifelé még világos van, az Andrássy úton autók járnak, haza földalattival megyünk.

Kétezer év az hatvan emberöltő. De Odüsszeusz története nem lett kevésbé izgalmas, csak esetleg más eszközökkel kell elmesélni. De ez nem állhat távol Homérosztól, hiszen a görög színházban is fontos volt a néző bővölése. Akkor most ne lenne fontos, az internet korában?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2007. évi 3. számában

Csere és ügylet²

Nagy András: Nana
(Győri Nemzeti Színház)

Jó hír, hogy a véneknek ma már nem kell elrejtőzniük, hogy meglessék a fürdőző Zsuzsannát. Teljesen elegendő jól kiválasztani egy színházi előadást, ahol aztán a közönségnek legfeljebb az lehet szokatlan, hogy a többé-kevésbé feszülő kebleket és szépen lógó hímtagokat felvonultató meztelenkedéshez az urak eleinte szmokingban jelennek meg a múlt század Párizsában játszódó darabban, és a színlapon nem szerepel Nana HCl indexe. Akkoriban még „félvilágnak” nevezték a „celebritásokat”.

De szerencsére a győri darab, amely talán nézőcsalogatónak használja jelmezként a főszereplő finom bőrét, nem csupán a csupaszágról szól.

Hol van az a palota?

*Egy termék vagy szolgáltatás négyféleképpen szerezhető meg:
a terméket vagy szolgáltatást mi magunk előállíthatjuk,
megszerezhetjük erővel (pl. rablás vagy betörés útján),
megszerezhetjük koldulás révén,
felajánlhatunk a kívánt dologért más terméket, szolgáltatást vagy
pénzt.*

*A csere az a folyamat, amely révén ellentételezés fejében megszerzik
a kíváncsú terméket vagy szolgáltatást.*

Ki a prostituált?

A Wikipédia szerint az, aki „fizetség ellenében szexuális szolgáltatásokat nyújt”. Ez elsőre értelmesen hangzik, és valóban, a színpadi Nana is igazi kurva. Legalábbis ilyenek szokás a kurvát elképzelni: trágár és műveletlen.

Ki a prostituált?

Az elemzők meg szokták különböztetni a prostituáltat a kitartottól, vagyis attól, aki csak egy megadott személynek nyújt szexuális szolgáltatásokat meghatározott ellenszolgáltatás fejében. Bár ez talán részletkérdés.

Ki a prostituált?

Lehetek férfi, lehetek nő, a páromat csak birtokolni akarom, le akarom győzni, uralkodni akarok felette. Be akarom bizonyítani, hogy én vagyok az erősebb, azt teszem vele, amit akarok. Adjon nekem mindent, amilye van, amire képes. De én nem adom magam oda teljesen, sőt, ha lehet, egyáltalán. Megtartom magamat, vagy legalább egy részemet érintetlennek, mindig tartok egy keveset a testemből is, a lelkemből is, még akkor is, ha ettől az én örömöm sem lesz teljes. Nekem kell nyernem, neki kell többet adnia.

„Tisztességes nő, egyszerre csak egy szeretője van, és az illető mindig tekintélyes egyéniség.”

A csere lehetőségének megteremtéséhez több feltételnek kell teljesülnie:

a felek mindegyike valamely másik fél számára értékes dologgal rendelkezik,

a felek mindegyike szabadon dönthet a csereajánlat elfogadásáról vagy visszautasításáról,

...

a felek mindegyike szerint helyénvaló és kívánatos a másik féllel kapcsolatba kerülni.

A közvélekedés szerint akinek házasságlevele van, az nem prostituált. És még az sem, aki csábító trükkjeiért oly módon vár el előnyöket, várja el mások szolgáltatásait, kedvességét, a hivatali előmenetelt, hogy tudván tudja: ezeket soha nem fogja semmiféle szolgáltatással, őszinte mozdulattal, őszinte érzésekkel viszonzni.

Ők a tisztességesek. Tisztességes hölgyek és tisztességes urak.

A győri átirat, mely talán szándékosan nem szerepelteti Zola nevét a színlepon, még Zolánál is keményebb. Itt mindenki egyforma. A jólöltözött grófné kifejező mozdulatai trágárabbak a meztelen kurtizánénál, és a tisztelendő úr, akinek pedig a testek és lelkek megmentése lenne a hivatása, csupaszon hever Nana ágyában. Nana végtelenségig romlott, amikor tudatosan, minden érdeklődés nélkül használja a férfiakat, de ugyanezt teszik a férfiak vele, ugyanezt teszi mindenki mindenkivel. Párizsi úr, úrinő vagy Nana, a felkapaszkodott utcalány: egyre megy.

„.... ha meg akarom kaparintani, akkor igazán ki kell dobnom az ajtón.”

A csere tényleges megvalósítása attól függ, hogy a feleknek sikerül-e megállapodnia azokról a feltételekről, amelyek révén a korábbinál jobb (vagy legalábbis nem rosszabb) helyzetbe kerülnek. Az ügylet értékek cseréje a felek között: az egyik ad valamit a másiknak, amiért valami mást kap cserébe. Az ügylethez a pénz nélkülözhető cse-reeszköz. Barterügyletnek nevezzük a termékek vagy szolgáltatások más termékekre vagy szolgáltatásokra történő cseréjét.

Egyszer, fiatalon (vagy öregen) mindenki lesz szerelmes. Nana is, a világ összes Nanája is. Egyszer, fiatalon (vagy öregen) mindenki örül valakinek, mindenki várja a másik izgalító érintését. Aki szerelmes, nem méricskél. Nem fontolgatja, mit kell adnia, és nem fontolgatja, mit kap cserébe. Boldog, ha mindenét adhatja, és nem követel semmit. Mint Nana, amikor éppen szerelmes.

De hogyan lehet túlélni a csalódást, a megcsalást, a forróság múlását? Hányan vállalják Nanán kívül is tudatosan, hogy amikor igaz szerelmüket már nem tudják, vagy nem merik fenntartani, felvállalni, akkor előre megfontolt szándékkal, soha többé nem hajlandóak senkinek érzelmeket, hűséget adni, csak használni partnereiket: kényelmük és társadalmi pozíciójuk növelésére, guminónek, belsőfűtésű vibrátornak.

A győri témaválasztás, különösen a hatalmas tükrök révén minden apró részletével jól láthatóan meztelen hölgyek és urak látványa lehet a vallási-kispolgári erkölcs számára zavaró. De ha feltesszük magunknak a kérdést, hogy mi is az erkölcs, kit nevezhetünk jó, és kit rossz erkölcsűnek, mitől lesz erkölcstelen valaki, akkor igencsak helyénvalónak kell tekinteni a színpadon bemutatott helyzeteket.

De a választ ne csak Győrben keressük!

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2007. évi 4. számában

Szabad nevetni

*Mitch Leigh - Joe Darion: La Mancha lovagja
Ferencvárosi Fesztivál („FeFe”), The Man of La Mancha (MGM-DVD)*

Aki evett már friss, kellemesen savanyú, első osztályú ananászt, mondjuk olyat, amit a bécsi Naschmarkt spanyol árusától vásárolt, az először kicsit mosolyog, ha vendégségben előveszik a dobozt és a konzervnyitót. De ha a háziasszony ügyes, és a jól lehűtött édeskés kompótot szépen tálalja, tejszínnel dúsan futtatja, akkor az ember hajlamos elfelejteni, milyen is az igazi. A nagy művekből alkotott zenés játékokkal is valahogy így vagyunk. Kellemes, jól esik testnek, léleknek, még ha tudjuk is, hogy az igazihoz sok köze nincs.

„nem lenne-e jobb, ha szép nyugodtan itthon ülne...”

Az u.n. fejlett világban az emberiség meglehetősen nagy része eljutott arra a szintre, hogy már nem kell komolyan harcolnia a megélhetésért, mert a rutin elég a pénzkeresetthez. Alig-alig kell harcolnia a párkapcsolatért, mert a rutin, a szappanoperákból tanult és jól begyakorolt sémák használata elég a pár megszerzéséhez, a pár megtartásához. De akkor miért kell harcolni? Kell-e harcolni bármiért is?

Ha az alapvető megélhetésünk és az alapvető fajfenntartásunk biztosításához szükséges javak megszerzése nem köt le jelentős energiákat, akkor ezeket az energiákat más módon kell lekötönnünk. A fogyatkozó számú „költők”, „alkotók” számára ott van az „ön-megvalósítás”. Ők blogot írnak, festenek, zenét szereznek, politizálnak, többé vagy kevésbé önzetlenül tesznek valamit a közjóért. A „hadvezérek”, a „menedzserek” számára, akik sokkal inkább szervező, lóti-futi egyéniségek mintsem csendes gondolkodók, az adrenalinszint növelésére valók a kalandok és az azokhoz szükséges eszközök megszerzése. Az utazás messzire, az ugrás messzire, a futás messzire.

Az adrenalinszint növelése után jön az unalom. Örökké nincs még újabb, nincs még gyorsabb, nincs még feszesebb. Akinek elég pénze van, az pár hét, pár hónap alatt mindent kipróbálhat. Akkor mi jöhet még?

„Az álom, mit nem láttak még, és győzni, hol nem győztek még...”

Akkor jöhet még Don Quijote.

*És az élet napról napra sűrűbb lesz.
Hátha egy nap mégis jön egy sárkány,
nyelvet őlt rám, s így szól hozzám:
Gyere Sancho neked való ez!*

Akkor fogadnak örökre a világsztárok nem csupán marketing céllal, hanem őszintén, nagyon nyomorult gyerekeket, akkor indulnak el a kiégett menedzserek Afrika vagy Dél-Amerika sűrűjébe, hátha élnek még annyi ideig, amennyi idő alatt egy keveset tudnak segíteni az igazán rászorultaknak.

Mert azt gondolják, hogy reális célokért, színes üveggyöngyökért nem érdemes élni.

Cervantes szélmalomok ellen harcoló hősén csak nevetni lehet. A musical-lovagot ma ezzel szemben valamiért hősiesnek kellene látnunk. Pedig a szélmalomharcnak azóta sem lett több értelme. Akkor mi a különbség?

„Mert kell egy Dulcinea, ki az ember mellett áll”

A kocsma bárki által kapható cselédlányából nem csak Don Quijote képes Dulcineát varázsolni. Kellő naivitással vagy sok-sok itallal ma is akármelyik férfi képes több jót beleképzelni szíve aktuális választottjába, mint a szép keblű hölgy maga. Az igazi csoda viszont az, amit az éneklő Búsképű Lovag művel, hogy a világ mocskából kivakaródzni képtelen Aldonza is elhiszi, hogy képes Dulcineává válni. És attól a pillanattól kezdve már ő maga akar Dulcinea lenni.

Fontosabb, mint az életem! Szóltál hozzám és ettől minden más lett!

Cervantesnél Dulcinea még nem fontos. Cervantesnél a szélmalomokkal csatázó öregúr fontos, és „csak a nyugalom gyógyíthatja meg, ha szép csendesen otthon marad a maga körében”. Meg talán nem túl okos csatlósa is fontos, aki maga is tudja, hogy „akkor van jó dolga minden embernek, ha annak él, amire termett”. Cervantes műve nevetségessé, a hollywoodi zenés darab Aldonza-Dulcinea átváltozása révén hőssé próbálja tenni szegény álmódó lovagot.

Valójában nem tudni, kinek van igaza. Cervantes műve négyszáz év után is fennmaradt, és kevés oly földhözragadt ember létezik, aki tiszta szívből kinevetné hősét. De a zenés játék végén sem tudjuk igazán tisztelni az ősz szakállas urat, mert küzdelme meglehetősen hiábavalónak, talán feleslegesnek is látszik.

Don Quijote nem hős, hiszen nem tett semmi mást, mint egy-két ember számára elmagyarázta élete célját. A zenés darab záró refrénje ezért aztán természetesen csak egyetlen fellengzős frázisnak tűnik: „Ha még lehet jobb a világ, már az ember nem hiába élt!”

Igen, Don Quijotének lenni bizonyosan nevetséges. De Don Quijotének nem lenni: szomorú.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2007. évi 5. számában

Multidiszciplináris cirkusz

*Cirkuszfesztivál 2008.
(Fővárosi Nagycirkusz)*

Nem, szó nincs róla, az Ajánló még nem örült meg teljesen. Nem a Magyar Tudományos Akadémia reformjáról fog elmélkedni, sőt még véleményt sem formál arról, hogy vajon megfelelő színvonalú-e a magyar kutatás. A cirkusz szó itt kivételesen eredeti jelentésében szerepel, és még csak nem is az azonos nevet használó új látványosságokat értjük alatta. Most a klasszikus cirkusztól lesz szó.

Hatásvadászat

Nyár, lámpaoszlopra drótozott szakadt karton a mellékút szélén. Rajta fakó bohóc, és üzenet: a szomszéd faluban este nyolckor előadás. Ha jó napunk van, akkor összejön annyi néző, hogy meg is tartsák. De ha nem, akkor is kedvesen szólnak: majd pénteken. Hétvégén mindig többen jönnek.

És persze a ligeti Nagycirkusz. A porond, és felette kupola. A légtornászok, a bohócok, az idomárok. No, meg az állatok. Az okos ló, a játékos kutya, és amíg az éppen meghozott igen fontos jogszabály³ szigora engedi, egy-két nagymacska. Ez az a hely, ahova anyagi helyzetüktől és társadalmi pozíciójuktól függetlenül járnak az emberek. Az a hely, ahova a csóró elvált apuka is elviszi a fiát, és a többszörös milliomos is. Már persze, ha őt elvitte az apja.

De miért?

A cirkusz a hatásra épít, mint sok más szórakozás. A színes, mozgó, változó fények, a percnként 120-at ütő, meglehetősen sok ismétlődő motívumot használó zene pszichikailag ugyanúgy működik, mint egy acid diszkó. A cirkusz mégsem diszkó.

Talán az állatok miatt? Aligha. Éppen a nemrégiben a ligetben is fellépő kínai cirkuszban csodálhattuk meg, hogy két-két ember milyen pompásan képes egy-egy oroszlánt alakítani. Majdhogynem még a tüzes karikát is átugrották!

Kísérleti fizika

Talán a szép testek, a jó alakú nők és férfiak vonzanak a cirkuszba? A légtornászok, az ugrók, a kígyónők valóban tökéletesen kidolgozott izomzattal rendelkeznek. Ráadásul ezek nem „gym”-ben született öncélú húsdarabok. Ezeket nem a másik nem képviselőit széldítendő, drága edzőcuccban feszítve fejlesztik. Ezekre az izmokra szükség van, ezek az izmok munkaeszközök.

Akkor tehát a tudás és az ügyesség. Az öt méter magasba repülő diaboló, a nyolc szék magasan kézen álló légtornász, és a tizennégy lány egy kerékpáron. Mert emlékszünk-e még a perdület-tételre? Emlékszünk-e még arra mit is tanultunk statikából? Meg tudjuk-e szerkeszteni az anyagi pontra ható erők eredőjét?

Talán. De nem biztos. Pedig az egyensúlyozó-művész, aki a közönséges konyhaszék-ből tornyot épít, és a hegyükben kézen áll, biztosan hajszálpontosan ismeri a fizika eme törvényeit. A lányoknak, akik szó szerint egymás hegyén-hátán egyensúlyoznak két kéreken, igen-igen pontosan kell ismerni a statika mellett még a centrifugális/centripetális erők hatását is, ha nem akarnak látványosan nagyot esni.

Fizikát tanulni járnánk cirkuszbá? Még rá gondolni is borzasztó. Öveges professzor, sajnos, nagyon régen halott.

Hűség

Az emberszerű csoportokban élőket a következő, genetikailag megalapozott fajspecifikus tulajdonságok jellemzik:

- 1. Szeretnek közös akciókban részt venni,*
- 2. Szeretnek közös konstrukciókat (absztrakt, tárgyi, szociális) készíteni,*
- 3. Kialakítanak és elfogadnak közös hiedelmeket,*
- 4. Hűségesek a csoportjukhoz és a csoport érdekében a saját érdekeiket képesek háttérbe szorítani, a csoportért akár életüket is feláldozzák.*

Ezek a tulajdonságok akkor működnek optimálisan, ha a csoport zárt, létszáma nem nagyobb száz-százhusznál, amelyből harminc-negyven felnőtt, és a csoporttagok szocializációja a zárt csoportban zavartalanul folyik.⁴

A cirkusz a családok világa. Eötvös, Donnert, Richter, és sokan, akiknek neve nem ugrik be azonnal. A légtornász nő végtelen kecsességének alapja az öccse, az oroszlán-szelidítő, aki a földön a loncsot, a biztosítókötelt tartja. És a két unokatestvére, aki ugyan valójában a lovakkal foglalkozik, de azért a mutatvány legnehezebb része alatt ott van valahol a közelben, hogy ha megcsúszik az akrobata keze, biztosan elkapja. Hogy minden szereplő tudja, legalább tíz ember ugrana alá, ha baj van. És akkor nem lesz semmi baj, akkor minden mutatvány szépen sikerül.

A kisközösségek most éppen megszűntek körülöttünk. A régiek már nincsenek meg, és hiába a sok hagyományörzés, fel sem támaszthatjuk azokat. Az újak, a virtuális, internetes kisközösségek még kialakulóban. Ha a cirkuszban elhiszük, hogy létezik olyan házasság, ahol a feleség minden biztosítás nélkül lóg három emelet magasban egy kézzel a férje karján, mert életét szó szerint a férje kezébe adta, akkor érezhetjük, hogy ott aligha lehetett fontos az előző esti összezördülés. A cirkuszban egy-két órára tagjává válunk valaminek. A manézs befogad.

A cirkuszban nézőként csak a porondot látjuk. Számunkra nem létezik az artisták féltékenység, a próbák izzadságszaga, az ellopott, lemásolt mutatvány felett érzett végtelen harag. A klasszikus cirkusz egy pici sziget az elvesztett kiscsoportok világából, ahol még érvényesek a közös hiedelmeink, ahol megértünk mindent, és ahol minket is megértenek, szeretnek, befogadnak.

A cirkuszhoz könnyű és kellemes hűségesnek lenni.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2007. évi 6. számában

Magányügy⁵

*Dés László, Böhm György, Horváth Péter, Korcsmáros György, Nemes István:
Valahol Európában (Hevesi Sándor Színház, Zalaegerszeg)
Kaló Flórián - Aldobolyi Nagy György: Egyedül
(Egri Gárdonyi Géza Színház)*

Néha a nyilvánvaló dolgokról is beszélgetni kell. Időnként a közhelyeket is ki szabad mondani. Nehogy elfelejtsük azokat.

„Hát mért nincs senki most velem?”

Ezt Kuksi mondja Zalaegerszegen. De mondhatta volna Domján Edit, akiről, és akinek emlékére az egri darab szól, és mondhatnák ma is nagyon sokan. Kuksi háború után egyedül maradt árva, Domján Edit a „konszolidáció” éveiben magára hagyott művész, a sikeres és nagyon-nagyon magányos emberek viszont mai világunk építőelemei.

Zajos, „zűrös” környezetünkben sokszor szeretnénk egy kis nyugalmat, egyedüllétet, különösen akkor, amikor a tömegben már magányosnak érezzük magunkat. A két fogalom összekeveredik, pedig az egyedüllét első sorban egy fizikai állapotot ír le, a magány egy érzést. Egy kis csend, egy kis magunkkal törődés után sokszor joggal vágyakozhatunk, a magány némaságát, a telefon csengése utáni sóvárgást ép ésszel soha nem kívánhatjuk. Az egyszereplős egri darab semmi mást, mint ezt a lassan őrzítő várakozást mutatja meg. Megözvegyült idős hölgyektől szoktuk hallani: a legpipogyább férj is jobb volt, mint a semmilyen.

Zalaegerszegen a híres film történetével azonos módon egy véletlenszerűen összevevődött gyerekbanda alakítja át, védi meg a magányukban eldurvult, szinte elembertelepedett kis csavargókat. Egy durva gyerekbanda is jó valamire?

*Aki vigyázott rám, már nincs velem,
És azt kívánom, bárcsak tudnád,
Hogy mit is érezhet a védtelen!*

Radványi Géza 1947-ben forgatta filmjét, Domján Edit 1972-ben lett öngyilkos. Ma nálunk nincsen háború, talán mindenkinek jut víz és kenyér. De végtelenségig magányos ember, kirekesztett, csavargó, és éhes gyerek ma is igen sok van, akkor is, ha nem vesszünk rólok tudomást. Érdekmentes együttlétre, az unalomig ismétlődő, egyhangúan zajos programok mellett egy-két jó szót, közös hitet is tartalmazó közösségre rengeteget vágyunk. Ez a ma betegsége.

„Nem akarok eltévedni”

A művészetnek is, a tudománynak is van egy különösen fontos feladata: válaszolni a művészetet, a tudományt nem művelők, az érdeklődők kérdéseire. Ha a művészet vá-

lasza összecseng a tudomány válaszával, és ezt képesek vagyunk megérteni, akkor lehet, hogy képesek leszünk megfogadni is javaslataikat. „Magányügyben” nagyon hasonlóak mondataik:

„Az egyszemélyes csoport így egy parányi kis kultúra, egyetlen résztvevővel, [...]. Minden érzelmi kapcsolat, érdek, hűség saját maga felé irányul. A külső csoportokkal, legyenek azok egy vagy többszemélyesek, csupán egyezkedni hajlandó. [...] Az egyszemélyes csoportoknak, a modern személyiségnek, hihetetlen variabilitása van, ami egyben azt is jelenti, hogy sok olyan konstruálódik, amelyik sikeres, hatékony, sőt esetleg még érzelmileg is kiegyensúlyozott. A többség azonban a véletlenszerű szerveződés miatt számos pszichés problémával küzd, elégedetlen önmagával, sodródik. Ez az alapja a depressziós neurózisok, a drogfogasztás folyamatos növekedésének, a média mérhetetlenül nagy és elfogadott bárgyúságának és meghatározó politikai folyamatoknak is.”⁶

A két darab szereplőinek gyerekkorát a háború keserítette. Az egyre jobban öregedő Ratkó gyerekek még panaszkodhatnak, hogy a forradalom napjaiban a felnőttek nem az ő gyermeklelkük jólétével voltak elfoglalva. Ma azonban vitathatatlanul demokrácia és a társadalom jelentős része számára jobb-rosszabb, de rendezett életszínvonal, életminőség van. Kamaszaink, fiataljaink, a sikeres harmincasok mégis szinte magányosabbak, mint valaha.

Ez a diagnózis.

„Talán, lesz még egy életem”

Talán. De nem lehetünk biztosak benne.

Európában kevesen hisznek a reinkarnációban, sokkal többen az egyszeri feltámadásban. Nagyon sokan viszont semmiben nem hisznek. De közülük is nagyon sokan boldogan hinnének, szeretnének végre hinni egy másik élő, hús-vér ember szeretetében. Ha megkeressük az interneten Domján Edit igen kevés fennmaradt felvételének egyikét, akkor azt érezhetjük, hogy minden egyes alkalommal, amikor valaki meghallgatja énekét, egy-egy új életet kap a nagy színésznő. Ha a zalaegerszegi művészek kiváló és fegyelmezett játéka hatására egy gyerek csak annyit mond: „nedves lett a szemem”, mert a „meghatódás” szót még nem ismeri, akkor tudjuk: ennek a darabnak még sok élete lesz. És ha bármelyik szindarab hatására alapítunk egy kis, helyi banda-egyesületet, vagy egy hétvégén, amikor a magányosok a legmagányosabbak, felveszünk a telefont, akkor tettünk valamit a jelenlegi életért. Akkor számunkra is érkezhét egy „köszönet, mindenért”. Mert ez a dal nem csupán egy szó szerint varázsos hang egyik, vagy szinte egyetlen fennmaradt emléke, hanem a magány orvossága.

*Köszönet mindenért, amihez kezéd ér,
mert minden, ami tőled érkezik, rólad mesél,
és titokban szívemhez ér.
Minden ajándék, minden levél és minden csokor,*

*tehozzád kapcsol, terólad suttog és feléd sodor.
Hogy fülembe zsibong a vér, hogy fülembe zsibong a vér.
[...]
És két karom kitárva vár!*

Ez a gyógyulás.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2008. évi 1. számában

Nulla valószínűségű események

Mozart: *Varázsfuvola*,
(mindenhol, mindenkinek)

Furcsa tudomány a matematika. Ott nem csak a kézzelfogható tárgyak bírnak jelentőséggel, mint mai szép világunkban: ott nincsen kizárva a nulla valószínűségű események előfordulása sem. Amiknek a bekövetkezése ugyan egyáltalán nem várható előre, és minden jel arra mutat, hogy ezen a Földön soha nem fognak megtörténni. Aztán mégis... Például számoljuk ki, hogy mennyi azon esemény bekövetkezési valószínűsége, hogyha egy öt éves, semmilyen nyelven olvasni nem tudó, magyar gyermek apja, egy svéd nyelven előadott, több mint kétórás opera-filmet tesz be a DVD lejátszóba, akkor a gyerek azt végignézi, és másnap ismét ezt szeretné megnézni. Ugye ez nem fordulhat elő?

Ha azonban ez a film a *Varázsfuvola*, és rendezője Ingmar Bergman, akkor ez az esemény mégis bekövetkezik. Ha a Magyar Állami Operaház *Varázsfuvolájának* a rendezője Szikora János, akkor a nézőtéren ülő megdöbbenően sok kölyök szokatlanul rendszeren, gyakorlatilag pissenés nélkül hallgatja az éneklős mesét. Ha egy délután elmegyünk a Merlin Színházba, ahol egy csodálnivaló csapat viszi színre a darabot, akkor igazi kisgyerek kacajokat hallhatunk a három-órás előadás alatt. És persze jöhet még egy zseniális magyar koreográfus is, Bozsik Yvette, akinek van bátorsága „kissé” áthelyezni ezt a játékot. Igaz, ezt már csak felnőtteknek illik megnézni. Azoknak viszont nagyon érdemes.

Miért van ez így?

„És nőnek sorba, mint a síp”

Végignézve a színen lévő előadásokat, megdöbbenhetünk azon, hogy mostanában nem is igazán a szép herceg és a még szebb szütleány szent szerelme áll a darabok középpontjában. Kit érdekel manapság, hogy „Vágyunk *szent és mennybe száll*”? A fennkölt Tamino ugyan ma is rendben teszi a dolgát, a földhözragadt lelkű madárember, Papageno ma is folyamatosan borért és Papagenájáért nyafog, de a fő motívum már nem a gonosz éjnek és az igaz fényességnek harca. Azt gondolhatjuk, azon már „túlva-gyunk”, hogy „*pirkad már a fény, A balhítet mely szerteszórja, És győz az éj kódén.*” Az ellentét leginkább a két egymástól nagyon eltérő gondolkodású szerelmespár és várható életük között húzódik. Vajon nem Papagenonak van-e igaza, amikor már a bemutatózúgaskor közli: „*A kincsre, pénzre gondom nincs*”. Mi értelme manapság Tamino szilárd némaságának? Ki érti meg, miért nem küld legalább egy titkos SMS-t aggódó szerelmének, akit majdnem szó szerint „*Sírba sújt a fájdalom*”? „*Mire jó ez a sok kín és ijedtség?*” Ha egyszer az istenek úgyis Papagenónak szánták azt a tizennyolc éves és két napos kedvest, mire lenne jó annyi veszedelem között még küszködni is érte?

„A nő nem alkot, csak fecseg”

De azért van ezzel a darabbal egy kis bibi. Előfordulhat-e, hogy a hátrányos nemi megkülönböztetés harcos aktivistái betiltatják a Varázsfuvolát? Az Operaházban „ál-nézőként” a színpadra felültetett kórus hölgytagjai látványos felháborodással hallgatják az öreg főpap fenti mondatait. A Merlinben a közönség nagyon őszintén hördül fel. Egyáltalán hogyan férnek össze a magasztos eszmék ezzel a mondattal?

És mi történik akkor, ha végérvényesen újraértelmezzük a szereplőket? Bozsik Yvett színpadán az éj királynője a szó leghétköznapibb értelmében királynője az éjszakának: egy (imádnivaló mozgású) unott repedszarkú a csillagfény legmélyéről. Papageno szemmel látható lelkesedéssel mozgatja a színpadon fel és alá a nagy szemeteskonténert. Itt a magasztos beavatási szertartás egy új lány érkezése a k... kocsmába. A Merlinben a látványosan fiatal Éj Királynője elég nyilvánvalóan ellenőrizi Tamino megfelelését leendő férji szerepére. Túlzás? Távol áll Mozarttól ez a világ? Nincs ilyen? Vagy csak nem akarunk tudni róla?

„Csak egyszer élhetsz, erre jól vigyázz!”

A Varázsfuvola semmiben sem különbözik bármelyik dramaturgiailag kiválóan felépített gyermekmesétől. Van benne számos, a valónak nevezett életben ritkán előforduló alak és esemény. Sárkány, amelyet a plázákban alig látni, magát hősnek gondoló herceg, akit bekötött szemmel lehet lökdösní össze-vissza, együgyű fickó, aki a végén igazán boldog lesz, három próba, amelyeken könnyű léptekkel át lehet fuvolázgatni, és gonosz nőalak, aki vagy eltűnik a sülylesztőben vagy éppen férjhez megy a fény gazdag urához. A gyerekek, de talán a felnőtt nézők sem igen tudják, hogy Schikaneder, a szövegkönyv írója volt-e szabadkőműves vagy sem, egyáltalán élnek-e ma még szabadkőművesek, és ha igen, akkor mivel foglalkoznak. Nem érdekli őket a valószínűség-elmélet sem.

Pedig a szép mesében bekövetkeznek olyan igazán nulla valószínűségi események is, mint hogy „*A gázság többé nem vet gáncsot, Testvéri érzés váltja fel.*”. Itt élhet az örök szerelem, itt „*Ha két szív telve szenvedéllyel, Azt nem szakítja semmi széjjel.*” Papagenot és ugribugri kis Papagenáját a darab végére Szikoránál is, Bergmannál is, Ascher Tamásnál is számtalan gyermeke ugrálja körül, miközben az Operában Tamino kedves, pápaszemes, gyermektelen uralkodó lett ősz Paminája oldalán. De melyik asszony lett boldogabb? Mozart vajon tudta?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2008. évi 2. számában

„De az úristen legyen irgalmas a világnak, ha egyszer mindenki azt kezdi csinálni, ami helyes!”⁸

G. B. Shaw: *Warrenné mestersége*
(Nemzeti Színház)

Most azzal kell kezdeni, hogy a mértékadó, igazi kritikusok szerint, a darab alapját adó, anya és lánya között zajló párbajt a Nemzetiben, az író szándéka ellenére, az anyát alakító színésznő nyerte meg. Ajánló azonban kicsit mást mond: az anya nyerte meg. Az anya maga, az anya szövege, és még csak nem is az újrafordítás miatt. A szerep nyer, az a szerep, amit a rendező Shaw vesztére tett át mai számítógépes világunkba. Udvaros Dorottya nagy művész, félelmetes pillanatai vannak a színpadon, fiatal nőnek lenni mellette keserves lehet, de szemmel láthatóan nem bántja a gyengébbet. Tőle nyugodtan nyerhetne a dolgos, magas erkölcsű ifjúság, úgy, ahogy az akkor még nem is olyan öreg, de már kellően cinikus szocialista szerző 1883-ban szerette volna. De nem nyeri, mert százhuszonöt év nagy idő.

„Mintha a házassági ceremóniától minden más lenne!”

Pedig a darab egyik üzenete, a polgári házasság intézményének oly gyakori hamissága semmit sem változott az évek alatt. Legfeljebb Shaw, és Ajánló folyamatos és már bizonyosan holt unalmas ismételtetése nélkül is egyre többen belátják ezt. Mert hány anyuci által kiduruzsolt házasságban igaz még ma is, hogy *„A nőknek sokszor kell úgy tenniük, mintha éreznének valamit, amit pedig nem éreznek.”* És hány fehér ruhában sikeres partit csinált tiszta leánynak nincs más dolga ma sem, mint *„... reklámot csinálni a ruhaszalonomnak meg a kocsigyártómnak...”* Az okos mama által kiválasztott gazdag férj ma is *„Minden nap új ruhát jelent; minden este színházat jelent és bálakat; azt jelenti, hogy Európa úriembereinek színe-java a lábad előtt hever; szép házat jelent...”*

„Nekem viszont nincs szükségem se anyára, se férjre.”

De Warrenné nem kispolgári anya, és lánya, Vivie azt játssza, hogy ő sem kispolgári nő. Házasság dolgában az író, meg az általa kreált két alak szövegben szépen egyetért. Szó nincs itt semmiféle házasságról! A darab független, dolgozó nőkről szól. Akkor min vitakoznak ezek?

Például azon, hogy a nagyon önálló lányka gyorsan elfelejti, miért is mondta, hogy: *„Szeretek dolgozni, és szeretem, ha megfizetnek érte.”* Vivie felháborodása ezek után kicsit nevetséges, amikor anyja sem adja fel a mesterségét. Nem érti, hogy anyjának is *„... munka kell és izgalom, különben megbolondulok.”* De ettől még nem dől-ne össze világ. A gyerekek mindig lázadtak, és mindig is lázadni fognak. Rádásul Warrenné gyerekeknek tekinti Vivie-t, akinek a dühe ez ellen teljesen jogos. *„... a fiatalok különösen érzékenyek, ha lekezelik őket.”* Ám erről Shaw nem írt volna darabot.

A helyzet az, hogy ez a Vivie egyszerűen buta.

Kitűnő-diplomás buta. Nem ismeri az embereket, nem ismeri a motivációkat, egyszerűen nem érti meg, hogy anyja mit, miért tesz. Lehet, hogy megnyerte a matematika versenyt, de közben nem olvasott semmit az elmúlt évtizedek humán-etológiai, pszichológiai és szociológiai irodalmából. Ez kicsit furcsa, és talán ezért nem volt jó ötlet így áttenni ezt a darabot a mába. Mert ma már senkit nem zavar, ha Warrenné kuplerájos. A „fizikaközvetítő-javító szolgáltatás” ma elfogadott ipar, SZJ számmal, és EU-s adószámmal. Törvényesen lehet üzni, kis- és nagyvállalkozási keretek között egyaránt.

Ha Shaw élne, hihetetlenül büszke lehetne magára, hogy már a 19. század végén megjósolta a 21. századi szinglik hitvallását. Mert ma is sok jó alakú fiatal lány mondogatja szó szerint, hogy ő „... egyszer és mindenkorra magányos és egyszer és mindenkorra idegenkedik a romantikától”. Ez a tökéletesen értelmetlen állítás ma állítólag tökéletesen érthető.

„Uramisten, miféle nő vagy te?”

Ma viszont az nem érthető, hogyha a nagyokos Vivie annyira megveti anyja üzelmeit, annyira együtt érez a „szállodában” dolgozó lányokkal, akkor miért nem ad nekik befektetési tanácsokat, hogy gyorsabban leléphessenek? Ha elfogadja, mert látványosan elfogadja azt az elfogadhatatlan állítást, hogy egy nőnek a nyomorból nincs más kiút, mint eladni magát, házasságlevéllel vagy anélkül, mert szakképzettség nélkül tisztességes munkából megélni nem lehet, akkor miért nem alapít közhasznú egyesületet a lányok továbbképzésére? Kinek lesz attól jobb, ha ő önálló lesz? Legfeljebb neki magának.

Shaw nagysága abban van, hogy meglátja szereplőiben, a társadalomban azokat az elmentmondásokat, amelyek a legmélyebbek, és amelyek, úgy látszik, állandóak. A végtelességig önző és beképzelt Vivie az elméleti szakember magabiztosságával megveti anyja pénzkereseti iparágát, de azért méregdrága neveltetése költségeit esze ágában sincs visszafizetni. Elfogadja, természetes járandóságának tekinti taníttatását, de kötelezettségeket ennek fejében nem tűr, ellenszolgáltatásra nem hajlandó. Honnan ismerős ez a viselkedés? Igen, ezt teszi ma is minden jó adottságokkal megáldott, magát tisztességesnek mondó férfi és nő, amikor „ez nekem jár” alapon kihasználja környezete. Vivie szűzlányként rosszabb ribanc, mint az anyja.

Így aztán persze, hogy igaza van Warrennénak: „*Nem volt még nő a világon, akin az anyai átok ne fogott volna.*” A távozó öreg kurva lehet, hogy nem túl művelt, de korrekt üzletasszony és nem adja fel soha. A színpadon egyedül maradó Vivieről viszont mindenki pontosan érzi, hogy nem csak szegény, de értelmetlenül magányos, és előbb-utóbb az egész világra haragvó, neurotikus, beteg ember lesz. Tehát a fiatal művész nő igenis megfelelően játszotta el szerepét. Csak ez a szerep egy nagyon buta szingli-liba (*ejtsd: szinglibi*) szerepe.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2008. évi 3. számában

„Ez a sok a barokk”⁹

*Esterházy Péter: Rubens és a nemeuklidészi asszonyok
(Pesti Színház, m1)*

Az embert elfogja a sokszínű irigység. Milyen jó, ha valaki befutott író! Akkor dől a pénz minden forrásból, akkor simán meg lehet nyerni minden pályázatot. Akkor írását egy befutott rendező teszi tönkre egy divatos színházban. Csak az a baj, hogy ez az irigység nem teljesen helyénvaló: Esterházy mondatai akkor is zseniálisak, ha a színpadon lófráló teljesen feleslegesen meztelen élő dekorációk annyi szexualitást sem sugároznak, mint egy kopasztott csirke. Miközben Rubens szó szerint súlyosan erotikus képeiről próbálnak beszélni.

„Mondjon komolyabbat egy női seggnél”

A darab alapjául szolgáló „dramolett” kis terjedelme ellenére nagyon méltó Esterházy Péterhez: olyan problémákat feszeget, melyeket kötelező feszegetni, és olyan mondatokat találhatunk benne, melyeket kötelező elolvasni. És csak egyet tudunk érteni vele, amikor azt mondja: *„Egy zseni nem is tud álszerűen lenni”*. Szinte mindegy is, hogy ezt magáról vagy valóban Rubensről mondja, mert *„Nem vagyok gőgös csak tehetség”*. Ebben a műben van értelme a mégoly értelmetlennek tűnő kérdésnek is: *„Lehet-e a világ legnagyobb festője közepes halott?”* Ebben a műben lehet hosszan és látszólag feleslegesen beszélni a köztvényről, és lehet nagyon nehezen észrevehető céllal hosszan locsogni a huszadik század nagy matematikusával. Mert akkor ez az összevissza kalandozás nagyon pontosan a rubensi nőalakok testrészei körül forog.

„Ne félj a hústól A hús az ember”. A hús az ember, a sok hús, a barokkosan sok, a rengeteg hús is az ember. Rubens esetében a méreteknak legalább olyan fontos szerepe van, mint a színeknek. A mitológiai vagy allegorikus témák ürügyén hibátlanul megfestett hatalmas formák, melyeket valóban csak az illendőség kedvéért „fed” egy-egy átlátszó fátyoldarab. Amely kézreállóan ívelt idomokat minden képen oly boldog mosollyal szemlélnék a kötelezően megjelenő kis angyalkák. Ezért zavaró kissé, ha a színpadon a feleséget alakító hibátlan alakú fiatal művésznő csipőjének kerülete tisztán láthatóan fele sincs a képeken ábrázolt méreteknél.

„Élni jó ezt mondják a maga seggei apám” Ez Rubens. Ez Esterházy. Ez a hús. De ezt a mondatot valóban nagyon nehéz színpadra vinni.

„Maga reménytelenül boldog apám”

De a valaha polgárpukkasztásnak minősülő, ma már egyszerűen csak unalmas csupaszkodás mellett van a színpadon igazi konfliktus is. A darab legizgalmasabb ellentéte Rubens és fia között feszül. Rubens festő volt, sikeres, sőt bizonyítva mondhatjuk, jó festő, a fiáról mindez nem mondható el. Rubens nemcsak festette, szerette is a nőt, ezt állítja Esterházy, de ez látható képeiről is. A fia ilyen irányú érdeklődéséről nem tudunk. Rubens már a 17. században pontosan, szó szerint testközelből ismerte az ak-

kor még matematikailag nem feldolgozott nemeuklidészi tér - és a (női) görbületek - rejtélyének grafikus megoldásait, a fia - a darab szerint - nem. A fiú egyébként „véletlenül” egyidős volt Rubens második feleségével.

Így aztán érthető az apa folyamatos zsörtölődése az öt meg nem értő fiúval: „*Unom fi-am a szigorodat*”. Manapság szokás nagy hangon és a jog erejével számon kérni, ha a szülők nem értik meg gyermekük lelki problémáit, nem értik meg gyermekük lázadó gondolatait. De szabad-e számon kérni, ha a gyermekek nem értik meg a szülőket? Ha a követő generáció a földhözragadt, és nem képes együtt szárnyalni a szülővel? „*nekem nem démonaim nekem angyalaim vannak*”. De angyalokkal nem társaloghat akárki!

Rubens boldog volt, a fia boldogtalan. Lehet-e ennél nagyobb ellentét két ember között?

„Ha dolgoztam megnőtt bennem a szeretet”

Csak sajnos senki sem képes örökké dolgozni. Akárhogyan is van, Rubens teste öreg, a fiáé fiatal. Rubenset, sokunkhoz hasonlóan, csak egyetlen érzés tudta kibillenteni boldogságából, az asszonyok nemeuklidészi idomainak élvezetéből: a fájdalom. A fizikai fájdalom. A fizikai fájdalom, ami tudatja mindenkivel, hogy öreg. A fizikai fájdalom, amely kiveri a kezéből az ecsetet. „*soha nem tudtam értelmet tulajdonítani a szenvedésnek*”. Persze, hiszen a szenvedésnek nincs, nem lehet értelme. „*A halál nem része az életnek a köszvény az része*” Ismét egy zseniális Esterházy mondat.

Plazma vagy LCD?

Az előadást, talán még októberben, műsorára tűzi a Magyar Televízió. Azt a változatot az idén 78 éves Horváth Ádám rendezi. Illik hozzá a feladat, hiszen ahogy Rubens képein sem, a régi szép Mahir által szponzorált Szomszédokban vagy a most futó Életképekben sincs egyetlen igazi boldogtalan ember, egyetlen életszerű konfliktus sem. Ezek a festőinek szánt élőképek megállnák helyüket bármely extra-gazdag beverly hillsi középiskola évfőzőjén. Zoób Kati valóban rubensi ruhái csodásan fognak mutatni a hatalmas képernyőkön. Érdemes lesz átmenni akár a jó öreg Máris szomszédhoz is, ha neki nagyobb tévéje van. Adás után lehet majd komolyan vitatkozni, hogy melyik technológia adja vissza jobban a színeket. Esetleg nézzük meg az ismétlést az m2-n, mert az addigra már talán HD-ben sugároz.

De vajon láthatóak lesznek-e a képernyőn teljes szépségükben a rubensi nőalakok nemeuklidészi háromszögei, melyek belső szögeinek összege nem 180 fok?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2008. évi 4. számában

„Én egyedül vagyok.”

Schiller: *Don Carlos*
(Bárka Színház)

Vajon Schiller már 1787-ben látta mai világunkat? Ismerhette politikusainkat? Mert a Bárka Színházban színre vitt drámában egyetlen szó sem lett megmásítva az eredeti szövegből, és mégis: rólunk szól. A közismerten nehezen előadható darabból persze húzni kellett, de a versek hangról hangra egyeznek a több mint kétszáz évvel ezelőtt megírtakkal (Vas István fordításában).

Akkor pedig nincsen más lehetőség, minthogy II. avagy „mosolytalan” Fülöp, fia Carlos, és felesége Erzsébet közöttünk élnek. Fontos tudni, hogy Fülöp apja, V. Károly volt az, kinek hatalma a földgolyó minden részéig elért, kinek országában „soha nem nyugodott le a Nap”. Ezt a végtelenül gazdag országot sikerült Fülöpnek többször is a teljes pénzügyi csődbe vinnie, neki sikerült elvesztenie a Nagy Ármádát, és ezzel politikai befolyása jelentős részét. Az ő idejében volt fiatal Cervantes, az ő idejében zajlik a Don Quijote rémisztő keretjátéka. Hogyan lehetséges ez? Gyenge volt tán Fülöp? Beteg volt tán Fülöp? Örült volt tán Fülöp? A történétírók szerint egyik sem. Hol hibázott vajon?

Ármány ...

A válasz, sajnos, nem nehéz. Fülöp birodalmának gyengülése, Fülöp emberi bukása, a darabból jól láthatóan, egyenes következménye magányának. Ma úgy mondanánk: kommunikáció képtelenségének. Fülöpnek nincsenek barátai, nem bízik senkiben, nem ismeri azt, hogy „Milyen mámorító érezni, hogy egy szép lélek dicsőít, / Tudni, hogy örömről egy másik arcot Pirostra fest, ...”

Ezért képtelen még akár csak a saját fiával is szót érteni, ezért képtelen értelmes feladatot adni neki. És valóban, erre a jelenben is van bőven példa. Hány ezer Carlos bolyong közöttünk manapság? Hány ezren mondhatják el magukról szomorúan, hogy „Semmit sem romboltam, sem építettem.” Pedig Pósa még idejében figyelmezteti Fülöpöt: „Én nem tudok többé hazáról. / Spanyolországhoz immár egy spanyolnak / Sincs köze.” Ez borzasztóan kemény mondat. Csak remélhetjük, hogy mi eddig még nem jutottunk.

Maga Fülöp is tudja, hogy szüksége lenne támogatókra. Pontosan tudja, hogy „Ha ilyen fejek henyélnek, / Sokat veszít az államom”. De Fülöp nem hallgathat a humanista gondolkodóra, mert Pósa veszélyes: „... tiszteli / Az embert...”. Inkább a főinkvizitort veszi maga mellé, aki az országot „A pusztulásnak / Is inkább, mint a szabadságra hagyja.”, így aztán nem lehet csoda, hogy „énutánam / A tűzvész színhelyén tíz emberöltőn / Keresztül nem arathat magvető.” Mármint szabad gondolkodást. S ennek Fülöp emberi bukásán túl is megvan az eredménye. A történelemből jól látjuk, hogy az a Spanyolország visszavonhatatlanul lemarad az akkori Európa sikeres humanista államai, Anglia, Franciaország mögött. Fülöpnek meg kellett volna gondolnia, hogy vajon képes-e arra, hogy „Egymaga egész Európában odaveti magát a / Kérlehetetlen robogó világsors / Kerekéi elé?”

De Schiller azonnal, már kétszáz évvel ezelőtt válaszolt is: „*Nem képes erre!*”

Mi pedig ebben, ma, a történelem ismeretében, már nyugodtan bizonyosak lehetnénk!

... és szerelem

De Fülöp nemcsak országát képtelen megtartani, feleségével sem boldogul. Pedig Erzsébet, akinek alakját Schiller vélhetően két történelmi alakból, Valois Erzsébetből és Habsburg Annából gyúrta össze, mindent megtesz annak érdekében, hogy korrekt maradjon, és megfeleljen a vele szemben támasztott elvárásoknak. A királynői korona ellenében igyekszik megfelelő szolgáltatást nyújtani, és már a darab elején tudatja a világgal, amit udvarhölgye, Eboli csak később fogalmaz meg: „*Ha majd az irígység / S hízelgés egybehangzón rábeszél, hogy / Boldog vagyok, végül miért ne hinném?*” Így aztán amikor Carlos magabiztosan közelít felé lobogó szerelmük biztos tudatában, Erzsébetnek eszébe sem jut, hogy valós érzelmeiről nyilatkozzon. Királynői büszkesége joggal nem kisebb az infánsénál: „*Ó, milyen hiu ember! / És ha az én szívem mást mondana?*”. Hogy szíve akkor mit mond valójában, azt nem tudjuk, de szépen hagyja Carlos beleesni az igaz szerelmesek örök csapdájába, amibe azóta is sokan belepotytyannak: Carlos is a saját érzelmeit vetíti ki szerelme tárgyára: „*Ki mondja? Hát én.*”

Innen hosszú és keserves út vezet addig, míg aztán a darab végén Carlos, aki valamikor a legőszintébben szerelmes volt, képes lesz kimondani, hogy „*Ez is elmúlt. ... Itt volt karomban – S én meg nem rendültem.*” Milyen hatalmas teher alól szabadul fel ilyenkor egy ember!

Emellett már apróságnak tűnik a mindenki által megtrévesztett, olcsó játékszernek használt udvarhölgy, Eboli egyéni tragédiája, és sokadrangúvá degradálódik az a világokat mozgató nagy kérdés, ami valahol a borzasztó hatású eseményeket elindította. Senkit nem érdekel, hogy vajon „*A megbántott szerelem / Sosem bocsát meg?*” Mert akár jön megbocsátás, akár nem, a romokba heverő emberek, és a romokban heverő ország számára a megbocsátás kevés, semmit nem ad, és már csak későn érkezhet. És későn is érkezik.

Tenni kellett volna valamit.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2008. évi 5. számában

„Be happy!”

Győri Balett: Mindig mosolyogj (Győri Nemzeti Színház), Bozsik Yvette: Lélektánc (Bozsik Yvette Társulat), Bozsik Yvette Társulat: Traviata (Nemzeti Táncszínház)

Mi lehet közös a Győri Balett Chaplin előtt adózó tisztelgésében, az egészséges és mozgássérült táncosok közös játékában, és az igazán kiváló, de kizárólag testben és lélekben nagyon felnőtteknek ajánlható opera-feldolgozásban?

Első gondolatunk az, hogy nyilvánvalóan semmi. Mi lehetne közös a Csavargóban, Vi-olettában és a Lélektánc sérült és nem sérült táncosaiban? És főképpen mi köze lehet mindezeknek a címbe szereplő, oly sokszor felhasznált Bobby McFerrin zenéhez, szlogenhez?

Aztán egy furcsa hasonlóságot csak meglátunk: a közös színvilágot. Mindhárom táncszínpadon dominál a fekete, feltűnik a fehér és időnként, a nagyon hangsúlyos vörös. De más szinte semmi. Megdőbbentően semmi. A Lélektánc színpadán végig minden fekete. A Traviata fekete és pár percre vörös. Chaplin fekete, fehér és itt-ott vörös. Tán előtötte a fekete kelme a jelmeztervezők raktárát? Vagy ez a mi világunk, a professzionális üzleti élet fekete kiskosztüm, fehér blúz falansztere?

Ami aztán még azonosnak látszik: a tudás. A hihetetlen színvonalú táncstudás, de nem csak a profiktól, Európa legjobbjaiktól, hanem a sérült táncosoktól is, és a győri gyerek „Kölyöktől” is.

„Meghódítottuk a sebességet, de bezárkóztunk.”¹⁰

A következő hasonlóságra akkor ébredhetünk rá, amikor a zenét hallgatjuk. A színházakba készülve, ha otthon megnéztük a színlapot, már jó előre dúdolgatjuk az ismert, kedves dallamokat. A filmzenét mindenki ismeri, de a műsorfüzet alapján találkozhatunk Delibes, Debussy dallamokkal is. Hazafelé viszont, érdekes, erről a dudorászásról már nincsen szó. Vajon miért?

Wagner zenéje önmagában is hatásos, tudjuk. A valkűrök lovaglása motívumát még az is szereti, aki amúgy el nem tudja viselni a nagy németet. De a jól ismert cintányér-csatogás mögött Apache helikopterek hada mozog, éppen úgy, mint egy „rég”, Vietnamból szóló Coppola filmben. Csak itt előtűnik természetesen a Diktátor táncol. Bozsik Yvette Traviatájában nem szerepel az idősebb Germont, mert teljesen hiányzik „Az a napsütötte föld, / Merre minden üdezőld, / Merre dajkád dala szállt...”. Ezt a gyönyörű dallamot nem halljuk, mert nyilvánvaló, hogy ez az az érzés, amit Violetta nem ismer. És szinte csodának tűnik, hogy egy zeneszerző, Jean-Philippe Heritier, aki a Lélektáncban aktivásra, tenni vágyásra sugall, a Traviatában Verdi fülbemászó motívumait olyan drámai hangokkal egészíti ki, hogy a hátunk lúdbőrzik tőle. Itt szó sem lehet dúdolgásról.

„Mi emberek szívesen segítünk egymásnak.”

Bozsik Yvett nyilatkozta a Lélektánc egyik ismertetőjében: „Mindannyian *sérültek vagyunk, csak mi jobban tudjuk ezt leplezni.*„

Ki bizonyítaná ezt jobban, mint a halálos beteg Violetta? Aki az eredeti operában fennhangon énekl mosolyogva, hogy „*Mámor kelyhe / Csordultig telve*”, s Bozsik Yvette táncosai részletesen meg is mutatják, mire megyünk mámorunkban. Ez a hosszúra nyúlt „Brindisi”, ez a mai pezsgőárja semmi kétséget nem hagy arról, mely örömszerzés Violetta és barátainak főtevékenysége. Csak éppen az őrjöngő zene, és az őrjöngő emberek közepette a megbűvölt Violetta némán, lótszülésben nézi egyetlen igaz szerelmét, nem látva, nem hallva a körülötte kavargó eseményeket.

És ki lehetne erre a mondatra bizonyíték más, mint a Nagyvárosi fények meggyógyult vak lánya? „*Igen, látok!*”, hangzik el a vásznon. A Győri Balett igazán méltó táncos tiszteletadásának azonban ez az egyetlen nehezen befogadható pillanata. Mert hiába pingálják fel a kimerevített képre, hogy „*keep smiling*”, „*mindig mosolyogj*”, tudjuk, hogy azon a filmbeli utolsó képen a látó lány képtelen mosolyogni, és a Csavargónak is csak az utánozhatatlan kínos mosoly fagyott az arcára. A látó Violetta vak, a Nagyvárosi fények vak lánya lát. Két előadás, két színpad, két táncosnő. És micsoda közösség!

„Lehet szabadon és szépen élni, csak elvétettük az utat.”

A burleszk csodálatos műfaj. A Győri Balett színpadán a Csavargó a vörös ördöggel vív bokszmeccset, mikor is legalább hússzor pofára esik. Hiheti-e, hogy ember nyerhet az ördöggel szemben? De kiállhat-e valaki bokszolni a nyeres reménye nélkül? Bozsik Yvett színpadán Violetta varázsereje pár pillanatra feketéből vörösre festi az egész színpadot. Egész társasága, egész előző élete átalakul rövid időre az ő hatására. A harmadik előadásban a kerekesszékből kiszabadulnak, és táncolnak az emberek.

Ki lehet szabadulni? Ha csak átmenetileg is?

Ha merünk válaszolni, akkor megtaláltuk a nagyon nyilvánvaló, nagyon közhelyes, talán „kimondani is szégyelljük” azonosságot a három előadásban: a Csavargóban, Violetta-ban és a gördülő székes táncosokban.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2008. évi 6. számában

„Él egy bizonyos Pjotr Ivanovics Bobcsinszkij¹¹”

Gogol: *A revizor* (Vörösmarty Színház, Székesfehérvár,
Katona József Színház DVD díszdoboz, Budapest Film)

Él bizony. Valahol bizonyosan él. Kell, hogy éljen, méghozzá nagyon közel hozzánk, egészen közöttünk, hiszen másképpen miért látnánk oly sokszor színpadainkon ökegyelmességét? Most éppen két példányban, egyszer Fehérváron élőben, egyszer pedig azon szerencséseknek, akik ezt a csodálatos tíz DVD lemezt kapták karácsonyra, egy régi legendás előadás felvételéről. Élnie kell, mert másképpen nem lenne lehetséges, hogy nap mint nap azt halljuk úton-útfélen, hogy „... nekünk, kérem, nincs egyéb vágyunk, mint hogy minél tökéletesebb figyelemmel és buzgósággal szolgáljunk rá a kormány elismerésére.” Halljuk ezt a mondatot megannyi jól felkészült tisztviselő szájából, mindig és mindenhol, tértől, időtől, és persze, az éppen kormányon lévő párt színtől függetlenül.

„Hej, de elkapnám a nyakát minden koszos firkásznak, minden rohadt liberális sátánfajzatnak!”

Akár hiszik, akár nem, ez sem valamelyik mai politikaközei napilapból vett idézet. Ez is Gogol Polgármestere szájából hangzik el, igaz, már a darab vége felé. Ugyanaz a Polgármester mondja, aki még nem sokkal előtte lelkendezett, hogy ez a revizornak nézett senki kis hivatalnok mily csodálatos veje lesz. Hiszen *„Minden az ő markában van, minden, minden!”* Gogol Polgármestere igazán egyszerű figura. Nincsen más vágya, mint örök időnkig megmaradni hivatalában. Tudja is jól ennek módját: *„Egyenként kell bemenni hozzá, és aztán szépen, négy szemközt szót érteni... Ahogy illik: suba alatt. Így szokták ezt a jó társaságban.”* Valóban, a legteljesebb mértékben igaza van a Polgármester úrnak. Ma is így szokás ez a jó társaságban.

„Nagykutyák lettünk!”

De mégsem a „polgi”, hanem becses neje, a polgármesterné alakja a darab legszórakoztatóbb figurája. Nem csak azért, mert olyan mondatokat hallhatunk a szájából, mint hogy *„a budoáromban olyan ámbraillat ússzon, hogy pislogjon, aki belép.”*, *„Mi, nők tudjuk, hogy kell az ilyennel...”*. Folytatásként pedig ki-ki gondolhat bármit, amit csak a polgári erkölce merészel. Valójában a butuska feleség sablon alakjára lassanként illelt már ráunni, így aztán nem is szöke a polgármesterné egyik előadásban sem. Ami érdekessé, és örökéletűvé teszi a figurát, az az önmagát észre nem vevő, égis erő neveltségesség. Amint nagy komolyan saját lányát tekinti szexuális konkurenciának (*„én ... úgyszólván ... férjes asszony vagyok.”*), és amint beszédmodora látványosan követi férjeura társadalmi rangjának vélt változását (*„ne pazarold a pártfogásodat mindenféle incifinci alakokra”*). Ilyen tökéletesen sminkelt fontos hivatalnoknéval ma is gyakran találkozhatunk. És szinte bizonyosak lehetünk abban is, hogy ez az örök életű asszony „mert én megérdemlem” márkájú kozmetikumokat használ...

Mindenütt ott vagyok, mindenütt!

A főhivatalnoknak nézett szélhámos, a minket is körülvevő léggömb-emberkéhez hasonlóan, alig tehet az őt felkapó események alakulásáról. Hlesztakov éppen olyan, mint celebjaink bármelyike: gyenge ember módjára mindössze csak elfogadja és élvezi a teljesen érdemtelenül kapott kedveskedést, hízelkedést, a megvesztegetéseket. Hány ilyen nevetséges apró előnyt vágyunk mi magunk is gyarló módon élvezni! Érdemes tudni, hogy mai Magyarországonk nem csupán a rosszindulatú daganatok okozta halálozásban, de (nem hivatalos felmérések szerint) a kisebb és még kisebb kiváltságosok számára fenntartott, feliratozott, leláncolt vagy éppen méregdrága biztonsági őrral védett parkolóhelyek számában is első Európában. És csak remélni szeretnénk hogy azért a kettő között nincs szoros okozati összefüggés!

„Csak azok az istenverte kereskedők meg polgárok ne volnának!”

Gogolnak ez a darabja szinte egy időben keletkezett Széchenyi István Hitel, Világ, Stádium című alpműveivel. Azon, hogy az 1836-ban, csaknem kettőszáz évvel ezelőtt, a mélységesen korrump, a poros és szürke feudalizmusból kikecmeregni képtelen Oroszország kritikájaként íródott szövegek ma, az európai uniós, dinamikusan fejlődő Magyarországon ennyire aktuálisak, a jó színészek jó alakításai ennyire életszerűek, már szabad könnyesre nevetni magunkat.

De a darab pörgős vége felé, a sok kacagás közben azt az egyet el ne felejtjük, hogy e komédia ilyen mélységes aktualitása: tragédia!

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2009. évi 1. számában

„Piros az ég alja: aligha szél nem lesz.”¹²

Kacsoh Pongrácz: János Vitéz (Nemzeti Színház)

*„De magyar vagyok, s a magyar lóra termett,
Magyarnak teremt az isten lovát, nyerget.”*

Lehet, hogy éppen 25 éve történt. De inkább csak 23 vagy 24, és ezt, ha kellene, a régi műsorújságból könnyedén ki lehetne deríteni. Nekünk a Fiumei („Mező Imre”) út felől volt érdemes megközelíteni az Erkel Színházat, de október 23. volt, és a Köztársaság téri párház előtti kis utcarész mindkét oldalról szigorúan le volt zárva. Akkoriban már hosszú haj nélkül, nyakkendőben, konszolidált apukaként szabad volt kicsit szemtelenkedni az erősen unatkozó rendőrnővel, aki láthatóan el is hitte, hogy az épület előtt átgurulni készülő szakadt Dácia nem fogja azt fellobbantani a kocsiban hátul ülő hét év körüli kislánnyal. De amikor munkásörök vettek körül minket éles fegyverrel, és biztosítottak arról, hogy itt ma a legszigorúbban tilos mindenféle áthaladás, mégis jobbnak látszott gyáván megfordulni, és megkerülni az egész teret, hogy a pár méterrel odébb lévő parkolóba juthassunk. Így aztán erősen felpaprikázva, sokszorosan lúdbőrzött az ember háta, amikor benn, a színházban, a fél színpad előrejött őszintén fortisszimó énekelni egy-egy verssort az amúgy teljesen ártatlan daljátékból.

„Mindenünk e zászló, sosem hagyjuk el, A legszebb leányzó bokrétazza fel.”

A zászló akkor is nagy volt, most hatalmas. És háromszínű. Nem vörös, nem sávos: háromszínű. Mára akkorára nőtt, hogy az jól láthatóan erős túlzás. De az egész első felvonást betöltő zászlónál is feltűnőbb a „semmi kis” darabból immáron tapinthatóan ki-domborodó párkapcsolati bonyodalom. Petőfinél Jancsi és Iluska szerelmét látszólag csak anyagi okok akadályozták, Kacsoh játékában már megjelent Bagó, ki remény nélkül szereti Iluskát.

*„Nem bánom, nem bánom, csak szívből sajnálom,
Hogy az én édesem más karján találom.”*

Bagó dala az egyik legismertebb motívuma ennek a feldolgozásnak, de Bagó ma nincs egyedül nagy bánatával. Iluska nehéz sorsa tisztán érthetővé válik, amint látjuk az első szereposztásban az Iluskánál feszesebb alakú mostohát, ki szintúgy Jancsira ácsingózik. Szokatlan? Nem lenne körünkben olyan második feleség, aki alig idősebb nevelt lányánál, és annak kedvesére hajt? „... *kend sem volt jobb a deákné vásznánál.*” Legálább tudjuk, hányadán állunk.

„Kék tó, tiszta tó, sokkal vagy szívemnek adósa. Add vissza nékem őt, s legyen tied ez a rózsza.”

Vissza is adja. Csakhogy Alföldi rendezése itt hatalmas ívben kerüli el a giccset. A nézők és a hajléktalan, éhező Jancsi legnagyobb megdöbbenésére a feléledt és tündérkiránynőhöz méltóan keményített hófehérbe öltözött Iluska tündérkéi a dübörgő

földalatti vasút birodalmának lengén öltözött hölgyei. Iluska életviteléről ugyan szerencsére nem tudunk meg semmit, de még így is teljesen érthető, hogy az ártatlan Bagó fejvesztve vágyik vissza falujába, és még a könnyen kapható kerek popsik sem tudják Jancsit marasztalni művészetükkel. Innen már nincs lejjebb. Pedig hogyan is mondta Petőfi?

*„És amely világot álmaikban látnak,
Tündérország még csak árnya e világnak.
Ha a földi ember először lányt ölel,
Ennek az álomnak gyönyöre tölti el.”*

No igen, erről van itten most is pontosan szó. A lány öleről.

„Az én nevem, az én nevem Kukorica, Kukorica János.”

Petőfi, és Kacsóh János vitéze között mégis a legnagyobb különbség a befejezés. Petőfi az, aki „happy end”-del zár, hiszen nála

*„A tündérnemzetség gyönyörű körében
S kedves Iluskája szerető ölében
Mai napig János vitéz őkegyelme
Szép Tündérországnak boldog fejedelme.”*

Kacsóh megoldásában a darab legvégén már az Erkelben is kétségessé vált egy pillanatra, hogy vajon Iluska követi-e a Tündérországot elhagyó, és oda soha vissza nem térő Jancsiját. Akkor is csak az állóképpé kimerevedett tablón vált feltételezhetővé, hogy a hatalmas székelő kapu körül játszadozó, és Jancsihoz hasonlóan báránykucsmás kölykök alighanem közös gyerekeik. Ma, amikor a csodálatos színpadgépezet segítségével az egész ketrec-tündérország gombnyomásra elszáll, Iluska egyértelműen ott marad a vaskemény lányok társaságában. Jancsi és Bagó két régmúltból itt ragadt magányos alakként, csak a városligeti Mezőgazdasági Múzeum tárlójára emlékeztető diorámában tűnik fel ismét, a nagy magyar Alföld búzatáblájának egy picike darabján. A fokozottan védett tűzok mellett lehetne a helye, közvetlenül a már kipusztult reznek mellett.

„Hogy a magyar dicsőségnek nincsen elmúlása.”

A valóban csak 13 év felettieknek, de azoknak igencsak ajánlható előadás méltó arra, hogy a Nemzet Színházában adják elő. De méltó lenne arra is, hogy az ország első számú, de akusztikailag katasztrofálisan megvalósított betonszerkezetében ne kelljen az igazán nemes művészetet produkáló színészeknek minden egyes esetben a zenekari árok szélén egyensúlyozni, ha azt szeretnék, hogy mikroport nélkül is eljusson a nézőkhöz hangjuk egy töredéke. Az estélyi ruhába öltözött nézők pedig, amikor sok száz métert sétálnak, futnak vagy túsarkon tipegnek a minden szabadon hagyott pici részbe becspegeő, jéghideg januári esőben buszhoz, villamoshoz vagy autójukhoz, elgondolkodhatnak azon, 25 év után miképpen juthattunk el oda, hogy Tündérország nekünk a metró mocskos aluljárója lett?

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2009 évi 2. számában

Tündérlaki oihák

Heltai Jenő: A Tündérlaki lányok (Vígyszínház), Bacsó Péter: Majdnem szűz (Megafilm), Karinthy Frigyes: Capillária

„Nem szomjazik az egészséges, becsületes, szép szerelemre...?”

De, bizonyára. Szomjazik, csak éppen esélye sincs rá. Sem a két eminens, mindenkinek megfelelni képes Tündérlaki Olgának és Mancinak, sem húguknak, az okoskaszépecske Sárinak, sem nővérüknek, Boriskának, Heltai sablonosan kitarított színész-nőjének. Igaz, Bacsó Péter ma élő, hősies kis kurvájának sincs sok része becsületes, szép szerelemben. Pedig ő akár Tündérlaki Boriska unokája is lehetne, ha legalább azt tudhatnánk, vajon ki lehetett a születése után azonnal elhagyott Árva Boróka, Bacsó Péter főhősének a mamája. A szerelem ritkaság, itt sincs, ott sincs. Heltainak ez a darabja mégis folyamatosan megy valamelyik színházunkban, miközben a filmre mindössze 21.383-an mentek el moziba. Ennyire bizonyosan nem rossz ez a sokak által (de nem általunk) gyengécskének tartott utolsó Bacsó-szatíra. Vagy talán a régi figurák, vagy a kispolgári történet lenne ennyivel érdekesebb?

„Nektek talán csakugyan kell a boldogsághoz a pénz, nekem nem.”

Ez a nővére minden pénzét „lenyúló” két tisztes lányra vonatkozó mondat teljességgel súlytalan marad a Vígyszínház színpadán. Pedig jól látjuk, hogy a „csöndes, becsületes polgári életbe” vágyó erkölcsösnek mondott hölgyek bármilyen áldozatot meghoznak a mamának tetsző fiatal férjért. Bármilyen áldozatot, amit azért nem nekik, hanem a nővérüknek kell meghozni. E logikai és morális bukfenc ellenére a jómódú középszer kritikáját soha nem a Szent István körúton kell keresnünk. Azt akkoriban a Heltainál 16 évvel fiatalabb Karinthy írta le tökéletesen, Budapest túlvégén. Ő fogalmazta meg (a marketing tankönyvek előtt vagy harminc évvel), hogy Olga és Mancsi, *„aki vesz, anélkül, hogy adna... egyszerűen hódító, erősebb fél, magasabb rendű lény”*. A két, végtelen önzését saját maga számára is bevallani képtelen lány mégsem látszik igazán hódítónak. Viszont ma is találunk a Lipótvárostól Ferencvárosig, Nyíregyházától Nagykanizsáig jól ápolt, semmi kis komédiásnőket, kiket az egész világ szolgálni köteles: Bacsó a meglehetősen korlátozott miniszter-asszonyban állít emléket ennek a remélhetően nem örök figurának. Heltai a képzett, mégis őszinte színésznő-nővért állítja szembe a dilettánsan szerepet játszó úrinő-húgokkal. És bár a Btk. 318. §-a ma is kimondja, hogy *„aki jogtalan haszonszerzés végett mászt tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz, csalást követ el”*, az igéreteikkel, apró kis hazugságaikkal férjüket, egész környezetüket tudatosan tévedésbe ejtő Tündérlaki Olgákra, Mancikra és mai társnőikre mégsem vár büntetőeljárás. Hacsak nagyon sikeres házasságuk nem válik korlátozott férjük révén rosszabbá bármely börtönnél.

„... élni édes és szeretni jó.”

De a Heltai által oly kedvesen, megbocsátón megrajzolt nagyon okos, nagyon tiszta, örökre csak kislánként kezelt, és így aztán akként is viselkedő kishúgokat sem kell manapság sokat keresgetni. Igaz, az azért szinte eljátszhatatlan, hogy ma egy tizenhat éves lány nem

tudja, mit ígér: mit jelent szeretőjévé lenni valakinek. De ha orvosi értelemben nem is nagy divat szűznek lenni, úton-útfélen belebotlunk a magukat tapasztalt nagyleánynak gondoló, szexről szájaló mama kedvenceibe. Milyen ügyesen elhitetik magukról 16, 26 vagy akár 36 éves korban is, hogy egy „ilyen kislánnyal nem szabad komolyan beszélni”! Vajon talán ez a nagyon buta Sári lenne Karinthy gyönyörű és életélvező oiháinak földi mása? Akkor bizony, jaj nekünk! Mert előbb-utóbb minden pasi, még Heltai lírai költő Sándorkája is rá fog jönni, hogy „... milyen könnyen teszik lóvá a tapasztalatlan lányokat a sokat tapasztalt férfiakat!” Óh, valóban, azok az érinthetetlen kis leánykák, és a szegény, okos férfiak!

„Egy ötvenéves embert lehet megszokni, de nehéz szeretni...”

Heltainak ezt a darabját szokás az 1900-as évek elején oly nagyon divatos „perdita-romantika” hazai alapművének nevezni. Csakhogy Zola jóval korábbi naturalizmusa, Karinthy kicsit későbbi, bájosan pornográf fantasztikuma, és Bacsó mai pengeéles szatírája után végre ki kellene mondani: perditá-romantika, kurva-romantika nem létezik! Kiszolgáltatottan pénzt keresni, testi vagy szakmai prostituáltnak lenni nem túl felemelő. És ezen a téren Karinthy legfeljebb csak elméleti szakember volt. Sokat idézett, sokat félreértett mondatával („De hogy lehet ’élvezeti tárgy’ valami, ami maga is élvez?”) Heltai Boriskája aligha érthet egyet. Egyszer aztán ő is a nővérei fejéhez vágja: „Tudjátok mi az szerelem nélkül élni, szerelem nélkül csókolni?”. De olyan nagyon bizonyos, hogy magáról beszél? Nem lehet, hogy talán a nővérenek ad még egy utolsó, hasznos tanácsot az esküvője előtt, mielőtt az végképp belezuhan az államigazgatásilag elsimert öncsalásba? Mert Boriska, akiről az egész világ azt hiszi, hogy csak a pénzéért adta oda magát öregedő barátjának, legvégül, igaz, túl későn, és múlt időben, kimondja: „*nagyon szerettem*”. Talán ő az egyetlen, aki „erkölcstelenségében” mégis találkozott valódi emberi kapcsolattal.

„Csak azért, mert a jómódot féltitek, a gondtalan életet?”

Vajon miért viselik a Vígszínházban a kissé élettelen és lélektelen figurák az I. világháború korának jelmezét? Miért a múltban játszunk egy olyan darabot, amely, ha szájbarágósan is, de mai gondokat elemez? Változott valami 95 év alatt? A nők, láttuk, nemigen. De a férfiak sem. Heltai Báró ura semmivel sem jobb vagy rosszabb, mint Bacsó Frédi bácsija, és a mában élő, nagyon rendes kisiú Móric mellől a végtelenül tehetséges Boróka éppen úgy fog elmenekülni, mint Sári a századforduló alanyi költője mellől. Legfeljebb Frédi bácsi példáján ma már azt is megtanulhatjuk, hogy két mobiltelefon egyidejű használata komoly szexuális zavarokat okozhat. Ha viszont ennyire semmi nem változott, akkor a jelmezeknek talán azt kell eltakarniuk, hogy még ma is egy durván őszinte prostituáltnak van a legtöbb esélye a boldogságra? Esetleg zavar minket, hogy ez a darab és ez a film a nagyon-nagyon sokadik, hihető és megnézhető alkotás, amely szerint még ma is a rosszéletű lány a legbecsületesebb? És egyáltalán: hol az ördögben van legalább egy icike-picike „egészséges, becsületes, szép szerelem”? Reméljük, nem csupán Capillária számunkra soha el nem érhető víz alatti országában, ahol az óslakos oihák szép szerelme „*önmagáért való művészet és öröm, mely egyik oihának a másik iránt érzett rajongásában és odaadásában merül ki*”.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2009 évi 3. számában

„Nem követtünk el annyi bűnt, hogy ezeket érdemeljük!”

*Jancsó Miklós: Kapa és Pepe sorozat 1.-6.
(DVD, Navigátor Film és Leon Film)*

Hogy a címben szereplő kifakadás ezekre a filmekre, vagy a minket körülvevő világra vonatkozik-e, ne firtassuk. Az Ajánló szerint a filmekre aligha. Pedig azokat sem könnyű elviselni.

Kapa, avagy szabad-e?

A hatrészes sorozat egyik, önmaga által is vitatott kérdése, hogy vajon szabad-e agresszív, trágár szavakat használni a filmekben? Egyáltalán, szabad-e agresszív, trágár szavakat használni az életben? Valószínűleg nem lenne szabad. De szinte biztosan nem lenne szabad ilyen rendszerességgel ismételgetni azokat, amint azt ma tesszük. Egészen biztosan nem lenne szabad iskolásoknak, óvodásoknak. Mert ma holnap már a bölcsiben is „csúnyán” beszélnek a pelenkások.

Na, de Kapa, a filmsorozat főhőse, mit főhőse, a legfőbb, a fő-fő hőse, a hősök hőse, Kapa türelmetlen! És Kapa jogosan türelmetlen! A hatszor kilencven perc szinte másról sem szól, mint hogy Kapa tökéletes, Kapa mindenkinél okosabb, ezért aztán természetesen, hogy türelmetlen. Kapa időgépet épít, Kapa meghódítja a Szabadság-szobrot, a Millenniumi emlékmű csúcsát, a pénzvilág, és az alvilág legfelső köreit. Kapa a magasba tör, Kapa milliárdokkal foglalkozik, és eme törekvése során, hozzánk hasonlóan, örökké csak akadályokba ütközik. Leginkább persze Pepe értetlenkedik, így aztán Kapa vele üvölt, őt üti-vágja, és vele beszél nagyon csúnyán. Teljesen érthető.

Ebben Kapa igencsak hasonlít ránk. Kapa viselkedése a mi ezredfordulós viselkedés-mintáinkon alapul, mint ahogy Pepe bárgyúsága, de még Mesi szereleméhes vihogása is a mi sablonjainkat, a mi mai sztereotípiáinkat állítja eléink, hadd nevessünk rajtuk. Mi is mindenkinél okosabbak vagyunk, mi is kiabálunk, mi is csúnyán beszélünk, mi is türelmetlenek, erőszakosak, agresszívek vagyunk. Mi sem várhatunk ennyit. Mi is örökké sietünk. Nekünk is még rengeteg feladatunk van.

Például haza kell érnünk az esti tévésorozat kezdetére.

Fényes keblek

Jancsót szokás azonosítani a jelkép-hidegségű, soha meg nem érintett meztelen nőket felvonultató filmmel. Igen, egyrészről ő is bizonyosan ismerte Radványi Géza mondását: „gyerek, kutya, foka, meztelen nő, - mi lehet hatásosabb egy filmben?”. Másrészt azonban ennél alighanem egy kicsit többről van szó. A minden egyes alkalommal tökéletes női test minden egyes alkalommal jelez valamit. „Az elnyomás vagy a manipuláció eszközei” mondta Jancsó egy interjúban.

A hangsúly ma már egyre inkább a szexualitáson alapuló manipulációra helyeződik át. És Jancsó nemcsak a fényes szelekről tud, vagy tudott hiteles filmet készíteni. Az neki vélhetően „könnyen ment”, hiszen ő a NÉKOSZ-t jól ismerte, ő maga is kollégiumi titkár volt. De ma is, amikor Jancsó bizonyosan nem volt kereskedelmi igazgató, és bizonyosan nem tartott „szélsz mítingeket”, jól látja, és meg is mutatja, hogy a nagy koedukált ivászatok, a vállalati rendezvények, a kapcsolatépítő tréningek éjszakába nyúló eseményei az összetartozást erősítő manipuláció eszközeiben alig különböznek a népi kollégiumok belső világától. Csak akkoriban „a” párthoz, manapság „a” vállalathoz, „a” corporate-hez való hűséget erősítgetjük a házassági hűség rovására.

„Országomat egy szponzorért!”

Ezek a filmek az ezredforduló Magyarországnak üvöltő ellentéteit rögzítik, miközben Grünvalsky végig remekel tökéletes képeivel. A legjobb utazási prospektusokat is neveltségessé tevő képek Budapest szépségeiről jól kiegyenlítik az akkoriban még nagyon lepusztult Tatai úti Mozdonyparkról, a legfeljebb romkocsmának használható, és ma holnap már ezer éve lakhatatlan SZOT szállóról, a szegényszemre leégett nagy sportcsarnokról, az üres gyárépületekről felvett őszinte, valóságot megmutató, de csodás módon egy cseppet sem depresszív képeket.

A szereplők kiválasztása sem történt kisebb igényességgel, mint a helyszíneké. A filmcsoportban a színjátszás hagyományait őrző ős-Bárka tagjai mellett rendre látható a szép beszédű Galkó Balázs, a Tomb Raider Larájaként is tökéletes Schell Judit, a zseniális mozgású Góbi Rita, és a Jancsó rendezésében igencsak jól játszó Ruttkay/Ruttkai Laura. Mundruczó Kornél itt még nem rendez, itt filmszerepet játszik. A zenét is a legjobbak, az Állami Népi Együttes, a Bihari Együttes, Galambos Lajos (Lagzi Lajcsi), Lovasi András, Sebő Ferenc, és a Sub Bass Monster adja, felváltva, egymást kiegészítve.

„Szabadság, Egyenlőség, Testvériség”

Az, hogy minden szakterületnek a legjobbjai szívesen részt vesznek ezekben a bolondos filmekben, nem mutathat mást, mint, hogy az igazán nagy egyéniségek akárhogy is, de részt kérnek Jancsó jelképeiből. Mert számukra egészen nyilvánvaló, hogy a világ talán legfontosabb szövegeinek legjobb helyen a politikai molinók helyett csak egy meztelen nő szép testére pingálva jelenhet meg. De ha nem akarjuk szeretni Jancsót, akkor gondoljunk a ma sokkal elfogadottabb „szabadság, szerelem...” eszméjére! És megdöbbenhetünk, hogy a ma holnap kilencvenéves rendező csak a fiatal Petőfi pimaszul provokáló hagyományait követi.

Ahogyan a hatodik filmben halljuk: „Itt műfajteremtéssel foglalkoznak”. Sikerral.

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2009 évi 4. számában

„és én jó leszek...”

Andrew Lloyd Webber-Tim Rice: *Evita*
(Győri Nemzeti Színház, Hollywood Pictures DVD)

Akik rendszeresen olvassák az ajánlót, lehet, hogy most majd kissé meglepődnek. A címben szereplő pár szó fontosságának megértéséhez sajnos kritizálni kell Miklós Tibor fordítását. Bár ő a magyarításaival igen sokat tett a musicalek meghonosításáért, de ezt a nyelvi problémát nem sikerült jól megoldania. Az eredetiben szereplő *„I'd be surprisingly good for you”* mondatból két fontos szó is hiányzik a magyar megfelelőben. Nem mindegy, hogy „neked” leszek jó, vagy csak úgy általában! Az pedig, hogy egy ilyen előéletű nő, mint Evita, jó tud lenni, komoly meglepetést szokott okozni.

„... jókor jöttem, és ez szerencsés...”

Mert Eva Duarte meglepetések sorozatát okozta egész életében. Szinte minden iskola nélkül, alig tízévnyi előkészület után, huszonhat évesen már politikai kommunikációból felkészült szakemberként, eredményesen vezette a mai szóhasználatnál élve mélyszegény *„descamisado”* („az ing nélküliek”) sokszázezres tömegét Perón börtönből való szabadulását követelve. Hogyan volt erre képes? Azt szokás mondani, hogy a szerencse önmagában ritkán elegendő. *„A többi csak szervezés...”*, éneklí ő maga is. De ezt a „többi”, amitől az egyiknek sikerül, a másinak meg nem, ezt manapság projekt menedzsmennek hívják, sokat kell tanulni, sokat kell gyakorolni, és nagyon fárasztó, idegölő munka.

„Átkozott nő!”

De sokat tanulni, fárasztó munkát végezni nem szeretünk. Sokkal kényelmesebb a másik eredményeit leszólítani, különösen azoknak, akik nem kénytelenek a huszas évek törvénytelen gyerekének minden hátrányát elviselni, akiket a szülei tanítatnak táncolni, akiket a nagypapájuk a térdén lovagoltatott. Így aztán a lustákkal, a tehetségtelenekkel, a butákkal együtt akár mi is feltehetjük azt a kérdést, ami a magyar változatnak sajnos egyetlen kérdése, hogy mennyire volt kurva ez a szerencsés hölgy?

Vélhetően nagyon. Amint a darabbéli arisztokraták említik: *„Mindent elérhet egy ringy-rongy nő!”* Ennek azonban kissé ellentmondani látszik, hogy Eva Perónt halála után komolyan szentként emlegették Argentínában. Akkor pedig Jean D'Arc mellett a helye! Ama Jean D'Arc mellett, aki nem legyőzhetetlen szexualitásával, hanem a nők számára a maga idejében ugyancsak nagyon elítélendőnek tartott eszközzel, a kardjával győzött, és ő azt aligha forgatta kevésbé harciasan, mint Eva Duarte a számára rendelkezésre álló fegyvereket.

„Eszmévé vált a slágerszöveg.”

Elszakadva a meseként nem nagyon hihető, ám történelmileg mégis megvalósult Hamupipóke történetről, nyugodta ki lehet jelenteni, hogy a peronizmus nem működött

volna az Eva Perón nagyon komoly show-szakmai tudása által megvalósított mérhetetlen populizmus nélkül. A „Madonnás” filmváltozat, amelyért az általánosan ugyancsak lekurvázott főszereplőnő Golden Globe-ot kapott, lényegesen jobban mutatja ezt, mint a kissé leegyszerűsített magyar előadás.

Ezt a populizmust a zene is csodálatosan mutatja. Az *„Egy új Argentína!”* nem túl bonyolult dallama tökéletesen alkalmas arra, hogy felvonást zárjanak vele, és a darab végén a nézők számára biztosítsanak egy kis dűdolnivalót hazáig. Örömről 1995-ben, a film budapesti forgatásakor még nem álltak rendelkezésre az elmúlt években oly gyakran látott közéleti események felvételei, ezért nem az utcai harcok, hanem Evita temetésének hatásos képeiben találkozhatunk az Andrássy út palotáival. És a szép pesti házakat nézve reménykedhetünk abban, hogy politikusaink képesek megérteni a film üzenetét: a populizmussal megteremtett átmeneti jólét árán megszerzett hatalom a zseniális Eva Perón halála után már három évvel teljesen összeomlott.

„Ő tett minket naggyá, senki más!”

Annak megítélése, hogy Evita mérhetetlen személyi kultusza hasznos volt-e az argentin polgároknak, bármennyire is erőlködik egy musical, a történészek feladata. Maria Eva Duarte de Perón egyéni megítélésében pedig, ugyanúgy, mint Jean D’Arc-éban, lehet, de aligha okos dolog azt kérdezni: honnan jött? Sokkal inkább azt kell kérdezni: megdolgozott-e a sikereiért? Potyautas volt-e Evita, vagy teljesítette, amit vállalt? Teljesítette-e, amit vállalt férjének, Perónnak, teljesítette-e, amit vállalt országának, Argentínának? És ha azt látjuk, hogy minden zűrös előzmény után, komoly munka árán „meglepően jó volt” Perónhoz, és „meglepően jó volt” Argentínához, akkor leginkább azt lenne fontos megmutatni, vajon nem lehetséges-e, hogy már akkor is megvoltak benne a munkára, a jóra irányuló akaratok, amikor környezete még lehetetlenné tette azt megmutatni? Valóban „rossz” volt-e ő ifjan? Valóban „jó” volt-e később? Valóban olyan erőszakos törtető volt-e egész életében? Elérhette volna-e céljait más módszerekkel?

Ha Eva Duarte megelégedett volna azzal, hogy az ismeretlen tanító felesége legyen valamelyik nevenincs tengerparti kisvárosban, akkor mindenki tiszteletreméltó hölgynek tartaná a halála után is. Mert annyit, és nem többet „illik” emelkedni a társadalmi ranglétrán.

Csak akkor ma nem lenne miről musicalt írni...

Megjelent a „Jegyző és Közigazgatás” 2009 évi 5. számában

Szexuális környezetszennyezés

„Mutato nomine de te fabula narratur.”

(„Kicsérélt névvel ugyan, de rólad szól a mese.” Horatius)

A Földet nem a vegyi vagy a biológiai, hanem a szexuális környezetszennyezés fogja elpusztítani.

Az u.n. fejlett világban az emberiség jelentős része eljutott arra a szintre, hogy már nem kell komolyan harcolnia a megélhetésért, mert a rutin elegendő az alapfokú megélhetést biztosító pénzkeresethez. Alig-alig kell intenzíven harcolnia a párkapcsolatért, mert a rutin, a médiumok által közvetített jól begyakorolt sémák használata elegendő a pár megszerzéséhez, megtartásához. De akkor miért kell harcolnia? Kell-e harcolnia bármiért is?

Ha az alapvető megélhetésünk és az alapvető fajfenntartásunk biztosításához szükséges javak megszerzése nem köt le jelentős energiákat, akkor ezeket az energiákat más módon kell lekötünk. A fogyatkozó számú „költők, alkotók” számára ott van az „önmegvalósítás”. Ők írnak, festenek, zenét szereznek, politizálnak, többé vagy kevésbé önzetlenül tesznek valamit a közjóért. Ha szerencsések, tehetségesek és esetleg valaki (egy „hadvezér”) üzletet is lát a munkájukban, akkor alkothatnak egy kisebb vagy nagyobb közösség hasznára. Ha nem annyira szerencsések, akkor csak maguknak, hobbiaként, az asztalfióknak, az internet blogjainak. A „hadvezérek” számára, akik sokkal inkább szervező, lóti-futi egyéniségek, mintsem csendes gondolkodók, az adrenalinszint növelésére valók a kalandok, és az ehhez szükséges eszközök megszerzése. Az utazás messzire, az ugrás messzire, a futás messzire. Az autó, a motor, a ló, minden, ami mozogni képes.

Csak ember ne legyen!

„Carpe diem!”

(„Élj a mánnak!”)

Miért teszünk meg ma mindent, hogy elkerüljük az emberi kapcsolatokat? Miért járunk felnőttként is egyedül, vagy a mamával, testvérrrel, jóbaráttal vacsorázni, szórakozni? Miért járunk a garantáltan veszélytelen „barátainkkal” kirándulni, bulizni? Olyanokkal, akik közül azokat kedveljük igazán, akik még akkor sem kezdenek el ránk hajtani, akik még akkor sem akarnak még félkomolyan sem a párunkká lenni, ha a másik nemhez tartoznak. Miért megyünk bele sokkal inkább egy futó kalandba, mint egy komoly érzelmi kapcsolatba?

Veszíteni nem szabad. Leégni ciki. Nagy a kockázat, és nem akarok ráfizetni. Nagyon gyors a szexuális infláció. Felment az ára egy őszinte simogatásnak. Én kapjak meg mindent, én érezzem maximálisan jól magam, de én nem adok semmit. Én. Én. Én. Ki vagy te? Kit érdekelsz te? Mit akarsz te? Magamról tudom, hogy mit érek. Magamról tudom, hogy milyen nagyon jó vagyok. „Az én szerelmem többet érdemel”, „az én alakkommal többet érdemlek”, „az én eszemmel többet érdemlek”. Egy a fontos: én vagyok az erősebb, én kapjak többet. Legyen a kapcsolat is jó üzlet. Nekem.

Azonnal akarom. Nem akarok várni semmire és senkire, de nem is akarok adni érte semmit. Sem időt, sem verítéket, sem érzelmeket, semmit. Mert én megérdemlem. Én. Én, aki nem öregszem. Ugyanolyan feszes vagyok, mint tizenhat évesen. Ugyanolyan erős vagyok, mint tizennyolc évesen. Én, a jópofizó, miniszoknyás, neccharisnyás negyvenes (nő), a se-lyemsálás, nagymotorral, sportautóval a sarki zöldségesig pőfőgő ötvenes (pasi).

„Non scholae, sed vitae discimus.”

(„Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.”)

A tévé műsorán, a hirdetésekben felnövő lányok már bakfiskoruk kezdetére keményen megtanulják, hogy kicsinek, elesettnek mutassák magukat, ha el akarnak érni valamit apjuknál, osztálytársaiknál. A gyengébbek gyámolítása nemcsak az ősi viselkedés-lélektan-bi beidegződésekből fakad, de a mai társadalom, a szocializáció is ezt erősíti. Így aztán a kamaszlányok kiemelkedően jól tudnak élni és visszaélni ezzel a tehetségükkel, miközben testi felépítésük már szépen fejlődik. Kialakul az a kettős játszma, ami aztán egész fiatalságukon végigkíséri őket: szegény, gyámoltalan (fejetlen) kislány a szülőknek, tanároknak, és kihívóan öltözködő, nőiségét szélsőségesen hangsúlyozó, jól sminkelt vamp a többi nőnemű lénynak. És annak érdekében, hogy a két szerep jól elférjen egyetlen tökéletesnek álmódott testben, a személyiségükben létrejön a jászmakezelésnek olyan magasiskolája, amiben akár öt másodpercenként képesek egy szemvillantással, mosolyal, karmozdulattal váltani az egyik át nem élt szerepből a másikba.

A tökéletesen emancipált édesanyával és iskolai koedukációval megvert kamasz fiúk többsége ehhez már végképp nem tud felnőni. Ők kiskamaszkoruk kezdetére a csipés-sorrend alján állnak, az összes lány alatt, és rá kell jöjjenek, hogy osztálytársnőik, akik ugyan folyamatosan szó szerint kéznél vannak, nem számukra nyílnak. Lévé, hogy az osztály fiainak biológiai érése később kezdődik, mint a lányoké, mire az ifjú hódítók először lennének alkalmasak kisebb szexuális játszmákra, a korban hozzájuk illő lányok már saját kárukon, nővérük példáján, vagy a médiából mindent „kitanultak”: professzionális módon kezelik testüket, testbeszédüket. A fiúk meg szépen sorban bedőlnek a kihívó viselkedésnek, rápróbálkoznak a feszülő keblekre, kis popsikra, és annak rendje és módja szerint legtöbbször le is pattannak azokról. Az őszinte kapcsolat ciki, kézen fogva jární gáz. Virágot negyven alatti nő nem kap. Ennek következtében, mire a fiúk először tudnának egy kis igazi örömet szolgáztatni, a „normálisabbja” már közeledni sem mer nőhöz, annyiszor részesült finomabb vagy durvább visszautasításban. Jogosan, hiszen a kiskamasz lányok kihívó magatartása még nem nekik szólt, a csitrik csak az egymás közötti rangsor kivívása érdekében mutatnak meg mindent igazán szépen fejlődő idomaikból. Ekkor alakul ki a férfiak két csoportja. A „hűtlennek”, akik gondolkodás nélkül minden nővel játszva kikezdenek, nem félve a visszautasítás rémétől, és a futó szexuális kapcsolatokkal kompenzálják - amíg képesek rá - a jelentős számú elutasítást. Persze jelentős szakmai gyakorlatuk következtében azért sokkal kevesebb szer részesülnek elutasításban, mint a másik csoport, a „jó apukák”. Ők azok, akik hímne-mű létükre hibátlanul átveszik a lányoktól az anyjuk által már amúgy is beléjük erőszakolt „én gyenge vagyok, engem gyámolítani kell” szerepet, és előbb-utóbb valóban megsajnálja őket valaki. Ők azok, akik már kamaszkoruk végére megtanulják, hogy soha ne kezdemenyessenek semmit, várják meg szép nyugodtan, amíg egy hölgy kivá-

lasztja őket, vigyék haza, vegyék feleségül, és aztán ha a házassággal sikerült megkoronázniuk nem túl zajos férfiúi pályafutásukat, legyenek szorgalmas férjek, családapák, hogy néha elnyerjék első, második vagy harmadik párjuk péntek esti jóindulatát.

„Omnia vincit amor.”

(„A szerelem mindent legyőz.” Vergilius)

A probléma azonban már rögtön a házasság, a szoros párkapcsolat kezdetén jelentkezik. Az ifjú asszonyka az első lefekvéskor a bugyival együtt a sarokba vágja a bárányjelmezt, és igazodik a nők számára a társadalom által elvárt menedzseranyanő szerephez. Az asszonyok számára már nincs döntési lehetőség a „kurva” és a „jó családanya” között, a „fejlett világ” társadalmá már nemcsak jó anyát, kiváló szeretőt, de mindent elintézni képes menedzszerséget is vár a nőktől. Ehhez pedig a báránybőr estére már meleg és fárasztó. A munkahelyen a főnökkel szemben, a karrier érdekében még el kell játszani a szende beosztottat, de otthon erre már nincs energia. Szegény férj kénytelen szembenézni azzal, hogy párja erőszakos, mint egy nőstényhiéna. Ő viszont, akinek a feudalizmusból itt ragadt nemi szerepéből következően nappal mindenhol „definíció szerint” erősnek kell lennie, otthon szeretne két simogatást kapni. Esélye sincs rá. De ő sem képes megsimogatni estére valóban hullafáradt kedvesét: a férfi nem gyengülhet el, a férj otthon kísérli meg kiélni egész nap elnyomott felsőbbrendűségét. Ajtó becsap, sakk, matt. Előbb-utóbb szétesik a párkapcsolat: jön a válás. Vagy követve a prototípust, Anna Karenina életútját: az öngyilkosság, esetleg „csak” a pia, a drog.

A páromat már csak birtokolni akarom, le akarom győzni, uralkodni akarok felette, irányítani akarom. Be akarom bizonyítani, hogy én vagyok az erősebb, azt teszem vele, amit akarok. Adjon nekem mindent, amire képes. De én nem adom magam oda teljesen. Megtartok egy keveset a testemből is, a lelkemből is, még akkor is, ha ettől nem lesz teljes az én örömöm sem. Nekem kell nyernem, neki kell többet adnia. Érzelmi bungee jumping: a végén mindig marad egy kis távolság.

„O tempora o mores!”

(„Óh idők, óh erkölcsök!” Ciceró)

Sóhajtozni lehet, pedig látszólag egyáltalán nincs miért csüggedni. Az erkölcsök szépen javulnak. Javulnak, hiszen, ha a „jó” erkölcs meghatározását kiszabadítjuk egyházi-kispolgári környezetéből, és az eredeti fogalmára szorítkozunk, vagyis hogy ne okozunk fájdalmat a másinak, akkor most már igazán jó a helyzet. Hiszen hogyan is lehetne fájdalmat okozni valamivel, ami nincs? Hogyan is lehetne fájdalmat okozni valami elmúltával, ami létre sem jött? Nem ígérek semmit, de azt legalább megtartom.

Mert ha nincs szerelem, akkor az soha el nem múlik. Ha a szexben nincs intimitás, csak tornagyakorlatok kellemes sora, akkor nincs, ami hiányozzon. Csak nem leszek szerelmes? Csak nem adom ki magam őszintén? Azt már nem!

Ínkább soha meg nem mutatom magam. A formás testemet, a kerek popsimat, a kockahasamat persze szívesen mutogatom, hiszen ezért ugráltam minden este az edzőteremben. Nagy baj is lenne, ha nem mehetnék el egy szál semmiben az uszodá-

ba, vagy akár az irodába is. Bele is halnék. Amit viszont bizonyosan nem adok, azok a gondolataim, ha még vannak. Amit bizonyosan nem adok, az a bizalmam. Amit bizonyosan nem adok, az az igazi intimitás.

Az intimitás és a szex végérvényesen elválik egymástól, önzetlen, méricskélés nélküli barátság alig létezik. Ha okos beszélgetésre éhezem, balra mosolygok, ha egy jó kettytintésre, akkor jobbra. Más nőt, más férfit viszek az ágyamba, és mást az Operába. És ritkaság az erős, éveken át fennmaradó társaság, ritkaság az erős, éveken át fennmaradó klub, egyesület. Azt mondjuk, hogy a divat múlása pusztítja ezeket oly gyorsan. Pedig sokkal inkább nem merünk rendszeresen ugyanabba a társaságba eljánni, mert sokkal inkább veszélyes, mint unalmas minden hétfvégén ugyanazokkal az emberekkel találkozni, ugyanazokról a témákról eszmét cserélni. Esetleg még megismernek. Esetleg még megtudják, mit gondolok, mit érzek. Szó sem lehet róla, inkább megyek gyorsan egy másik bandába.

„Aegroto dum anima est, spes est.”
(*„Amíg a beteg lélegzik, van remény.” Cicero*)

De akkor hogyan nem fog kellenünk Capilláriában élni? Hogyan nem válunk bullokokká és oihákká? Hogyan nem válnak unokáink párkapcsolatra és emberi kommunikációra teljesen képtelen, magányos, depressziós lényekké?

A konformizmus, a csoporthoz tartozás, a csoporttal azonosulás vágya az emberben igen erős. Különösen felerősödik akkor, amikor már az ember nem éhes, nem szomjas, fizikai szükségleteit viszonylag könnyen képes kielégíteni. De milyen az a csoport, amelyikhez tartozni szeretnénk? Milyen az a csoport, amelynek tagjaival azonosulni szeretnénk, amelynek tagjait utánozom? A minták, a példaképek felelőssége, különösen a mesterségesen kialakított minták gyártóinak felelőssége meglehetősen nagy.

Butaság nem tudomásul venni, hogy alapvetően megváltoztak azok a csoportok, amelyekbe tartozni vágyunk. Európában és Észak-Amerikában a fiatalok számára szinte teljesen megszűntek azok a közösségek, amelyek száz éve még meghatározóak voltak: minimálisra csökkentek a vallási és települési összefüggések, megváltoztak az elfogadott, követendő minták. Ezeket visszaszírni lehet, de éppen olyan nevetséges, mintha a pesti Nagykörútra lövasút szeretnénk. Az ezerszer áldott és elátkozott globalizáció ezeket a helyi, kisközösségi csoportokat a média által közvetített és valóban az egész világra kiterjedő virtuális csoportokkal helyettesítette. Különösen erősen látszik ez azokban az országokban, ahol - mint Kelet-Európában is - gyors és jelentős szociális átalakulások voltak. De a legfontosabb változás, hogy ezekben az új csoportokban a követendő minta már nagyon más. A „légy sikeres”, a „most élsz”, a „nyerni kell” életérzés erősítése a médiaszüleményekből származik. Ezeket megtagadni, az általános elfogadni javasolt minta ellen lázadni nagyon keveseknek sikerül.

Az egyetlen járható út, hogy ki kell használni a médiát értelmes mintát adó, de divatos, vonzó csoportok létrehozására. Nem azon kell sápolni, hogy keveset olvassunk, hanem meg kell teremteni a lehetőségét, hogy a ma használatos médiumon, az interneten

keresztül olvashassunk. Nem a műveltség lett idejétmúlt, csak a műveltséget közvetítő közeg. Butaság lenne abban reménykedni, hogy valaha is felnő egy generáció, amelynek normális tagja a TV és a számítógép helyett csak a papír alapú könyveket fogja bújni. De a TV és a számítógép is képes lehet, lehetne követésre méltónak mutatni olyan mintát, olyat, amely lehetővé tenné a túlélést. Erre kell használni a szociológia, a pszichológia, a humánetológia és minden egyéb hasznosítható tudomány, akár a reklám- és politikai marketing eredményeit.

Olvasni kell, modernt és klasszikust, de azt lehet a neten is. Jó filmeket kell nézni: modernt és klasszikust. Azt is lehet a neten vagy kölcsönzönből. És persze sokat, rengeteget színházba járni, színházat csinálni, részt venni minél több közösségben. Más kárán, irodalmi példákból kell megtanulni, hogy milyen egy jó kapcsolat, milyen a mágly, hogyan élünk, és hogyan ne.

Az ezredforduló öregei, a mai, nagyon nehéz helyzetbe hozott generáció szülei hihetetlen előnyben voltak. A tinédzser, és kevésbé tinédzser lányok kipakolt cickója semmivel sem feltűnőbb anyjuk 70-es évekbeli forró nadrágjánál. A chat-szobák közönsége semmivel sem rámenősebb az akkor még vastagon füstös beat-klubok közönségénél. De anya akkor még képes volt teli torokból üvölni, hogy „peace, flowers, freedom, happiness”. És ha a „freedom”-ból legfeljebb egy kis illúzió jutott is számára, igenis lett neki csekélyke őszinte „happiness” egy mindent a számára tartogató fiú oldalán. De anya egész életét abban a buta illúzióban élte le, hogy a szabadság számára azt jelenti: „nincs igazán szüksége” férfiakra. Apa pedig nagy szabadságában sohasem volt ott-hon, és jobb, ha nem tudtuk, merre járt.

Remélni kell, hogy legalább egyszer úgy ébredünk, hogy az a valaki, jaj, de szörnyen hiányzik. És akkor lesz, ami lesz, ezt el is kell mondani neki. Akkor is, ha ettől gyengébbnek fog tartani. Akkor is, ha oda az a hűde nagy szabadság, akkor is, ha kinevet. De talán nem nevet ki.

Sukoró, 2007.

- ¹ A szövegben Devecseri Gábor fordításának helyesírását használjuk.
- ² A cikk közgazdasági idézetei *Philip Kotler, Kevin Lane Keller: Marketing-menedzsment (Akadémiai Kiadó, 2006.)* művéből származnak.
- ³ 222/2007. (VIII. 29.) Korm. Rendelet a cirkuszi menazséria létesítése és működtetése engedélyezésének, valamint fenntartásának részletes szabályairól
- ⁴ Csányi, V. 1999. Az emberi természet: Humánetológia. Vince Kiadó, Budapest, átdolgozva: Csányi, V. 2006. Az emberi viselkedés. Sanoma Budapest Kiadó.
- ⁵ Köszönet Dr. Ádám Katalin professzorasszonynak, kitől (nekünk) először volt hallható ez a ma már általánosan elterjedt szó.
- ⁶ Csányi Vilmos, Az emberi természet biológiai gyökerei, Mindentudás Egyeteme, (<http://www.mindentudas.hu/csanyi>), bővebben: Csányi, V. 2006. Az emberi viselkedés. Sanoma Budapest Kiadó.
- ⁷ Az idézetek Harsányi Zsolt fordításából származnak.
- ⁸ Az idézetek Réz Ádám fordításából származnak.
- ⁹ Az Esterházy Pétertől származó idézeteket sortörések nélkül, de az eredetivel egyező módon, mondatközi írásjelek nélkül közöljük.
- ¹⁰ Az idézetek Chaplin „Diktátor” című filmjéből (fordította Karinthy Judit), és Lányi Viktor „Traviata” operalibrettó fordításából származnak.
- ¹¹ Az idézetek Mészöly Dezső és Mészöly Pál fordításából származnak.
- ¹² Az idézetek részben Petőfi Sándor költeményéből, részben Heltai Jenő dalszövegeiből származnak.

Tartalom

Fogadás	7
Helycsere	33
Ők tudják	103
Mennyire liba a Liba?	104
Szép magyar szavak.	107
„Legalább egyetlen!”	109
Nyár van	111
„Judit szeress, sohse kérdezz.”	114
Merjünk nevetni... a látszaton	117
„És én?”	120
„Jaj, úristen, hogy nőkre bíztad ezt a nagy világot...”	122
Merre is van Gozo szigete?	124
Csere és ügylet	127
Szabad nevetni	130
Multidiszciplináris cirkusz	132
Magányügy	134
Nulla valószínűségű események	137
„De az úristen legyen irgalmas a világnak, ha egyszer mindenki azt kezdi csinálni, ami helyes!”	139
„Ez a sok a barokk”	141
„Én egyedül vagyok.”	143
„Be happy!”	145
„Él egy bizonyos Pjotr Ivanovics Bobcsinszkij”	147
„Piros az ég alja: aligha szél nem lesz.”	149
Tündérlaki oihá-k	151
„Nem követtünk el annyi bűnt, hogy ezeket érdemeljük!”	153
„és én jó leszek...”	155
Szexuális környezetszennyezés	157

